

TIESU SISTĒMAS NEATKARĪBA

Kvantitatīva aptauja

2021. gada marts

Aivita Putnina, Māra Alksne

Saturs

ievads	7
1. Tiesu sistēmas neatkarība	9
1.1. Tiesu sistēmas vērtējums	10
1.1.1. Latvijā tiesu sistēmā tiesas neatkarībai ir augsta vērtība	10
1.1.2. Latvijā tiesu sistēma nav apdraudēta	11
1.2. Ārējās ietekmes faktori	11
1.2.1. Likumi pietiekami negarantē tiesas neatkarību	12
1.2.2. Latvijā ir augsts politiskais spiediens uz tiesu sistēmu	12
1.2.3. Likumdevējs un izpildvara nepietiekami konsultējas ar Tieslietu padomes viedokli	12
1.2.4. Latvijā ir augsts mediju spiediens pret tiesu sistēmu	12
1.2.5. Latvijā ir augsts ekonomisko interešu spiediens uz tiesu sistēmu	12
1.2.6. Dažādu ārēju institūciju ietekmes vērtējums	14
1.3. Iekšējās ietekmes faktori	16
1.3.1. Tiesnešu atalgojums ir pārāk zems, lai sniegtu finansiālu neatkarību	16
1.3.2. Latvijā ir pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem	17
1.3.3. Latvijā tiesnešiem uzlikta pārāk liela disciplinārbildība	17
1.3.4. Latvijā tiesnešiem ir pārāk stingras kvalifikācijas pārbaudes	18
1.3.5. Latvijā tiesnešiem ir pārāk augstas ētikas prasības	18
1.3.6. Karjeras konkursu rezultāti tiesu sistēmā ir neobjektīvi	19
1.3.7. Latvijā tiesneši viens otru nepietiekami atbalsta, iestājoties par tiesu neatkarību	19
1.3.8. Tiesnešiem nav pārliecības par savu profesionalitāti, lai aizstāvētu savu neatkarīgo viedokli	20
1.3.9. Tiesu sistēmas institūciju ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību	20
1.4. Pasākumi tiesu sistēmas neatkarības stiprināšanai	21
2. Konkrētās tiesas neatkarība	25
1.1. Tiesas neatkarības vērtējums	26
1.1.1. Mūsu kolektīvā neatkarībai ir piešķirta augsta vērtība	26
1.1.2. Tiesu sistēma Latvijā negarantē tiesneša neatkarību tiesā, kurā strādāju	27
2.2. Ārējās ietekmes faktori	27
2.2.1. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams tieslietu ministrijas spiediens	28
2.2.2. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams mediju radītais spiediens	28
2.2.3. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams ekonomiskais spiediens	29
2.3. Iekšējās ietekmes faktori	29
2.3.1. Tiesā, kurā strādāju, ir pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem	30

2.3.3. Tiesā, kurā strādāju, tiesnešiem nav pietiekamas pārlicības par savu profesionalitāti, lai aizstāvētu savu neatkarīgo viedokli	31
3. Tiesneša neatkarība	33
3.1. Ārējā ietekme	36
3.1.1. Lietas dalībnieki vai to pārstāvji	36
3.1.2. Politikā, amatpersonas.....	37
3.1.3. Sabiedrības viedoklis	38
3.1.4. Mediji	38
3.1.5. Draugi, paziņas	39
3.1.6. Ģimenes locekļi	39
3.2. Iekšējā ietekme tiesā.....	40
3.2.1. Tiesas priekšsēdētājs.....	40
3.2.2. Citi tiesneši	41
3.3. Nolēmumus ietekmējoši faktori.....	41
3.3.1. Vēlme, lai nolēmumu neatceltu augstākas instances tiesa	42
3.3.2. Disciplinārlietas ierosināšana par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā.....	42
3.3.3. Citu tiesnešu viedoklis, izvērtējot darba kvalitāti	43
3.3.4. Taisnīgums	43
3.3.5. Lietas nenonākšana ECT.....	44
3.3.6. Kritika medijos un sabiedrībā.....	44
3.4. Atbalsts spriedumu kvalitātei	45
3.4.1. Skaidra un stabila Senāta judikatūra.....	45
3.4.2. Tiesu prakses pētījumi un vadlīnijas	46
3.4.3. Profesionālas diskusijas ar kolēģiem.....	46
3.4.4. Mācības	46
3.4.5. Augsti kvalificēts palīgs	46
3.4.6. Iespēja konsultēties augstākas instances tiesā	47
3.4.7. Tiesas priekšsēdētāja atbalsts.....	47
3.4.8. Tiesas psihologa konsultācijas	48
3.5. Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju	48
4. Tiesnešu apmācības	51
4.1. Pārraudzība	51
4.2. Piedāvāto apmācību aspektu vērtējums.....	52
4.3. Apmācību veids	55
5. Tiesu darba organizācija un pārmaiņas.....	57
Secinājumi	59

Attēli

1. Attēls: <i>Response</i>	7	
2. Attēls: <i>Tiesu sistēmas neatkarība Latvijā</i>	9	
3. Attēls: <i>Tiesu sistēmas neatkarība</i>	9	
3.1. Attēls: <i>Tiesu sistēmas neatkarība dažādās respondentu grupās</i>	10	
4. Attēls: <i>Tiesu sistēmas vērtējums</i>	10	
4.1. Attēls: <i>Tiesu sistēmas neatkarība kā augsta vērtība</i>	11	
4.2. Attēls: <i>Tiesu sistēmas apdraudētība</i>	11	
5. Attēls: <i>Ārējās ietekmes faktori</i>	12	
5.1. Attēls: <i>Tiesu sistēmas neatkarības garants likumos</i>	13	
5.2. Attēls: <i>Politiskais spiediens uz tiesu sistēmu</i>	13	
5.3. Attēls: <i>Mediju spiediens uz tiesu sistēmu</i>	13	
5.4. Attēls: <i>Ekonomisko interešu spiediens uz tiesu sistēmu</i>	13	
6. Attēls: <i>Dažādu ārēju institūciju ietekmes vērtējums</i>	14	
6.1. Attēls: <i>Saeimas ietekmes vērtējums</i>	15	
6.2. Attēls: <i>Ministru kabineta ietekmes vērtējums</i>	15	
6.3. Attēls: <i>Tieslietu ministrijas ietekmes vērtējums</i>	15	
6.4. Attēls: <i>Tieslietu administrācijas ietekmes vērtējums</i>	15	
6.5. Attēls: <i>Eiropas institūciju ietekmes vērtējums</i>	16	
7. Attēls: <i>Iekšējās ietekmes faktori</i>	16	
7.1. Attēls: <i>Zems tiesnešu atalgojums kā iemesls tiesnešu neatkarības trūkumam</i>	17	
7.2. Attēls: <i>Pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem</i>	17	
7.3. Attēls: <i>Pārāk liela disciplinārbildība tiesnešiem</i>	17	
7.4. Attēls: <i>Pārāk stingras tiesnešu kvalifikācijas pārbaudes</i>	18	
7.5. Attēls: <i>Pārāk augsta ētikas prasības</i>	18	
7.6. Attēls: <i>Tiesu sistēmas karjeras konkursu objektivitāte</i>	19	
7.7. Attēls: <i>Tiesnešu savstarpējais atbalsts, iestājoties par tiesu neatkarību</i>	20	
7.8. Attēls: <i>Tiesnešu pārliecinātība par savu profesionalitāti</i>	20	
8. Attēls: <i>Tiesu sistēmas institūciju ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību</i>	20	
8.1. Attēls: <i>Tieslietu padomes ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību</i>	21	
8.2. Attēls: <i>Tieslietu pašpārvaldes ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību</i>	21	
8.3. Attēls: <i>Satversmes tiesas ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību</i> ...	219. Attēls: <i>Pasākumi tiesu sistēmas neatkarības stiprināšanai</i>	22
9.1. Attēls: <i>Atbalsts tiesnešu kvalifikācijas celšanai</i>	22	
9.2. Attēls: <i>Atbalsts politiskās ietekmes mazināšanai</i>	23	
9.3. Attēls: <i>Atbalsts tiesnešu prasmju uzlabošanai darbam ar medijiem</i>	23	

9.4. Attēls: Atbalsts regulāram neatkarīgam tiesu darba izvērtējumam	23
9.5. Attēls: Atbalsts zemākai tolerancei pret tiesnešiem, kas pakļāvušies ekonomiskai ietekmei.....	24
9.6. Attēls: Atbalsts zemākai tolerancei pret tiesnešiem, kas pakļāvušies politiskai ietekmei	24
9.7. Attēls: Atbalsts paaudžu nomaiņai tiesu sistēmā	24
10. Attēls: Konkrētās tiesas neatkarība	25
11. Attēls: Izmaiņas konkrētās tiesas neatkarībā	25
11.1 Attēls: Izmaiņas konkrētās tiesas neatkarībā dažādās respondentu grupās.....	26
12. Attēls: Tiesas neatkarības vērtējums	26
12.1. Attēls: Viedoklis par to, vai tiesas kolektīvā neatkarībai piešķirta augsta vērtība	27
12.2. Attēls: Viedoklis par to, vai Tiesu sistēma Latvijā garantē tiesneša neatkarību konkrētajā tiesā.....	27
13. Attēls: Ārējās ietekmes faktori	28
13.1. Attēls: Tieslietu ministrijas spiediena izjušana konkrētajā tiesā.....	28
13.2. Attēls: Mediju spiediena izjušana konkrētajā tiesā.....	29
13.3. Attēls: Ekonomiskā spiediena izjušana konkrētajā tiesā	29
14. Attēls: Iekšējās ietekmes faktori	30
14.1. Attēls: Pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem konkrētajā tiesā	30
14.2. Attēls: Tiesnešu savstarpējā atbalsta trūkums konkrētajā tiesā	31
14.3. Attēls: Tiesnešu pārliecības par savu profesionalitāti trūkums konkrētajā tiesā.....	31
15. Attēls: Tiesneša neatkarība	33
16. Attēls: Tiesneša neatkarības uzlabošanās	34
16.1. Attēls: Tiesneša neatkarības uzlabošanās dažādās respondentu grupās	34
17. Attēls: Tiesneša un tiesas neatkarības nozīmība	34
17.1. Attēls: Latvijas tiesu sistēmas neatkarības nozīmība.....	35
17.2. Attēls: Konkrētās tiesas neatkarības nozīmība	35
17.3. Attēls: Tiesneša darbības neatkarības nozīmība.....	36
18. Attēls: Ārējā ietekme	36
18.1. Attēls: Lietas dalībnieku vai to pārstāvju ietekme	37
18.2. Attēls: Politiku, amatpersonu ietekme	37
18.3. Attēls: Sabiedrības viedokļa ietekme	38
18.4. Attēls: Mediju ietekme	39
18.5. Attēls: Draugu, paziņu ietekme.....	39
19. Attēls: Iekšējā ietekme tiesā.....	40
19.1. Attēls: Tiesas priekšsēdētāja ietekme	41
19.2. Attēls: Citu tiesnešu ietekme	41
20. Attēls: Nolēmumus ietekmējoši faktori	42

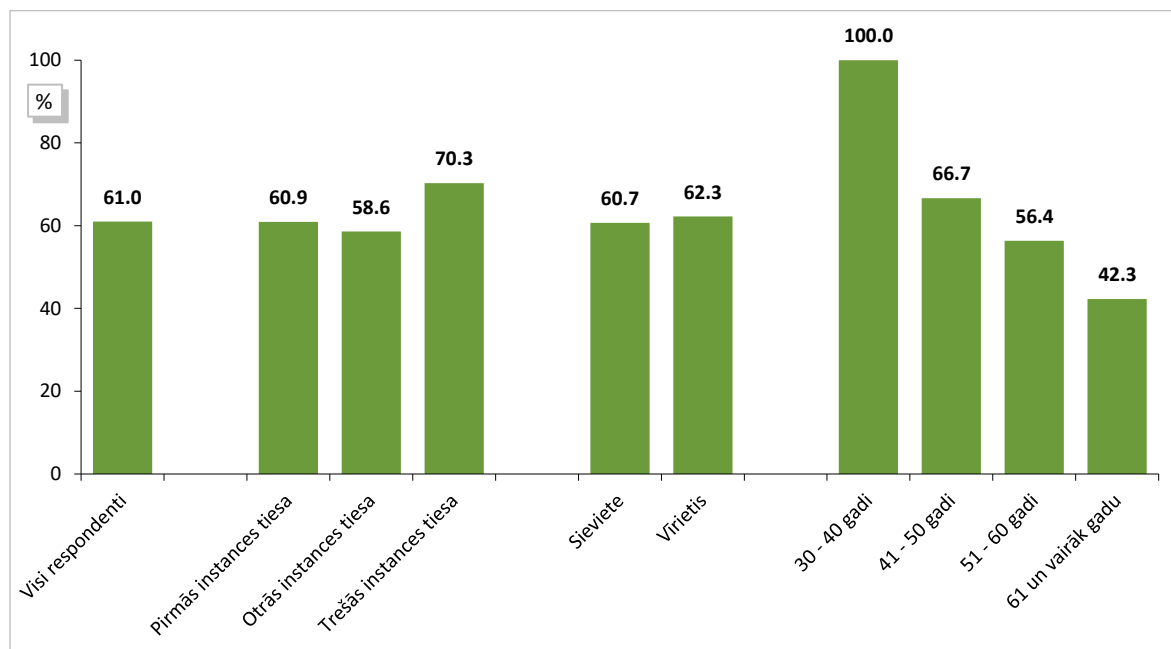
20.1. Attēls: Vēlme, lai nolēmumu neatceltu augstākas instances tiesa	42
20.2. Attēls: Disciplinārlietas ierosināšana par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā.....	43
20.3. Attēls: Citu tiesnešu viedoklis, izvērtējot darba kvalitāti	43
20.4. Attēls: Taisnīgums	44
20.5. Attēls: Lietas nenonākšana ECT	44
20.6. Attēls: Kritika medijos un sabiedrībā	45
21. Attēls: Atbalsts spriedumu kvalitātei	45
21.1. Attēls: Skaidra un stabila Senāta judikatūra	46
21.2. Attēls: Tiesu prakses pētījumi un vadlīnijas	46
21.3. Attēls: Iespēja konsultēties augstākas instances tiesā	47
21.4. Attēls: Tiesas priekšsēdētāja atbalsts	48
21.5. Attēls: Tiesas psihologa konsultācijas	48
22. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju	49
22.1. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu nolēmumu dēļ ..	49
22.2. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu uzvedības dēļ....	49
22.3. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu uzvedības dēļ....	50
23. Attēls: Dažādu institūciju piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai	51
23.1. Attēls: Augstākās tiesas piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai	51
23.2. Attēls: Tieslietu padomes piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai	52
23.3. Attēls: Tiesu administrācijas piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai	52
24. Attēls: Pēdējo 2 gadu laikā apmeklēto tiesnešu apmācību skaits	52
25. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā	53
25.1. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā dažādās respondentu grupās	53
25.2. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā atkarībā no apmeklēto mācību skaita	54
26. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību kvalitāti pēdējo 2 gadu laikā.....	54
27. Attēls: Dažādu apmācību aspektu vērtējums.....	55
28. Attēls: Prakses un teorijas optimālā proporcija mācībās.....	55
29. Attēls: Mācību veids	56
30. Attēls: Mācību forma	56
24. Attēls: Pēdējo 2 gadu laikā apmeklēto tiesnešu apmācību skaits	Error! Bookmark not defined.
25. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā	Error! Bookmark not defined.

- 25.1. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā dažādās respondentu grupās **Error! Bookmark not defined.**
- 25.2. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā atkarībā no apmeklēto mācību skaita **Error! Bookmark not defined.**
26. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību kvalitāti pēdējo 2 gadu laikā..... **Error! Bookmark not defined.**
27. Attēls: Dažādu apmācību aspektu vērtējums..... **Error! Bookmark not defined.**
31. Attēls: Apmierinātība ar Tiesu administrācijas darbu pēdējo 2 gadu laikā 57
32. Attēls: Uzskati par to, kā pakļautībā būtu jāatrodas Tiesu administrācijai 57
33. Attēls: Viedoklis par dažādu funkciju uzticēšanu Tiesu administrācijai vai Tieslietu padomei 58

Ievads

Metode

Aptaujas anketas tika izsūtītas 549 tiesnešiem, aizpildītas tika 335 anketas, respondences īpatsvaram sasniedzot 61%. Aptaujā plašāk pārstāvēti jaunākās paaudzes tiesneši, kuri visi atbildējuši uz anketas jautājumiem, ar katru tālāko vecuma grupu līdzdalībai krītot (skat. 1. attēlu).

1. Attēls: *Response*

Anketa tika izplatīta un aizpildīta elektroniski no 2021. gada 9. marta līdz 23. martam.

Anketas struktūrā pirmās trīs daļas attiecīgi veltītas tiesu sistēmas, tiesu un pašu tiesnešu neatkarībai. Dažādo kontekstu izdalīšana ļauj iegūt precīzākus viedokļus un identificēt, kurā no līmeņiem respondenti saredz kādas problēmas. Ceturtā anketas daļa tiesnešu apmācībai, pēdējā – tiesu sistēmas organizatoriskiem jautājumiem. Ziņojums veidots, balstoties anketas struktūrā.

Statistikās kļūdas novērtēšana

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma statistiskās kļūdas varbūtība. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par nenozīmīgām.

Statistikā kļūda tiek aprēķināta pēc sekojošās formulas :

$$SK = q \times \sqrt{\pi \times (100 - \pi) / n}$$

kur :

SK - statistiskā kļūda

q - koeficients, kas pie 95% varbūtības ir vienāds ar 1.96

π - pētījumā iegūtais respondentu atbilžu procentuālais sadalījums

n - respondentu skaits

Lai ērtāk un ātrāk noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir lietderīgi izmantot statistiskās kļūdas novērtēšanas tabulu.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA

(ar 95 % varbūtību)

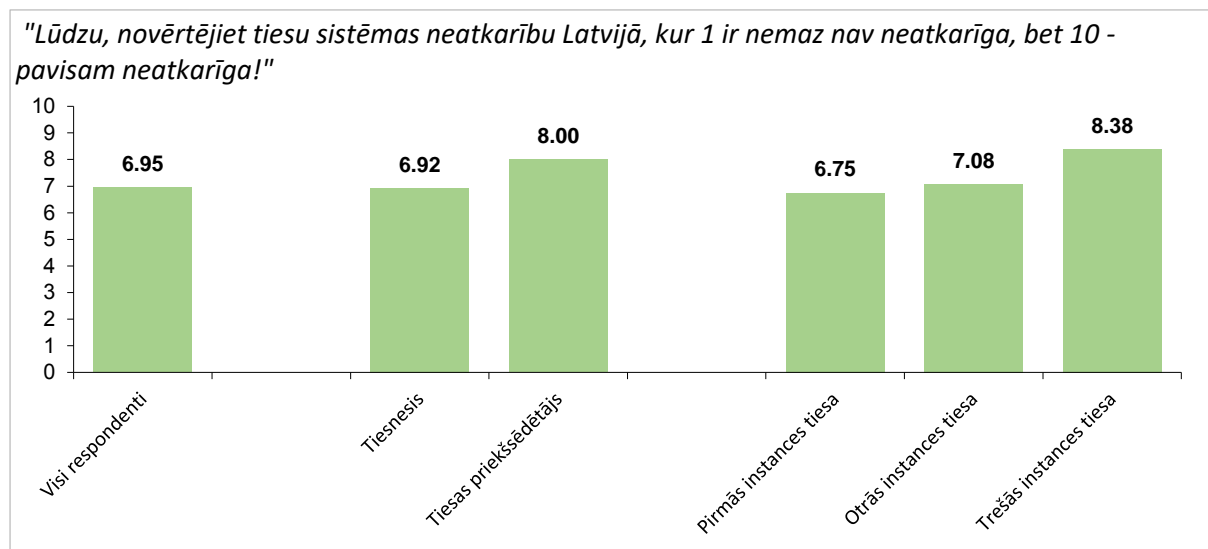
Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	Respondentu skaits [N] =															
	50	75	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1500	2000
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	2.9	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar 95% varbūtību.

Piemēram, ja pētījuma rezultātā no visiem aptaujātajiem tiesnešiem (respondentu skaits n=335) tiek iegūta mērķa grupa 10.0%, kas pauž apstiprinošu attieksmi pret spriedumu vai izteikumu "X", tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 3.21% robežās. No tā izriet, ka mērķa grupa, kura identificē sevi ar spriedumu vai izteikumu "X", ir no 6.8% līdz 13.2%.

1. Tiesu sistēmas neatkarība

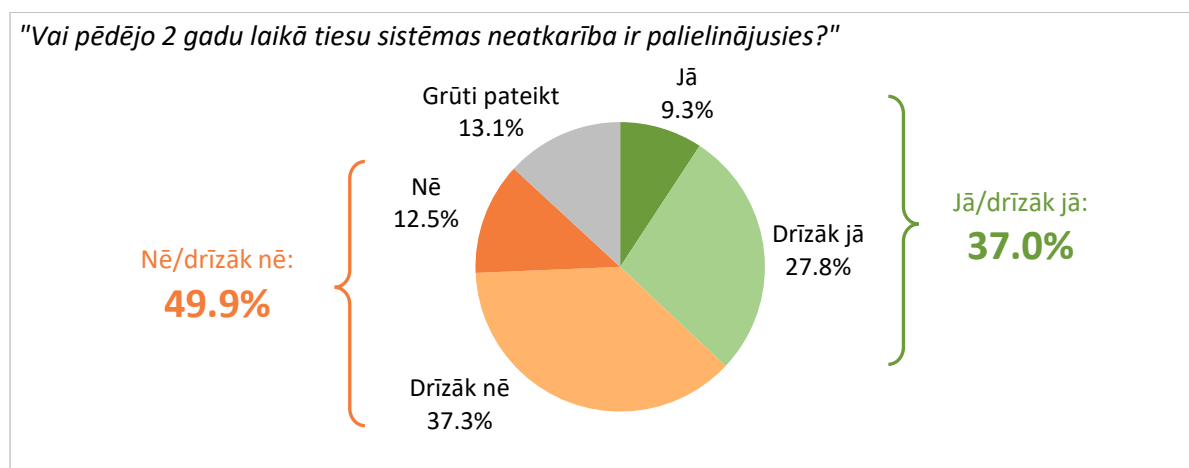
Vērtējot tiesu sistēmas neatkarību, tika izmantota 10 ballu skala, kur 1 ir nemaz nav neatkarīga, bet 10 - pavisam neatkarīga. Vidējais tiesnešu sniegtais tiesu sistēmas neatkarības vērtējums ir 6,95 (skat. 2. attēlu). Nedaudz optimistiskāk tiesu sistēmas neatkarību vērtējuši tiesu priekšsēdētāji un 3. instances tiesneši – attiecīgi vidēji 8 un 8,38, taču te jāatceras, ka respondentu skaits šajās grupās ir salīdzinoši zems un arī vērtējums mazāk izkļaidēts.

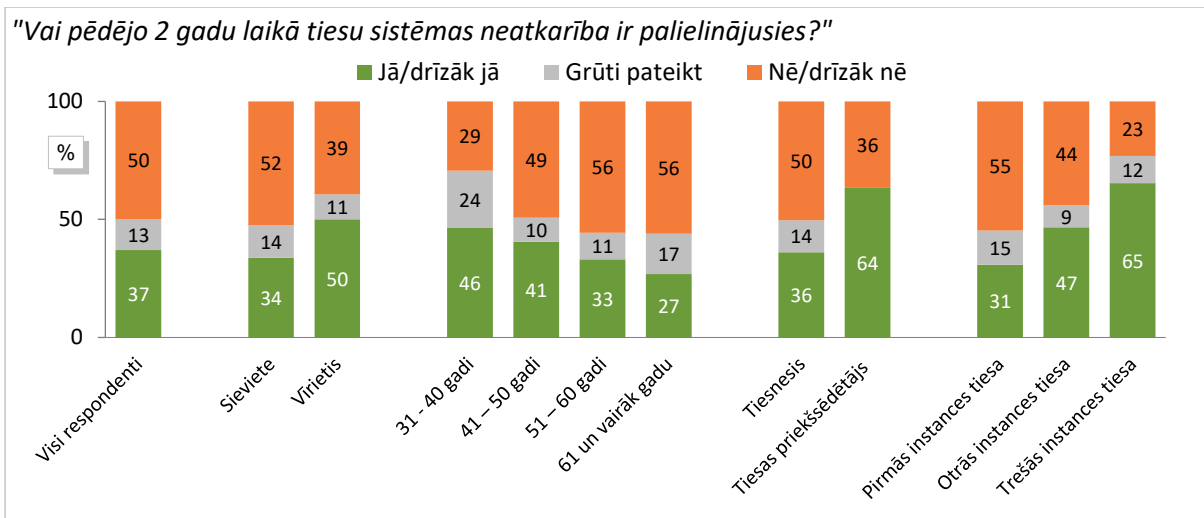
2. Attēls: Tiesu sistēmas neatkarība Latvijā

Ja raugās uz kritiski noskaņotiem tiesnešiem, tad vērtējumu 4 un zemāk snieguši 11,6% respondentu. Nedaudz augstāks par vidējo šis īpatsvars ir 51-60 gadu vecu tiesnešu (17,4%), 61 gadu un vecāku (12,2%), kā arī 1. instances tiesnešu (13,7%), Latgales (15,6%) un Kurzemes (16%) tiesu apgabalos.

Otrs tiesu sistēmas neatkarības mērījums veidots ar jautājumu par situācijas uzlabošanu tiesu sistēmā (skat. 3. un 3.1. attēlus). Te 37% respondentu atbild pozitīvi (jā un drīzāk jā), bet 49.9% negatīvi (nē un drīzāk nē). Lielākā daļa atbildētāju abās pozīcijās biežāk izvēlas vērtējumu ar "drīzāk".

3. Attēls: Tiesu sistēmas neatkarība

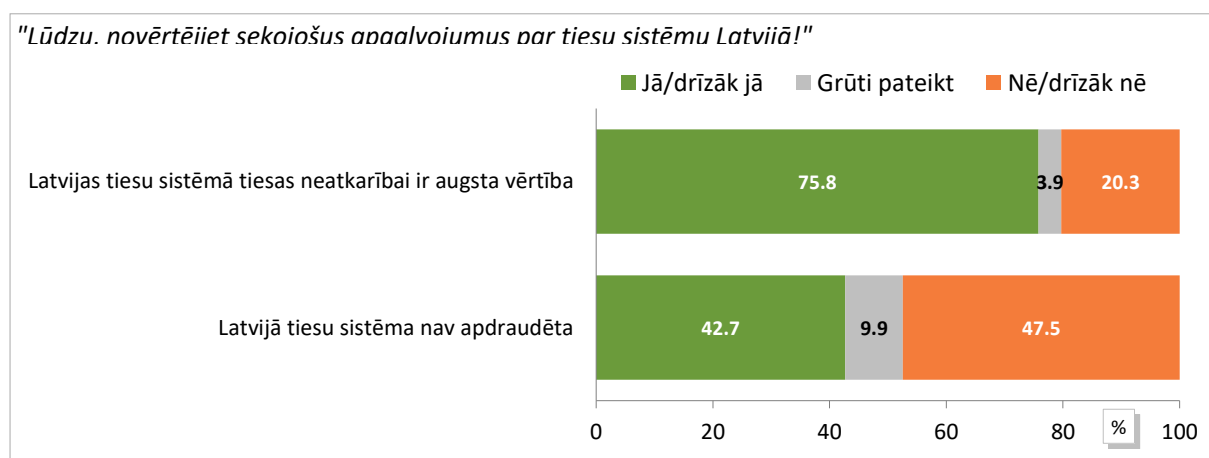
3.1. Attēls: Tiesu sistēmas neatkarība dažādās respondentu grupās

Atšķirībā no situācijas vērtējuma ballēs, viedoklis par uzlabojumiem tiesu sistēmas neatkarībai nav tik vienmērīgs. Tā 50% vīriešu un tikai 33,8% sieviešu pārmaiņas vērtē pozitīvi. Jo jaunāks tiesnesis, jo pozitīvāk tiek uztvertas nesenās pārmaiņas (pozitīvi ir 40,6% 31-40 gadu veci respondenti un tikai 28,6% respondentu virs 61 gada). 63,6% tiesu priekšsēdētāju redz pozitīvas pārmaiņas tiesu sistēmas neatkarībai. Tāpat pēdējos gados tiesu sistēmas neatkarības pieaugumu saskatījuši 65,4% trešās instances un tikai 30,8% pirmās instances tiesnešu.

1.1. Tiesu sistēmas vērtējums

Lai varētu interpretēt vērtējumu par tiesu sistēmas neatkarību, respondentiem tika lūgts novērtēt vairākus ar tiesu sistēmas neatkarību saistītus apgalvojumus. Nosacīti apgalvojumus var sadalīt trīs lielākās grupās – vispārējs vērtējums, kā arī ārējie un iekšējie ietekmes faktori.

Kopumā tiesu sistēmas neatkarībai pašā tiesu sistēmā ir piešķirta gana augsta vērtība. Taču satraucoši, ka teju puse aptaujāto tiesnešu saskata apdraudējumu tiesu sistēmai (skat. 4. attēlu).

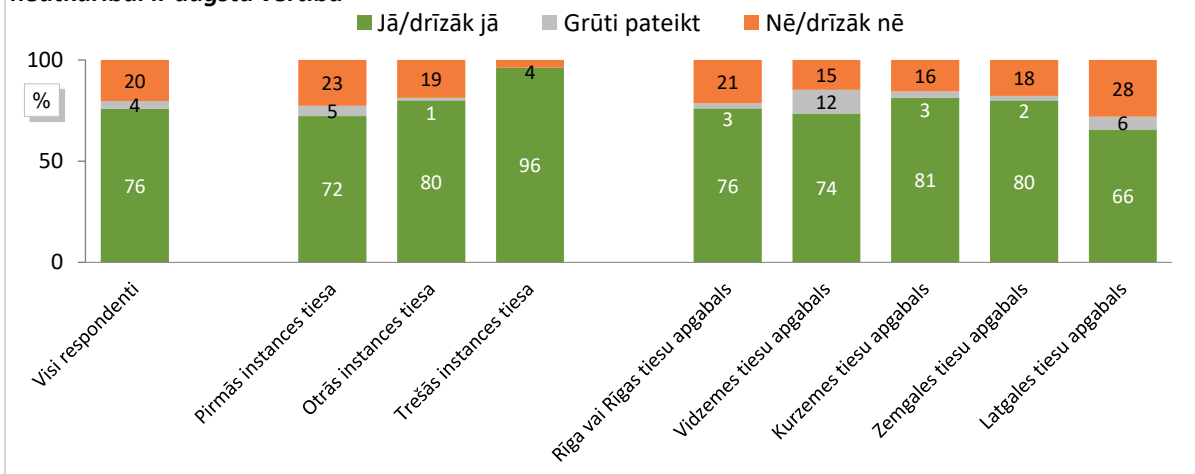

4. Attēls: Tiesu sistēmas vērtējums

1.1.1. Latvijas tiesu sistēmā tiesas neatkarībai ir augsta vērtība

Kopumā 75.8% pauž atbalstu (jā un drīzāk jā) tiesu sistēmas neatkarībai kā augstai vērtībai. Te viedoklis tiesnešu vidē ir viendabīgāks, biežāk kā vidēji atbalstu šīs vērtības klātesamībai apstiprina trešās instances tiesneši (96,2%), bet retāk – Latgales tiesu apgabala tiesneši (65,6%) (skat 4.1. attēlu).

"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Latvijas tiesu sistēmā tiesas neatkarībai ir augsta vērtība**"

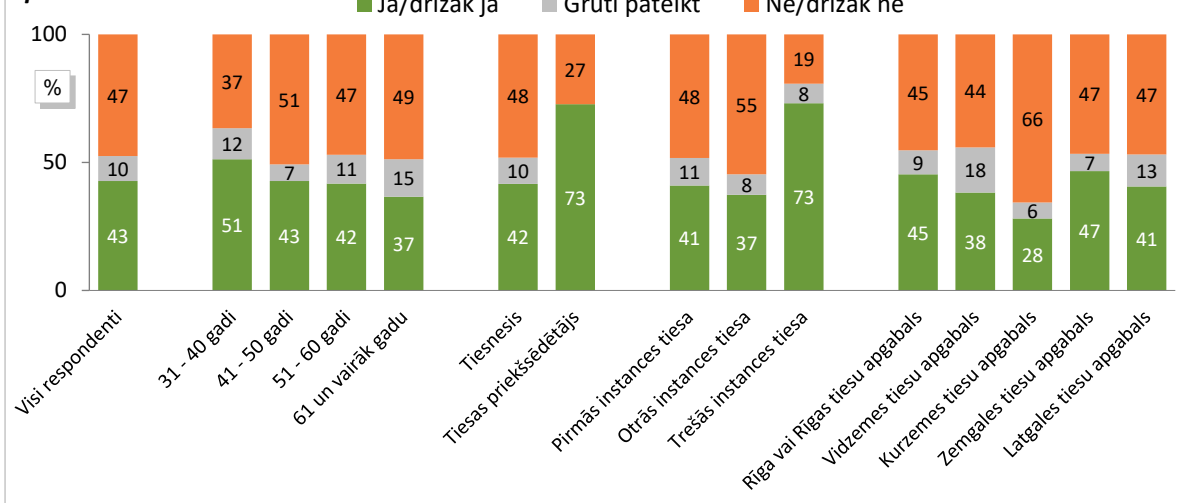

4.1. Attēls: Tiesu sistēmas neatkarība kā augsta vērtība

1.1.2. Latvijā tiesu sistēma nav apdraudēta

Tam, ka Latvijā tiesas sistēma nav apdraudēta, piekrīt pilnīgi vai daļēji 42,7% respondentu, bet nepiekrīt 47,5% respondentu. Apdraudējuma sajūta ir zemāka ar katru jaunāko vecuma grupu – 31-40 gadu grupā tam, ka sistēma nav apdraudēta, piekrīt 51,2% respondentu, kamēr vecuma grupā virs 61 gada – 36,6% (skat 4.2. attēlu). Ievērojami biežāk apdraudējumu nesaskata tiesu priekšsēdētāji – 72,7% respondentu, kā arī trešās instances tiesas tiesneši – 73,1%. Vidēji zemāku atbalstu izteikumam par apdraudējuma trūkumu izteikuši Kurzemes tiesu apgabalā (28,1%), bet apdraudējumam piekrīt 65,6% Kurzemes tiesu apgabala tiesnešu.

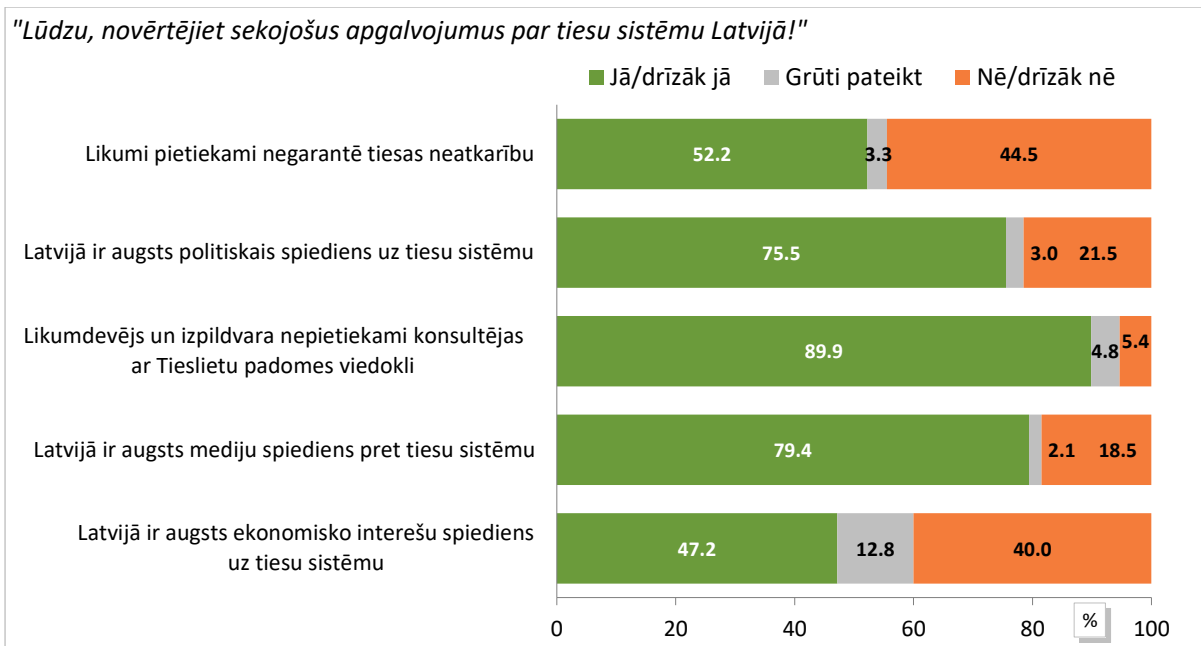
"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Latvijā tiesu sistēma nav apdraudēta**"

4.2. Attēls: Tiesu sistēmas apdraudētība

1.2. Ārējās ietekmes faktori

Aptaujā apgalvojumi par tiesu sistēmas neatkarību tika pārbaudīti, jautājot par vairākām ietekmes jomām. Visaugstāko spiedienu tiesneši jutuši no medijiem un politiskās sistēmas, kā arī lielākā daļa tiesnešu uzskata, ka Tieslietu padome netiek pietiekami uzklausi (skat. 5. attēlu).

5. Attēls: Ārējās ietekmes faktori

1.2.1. Likumi pietiekami negarantē tiesas neatkarību

Vairāk nekā puse (52,2%) tiesnešu piekrīt, ka tiesu sistēmas neatkarība nav pietiekami garantēta likumā. Retāk šim piekrīt tiesu priekšsēdētāji (27,3%). Savukārt augstāks īpatsvars (7,7%) trešās instances tiesnešu izvēlējušies neatbildēt uz šo jautājumu.

1.2.2. Latvijā ir augsts politiskais spiediens uz tiesu sistēmu

Augstu politisku spiedienu uz tiesu sistēmu atzīst un drīzāk atzīst 75,5% respondentu. Retāk kā vidēji to atzīst vecāka gadagājuma tiesneši (virs 61 gadiem) – 63,4%.

1.2.3. Likumdevējs un izpildvara nepietiekami konsultējas ar Tieslietu padomes viedokli

Tiesneši ir bijuši gana vienprātīgi par Tieslietu padomes viedokļa nepietiekamu uzklauššanu likumdevēja un izpildvaras vidē - tam piekrīt un drīzāk piekrīt 89,9% respondentu.

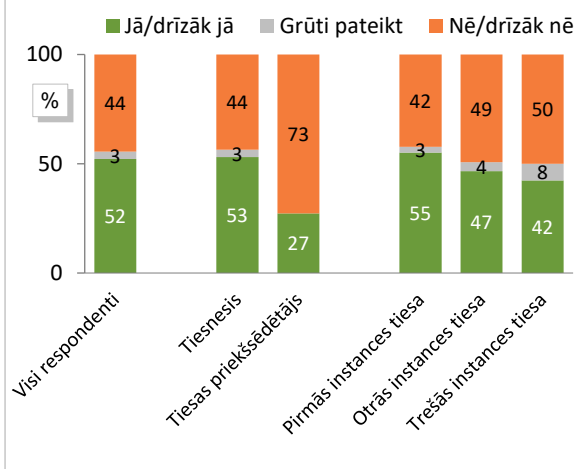
1.2.4. Latvijā ir augsts mediju spiediens pret tiesu sistēmu

Mediji tiek skatīts kā nedaudz augstāks drauds tiesu sistēmas neatkarībai – mediju spiedienu atzīst un drīzāk atzīst 79,4% respondentu. Ievērojami retāk (38,5% gadījumu) tam piekrīt trešās instances tiesneši.

1.2.5. Latvijā ir augsts ekonomisko interešu spiediens uz tiesu sistēmu

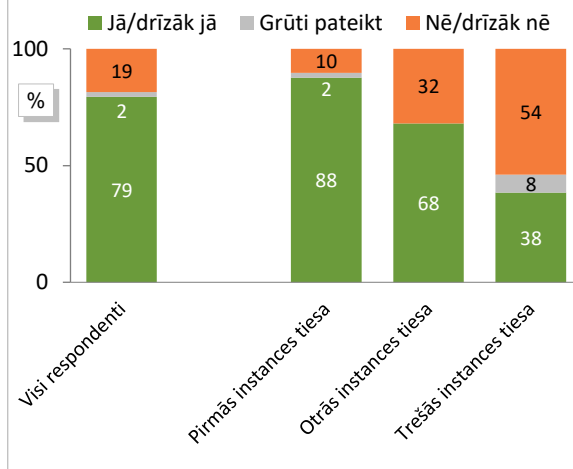
Ekonomisko interešu spiedienam ir piešķirta salīdzinoši zemāka loma ietekmē uz tiesu sistēmas neatkarību, taču uz tā esamību apliecina un drīzāk apliecina 47,2% respondentu. Retāk to atzīst tiesu priekšsēdētāji (27,3%), otrās (33,3%) un trešās (11,5%) instances tiesneši.

"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Likumi pietiekami negarantē tiesas neatkarību**"

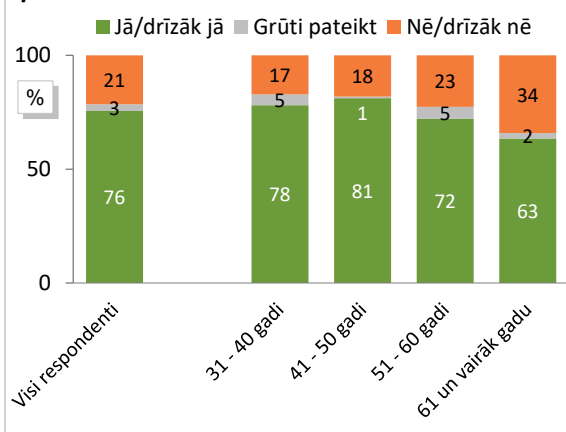
5.1. Attēls: Tiesu sistēmas neatkarības garantu likumos

"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Latvijā ir augsts mediju spiediens pret tiesu sistēmu**"

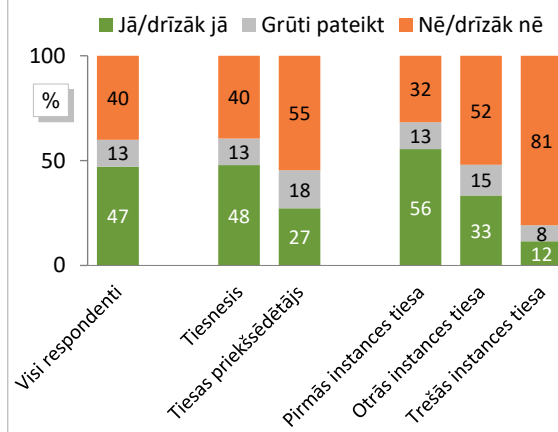
5.3. Attēls: Mediju spiediens uz tiesu sistēmu

"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Latvijā ir augsts politiskais spiediens uz tiesu sistēmu**"

5.2. Attēls: Politiskais spiediens uz tiesu sistēmu

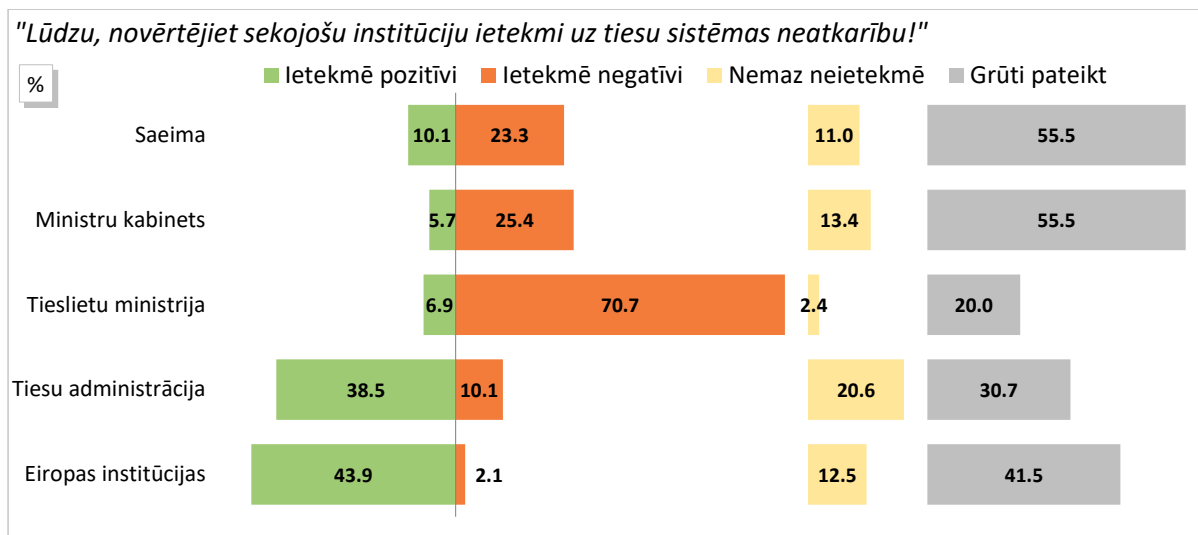
"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Latvijā ir augsts ekonomisko interešu spiediens uz tiesu sistēmu**"

5.4. Attēls: Ekonomisko interešu spiediens uz tiesu sistēmu

1.2.6. Dažādu ārēju institūciju ietekmes vērtējums

Par dažādu ārēju institūciju ietekmi tiesu sistēmas neatkarībai tika uzdots arī atsevišķs jautājums. Atbilžu sadalījums redzams 6. attēlā. **Saeimas un ministru kabineta** ietekmi lielākā daļa respondentu nespēj novērtēt (55,5%), bet teju ceturtdaļa (attiecīgi 23,3% un 25,4%) to vērtē negatīvi (skat. 6.1. attēlu). Interesanti, ka vīrieši kopumā Saeimas ietekmi pozitīvi vērtē biežāk (15,2%, salīdzinot ar 8,9% šādi atbildējušu sievieti), šādi domā arī 27,3% tiesu priekšsēdētāju. Savukārt zemāk kā vidēji Saeimas pozitīvu ietekmi saskata Latgales apgabala tiesneši (6,3%). Arī viedoklī par ministru kabineta ietekmi lomu spēlē respondenta dzimums (skat. 6.2. attēlu). Vīrieši biežāk kā sievietes ietekmi vērtējuši gan pozitīvi (10,6%, salīdzinot ar 4,5% sievieti), gan negatīvi (ar 31,8% salīdzinot ar 23,8% sievieti).

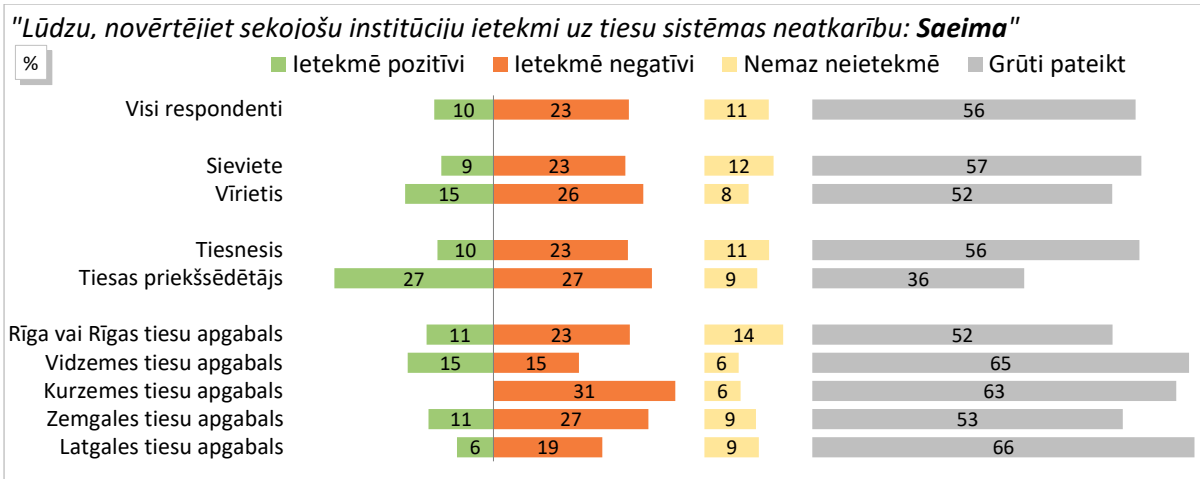

6. Attēls: Dažādu ārēju institūciju ietekmes vērtējums

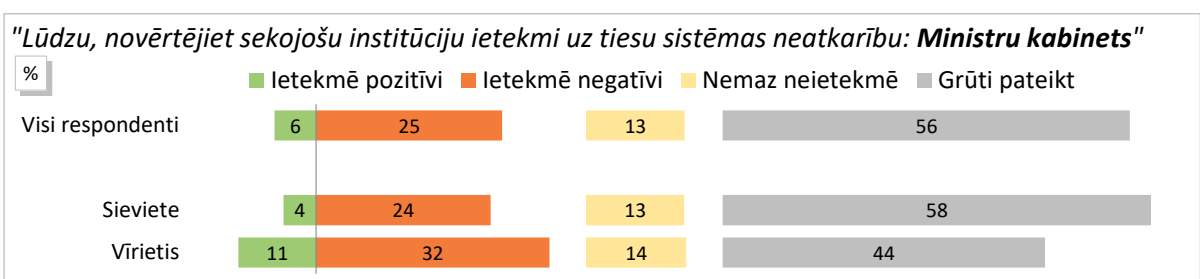
Gana viendabīgs ir tiesnešu viedokli par **tieslietu ministrijas** ietekmi uz tiesu sistēmas neatkarību – to kā negatīvu vērtē 70,7% respondentu. Vēl 20% tiesnešu uz šo jautājumu nav spējuši atbildēt, bet tikai 6,9% šo ietekmi vērtē kā pozitīvu un 2,4% kā neitrālu. Pozitīvais vērtējums biežāk sastopams vīriešu vidū – 12,1%, salīdzinot ar 5,6% sievieti (skat. 6.3. attēlu). Savukārt no reģioniem zemāks negatīvais vērtējums sastopams Latgales un Vidzemes tiesu apgabalā (negatīvu ietekmi atzinuši attiecīgi 59,4% un 64,75% respondentu, savukārt pozitīvu – attiecīgi 12,5% un 8,8%).

Tiesu administrācijai, kas ir tieslietu ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, uzticēšanās ir augstāka – tās ietekmi kā pozitīvu vērtē 38,5% respondentu, negatīvi – 10,1%, savukārt 30,7% uz jautājumu nespēj atbildēt. Pozitīvāku vērtējumu biežāk sniedz vīrieši (47%, salīdzinot ar 36,4% sievieti), jaunāka gadagājuma respondenti (51,2% jaunākajā 31-40 gadu vecuma grupā, salīdzinot ar 26,8% 61 gadu un vecāku respondentu grupā) (skat. 6.4. attēlu).

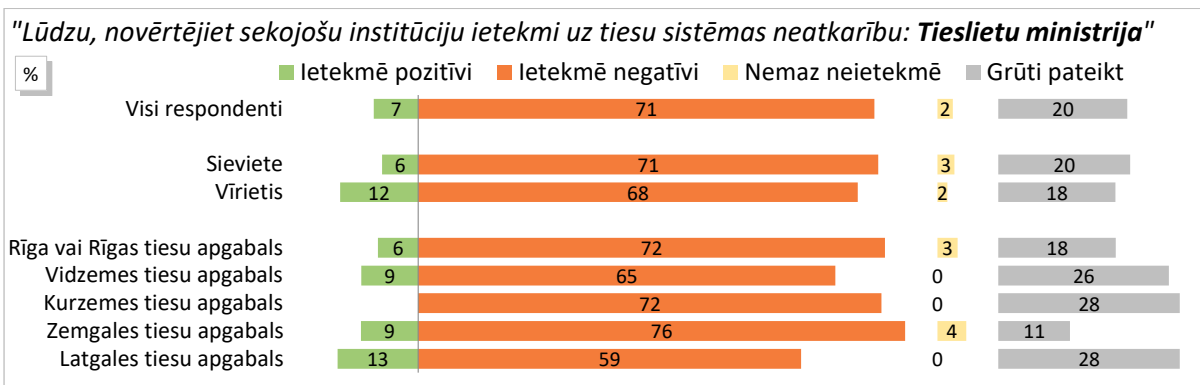
Vēl grūtāk respondentiem ir bijis atbildēt par **Eiropas institūciju ietekmi** uz Latvijas tiesu sistēmas neatkarību (41,5% bijis grūti atbildēt), bet 43,9% respondentu to vērtē pozitīvi un vien 2,1% negatīvi. Trešās instances tiesas tiesneši ir vispozitīvāk vērtējuši Eiropas institūciju ietekmi – 65,4% respondentu un neviens nav izteicis negatīvu vērtējumu (skat. 6.5. attēlu).

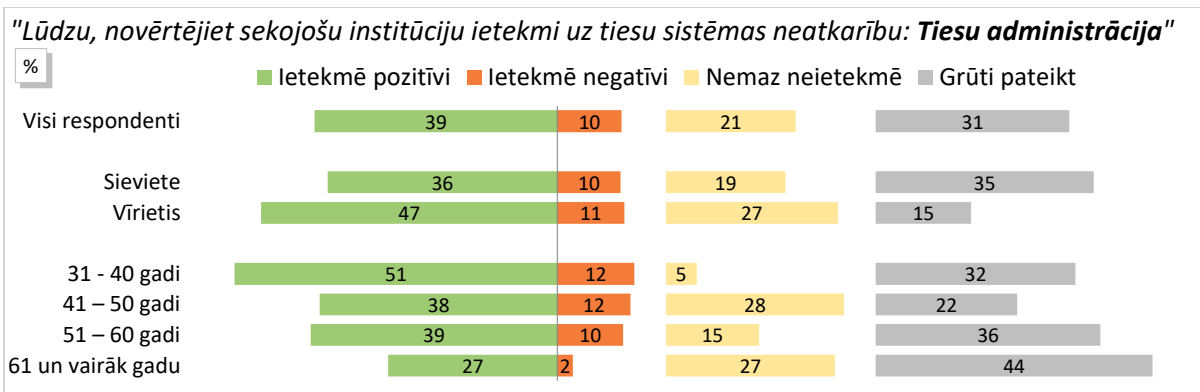
6.1. Attēls: Saeimas ietekmes vērtējums

6.2. Attēls: Ministru kabineta ietekmes vērtējums

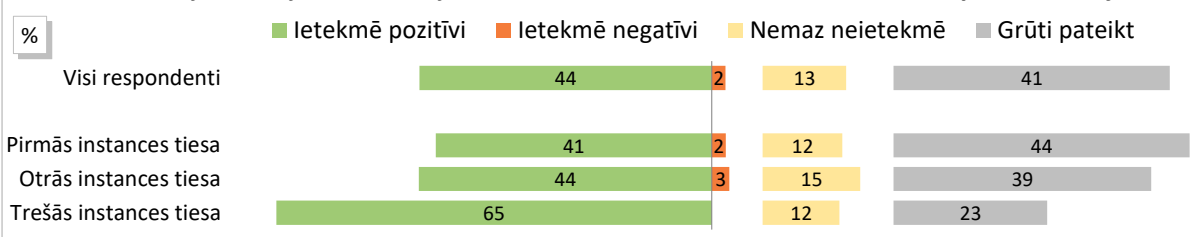

6.3. Attēls: Tieslietu ministrijas ietekmes vērtējums

6.4. Attēls: Tieslietu administrācijas ietekmes vērtējums

"Lūdzu, novērtējiet sekojošu institūciju ietekmi uz tiesu sistēmas neatkarību: **Eiropas institūcijas**"

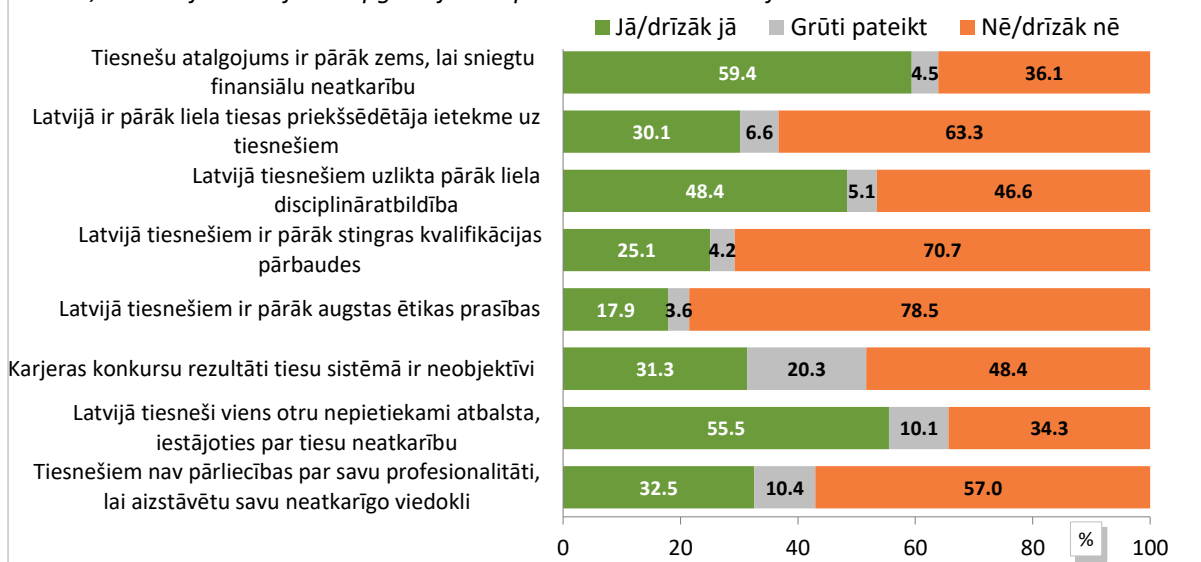

6.5. Attēls: Eiropas institūciju ietekmes vērtējums

1.3. Iekšējās ietekmes faktori

Kopumā iekšēju tiesu sistēmas organizācijas faktoru ietekme vērtēta kā vidēji mazāk nozīmīga, salīdzinot ar ārējiem faktoriem. Biežāk minētie faktori ir bijuši zemais atalgojums un savstarpēja atbalsta trūkums (skat. 7. Attēlu).

"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā!"

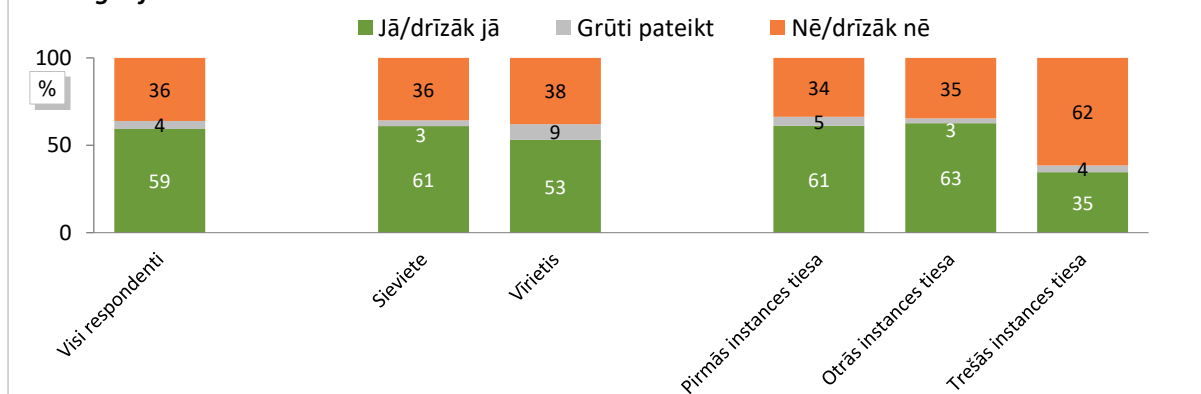

7. Attēls: Iekšējās ietekmes faktori

1.3.1. Tiesnešu atalgojums ir pārāk zems, lai sniegtu finansiālu neatkarību

Kopumā 59.4% respondentu atzīst zemu tiesnešu atalgojumu kā iemeslu tiesnešu neatkarības trūkumam. Nedaudz biežāk kā vidēji tam piekrīt sievietes (61%) nekā vīrieši (53%); pirmās (61,1%) un otrās (62,7%) instances nekā trešās (34,6%) tiesneši (skat. 7.1. attēlu).

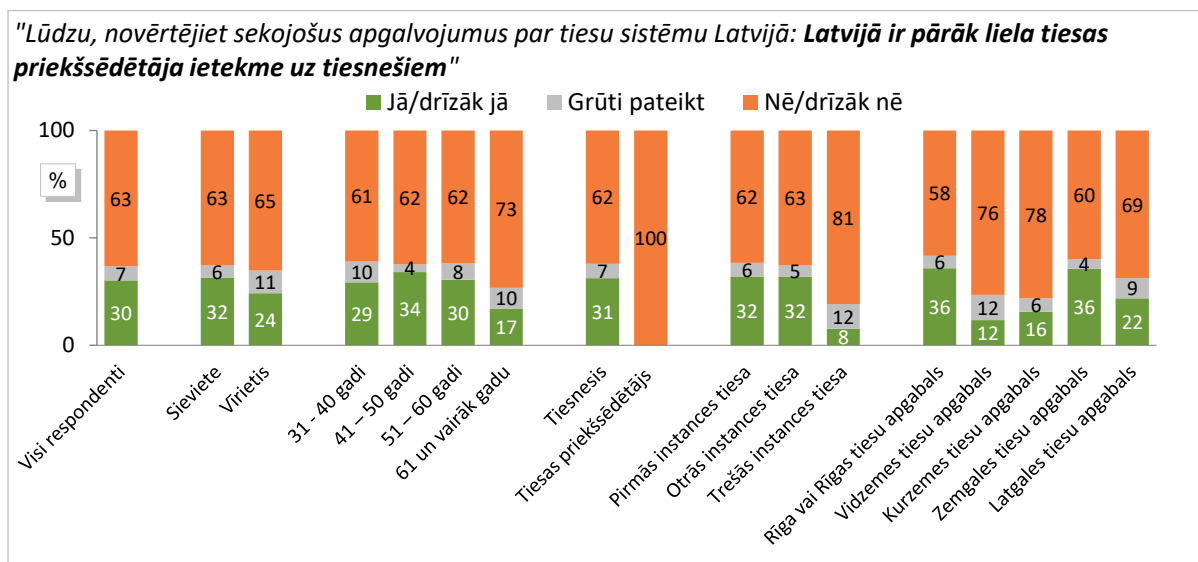
"Lūdzu, novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu sistēmu Latvijā: **Tiesnešu atalgojums ir pārāk zems, lai sniegtu finansiālu neatkarību**"

7.1. Attēls: Zems tiesnešu atalgojums kā iemesls tiesnešu neatkarības trūkumam

1.3.2. Latvijā ir pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem

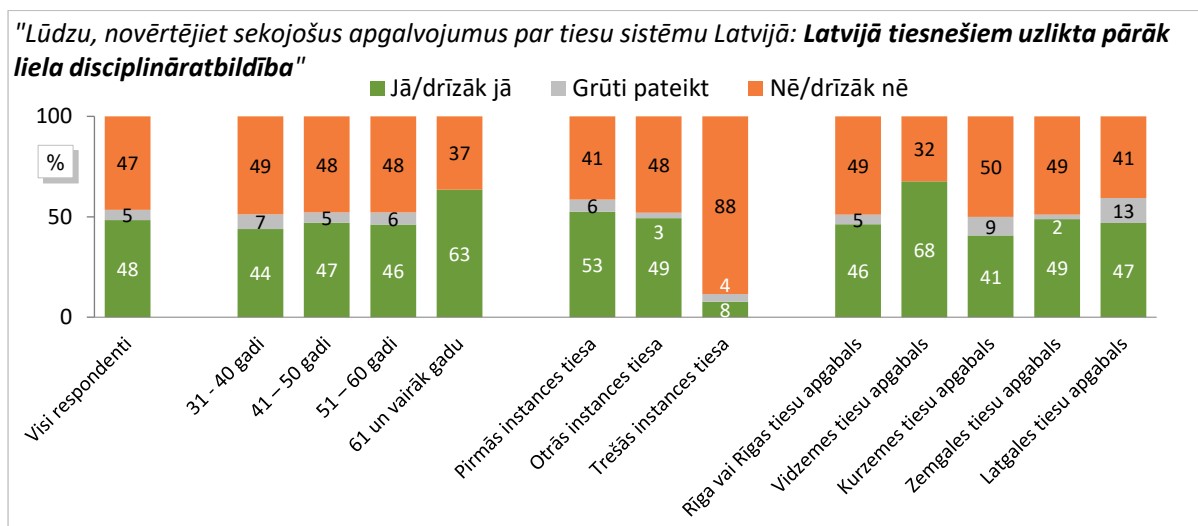
Tiesas priekšsēdētāja pārāk lielu ietekmi atzīst 30,1% respondentu (skat. 7.2. Attēlu). Retāk to atzīst vīrieši (24,2%) un vecāka gadagājuma (virs 61 gada) tiesneši (17,1%) un trešās instances tiesa tiesneši (7,7%). Paši priekšsēdētāji šo ietekmi neatzīst. Te vērojamas arī reģionālas atšķirības. Visretāk tiesu priekšsēdētāju pārāk lielu ietekmi atzīst Vidzemes (11,8%), Kurzemes (15,6%) un Latgales (21,9%) tiesu apgabala tiesneši, bet biežāk kā vidēji Rīgas un Zemgales tiesu apgabala tiesneši (35,9% un 35,6%).

7.2. Attēls: Pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem

1.3.3. Latvijā tiesnešiem uzlikta pārāk liela disciplinārbildība

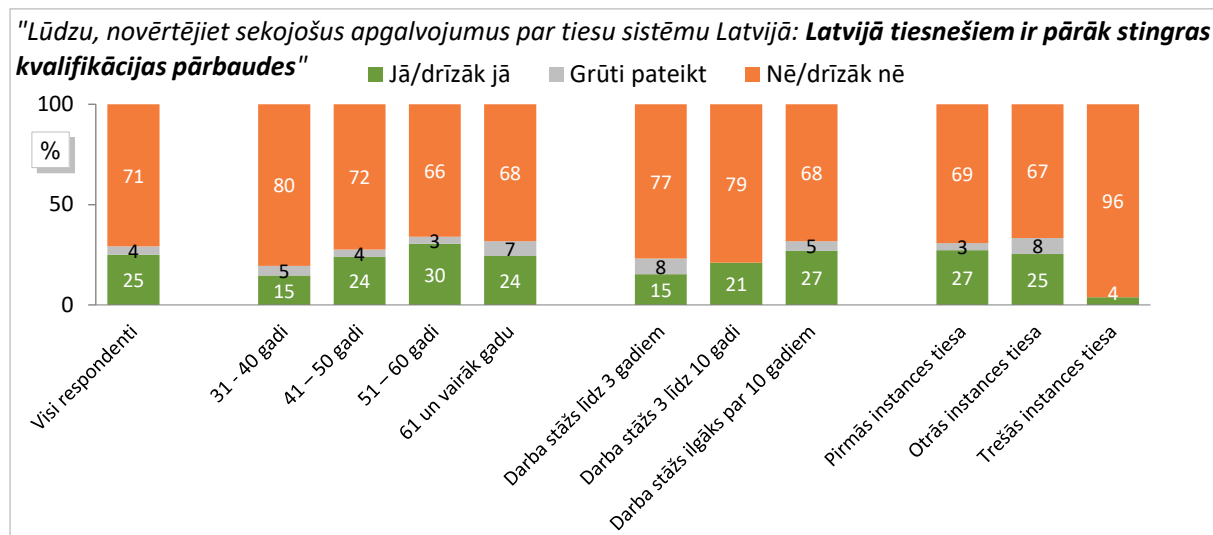
Vidēji 48,4% respondentu uzskata, ka tiesnešiem uzlikta pārāk liela disciplinārbildība. Šādi vidēji biežāk (63% gadījumu) domā vecāka gadagājuma (61 un vairāk gadu) respondentu (skat. 7.3. attēlu). Savukārt ievērojami retāk (7,7%) šādi domā trešās instances tiesas tiesneši. No reģioniem šādi biežāk uzskata Vidzemes reģionā (67,6%), bet nedaudz retāk kā vidēji (40,6%) - Kurzemē.

7.3. Attēls: Pārāk liela disciplinārbildība tiesnešiem

1.3.4. Latvijā tiesnešiem ir pārāk stingras kvalifikācijas pārbaudes

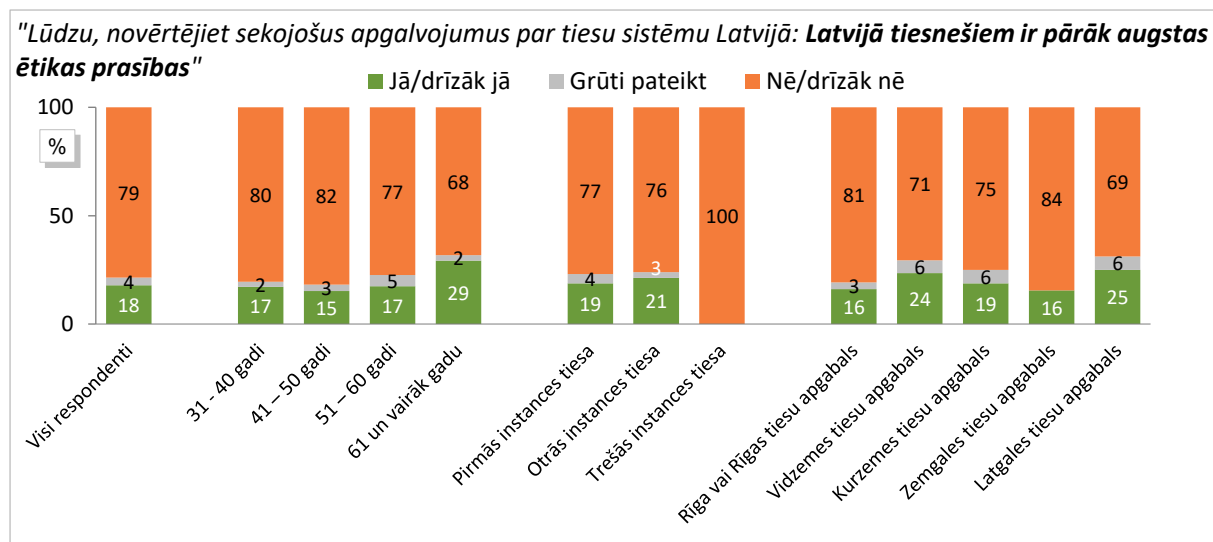
Tiesnešu kvalifikācijas pārbaudes par pārāk stingrām uzskata (atzīst un pilnīgā atzīst) 25,1% respondentu, no tiem 17,3% - "drīzāk jā". Interesanti, ka retāk šādi uzskata jaunāka gadagājuma tiesneši (31-40 gadi) – 14,6% un tiesneši ar stāžu līdz 3 gadiem (15,4%), kā arī trešās instances tiesas tiesneši (3,8%, no tiem visi daļēji tam piekrit), bet biežāk tiesneši 51-60 gadu vecuma grupā (30,4%) (skat. 7.4. attēlu).

7.4. Attēls: Pārāk stingras tiesnešu kvalifikācijas pārbaudes

1.3.5. Latvijā tiesnešiem ir pārāk augstas ētikas prasības

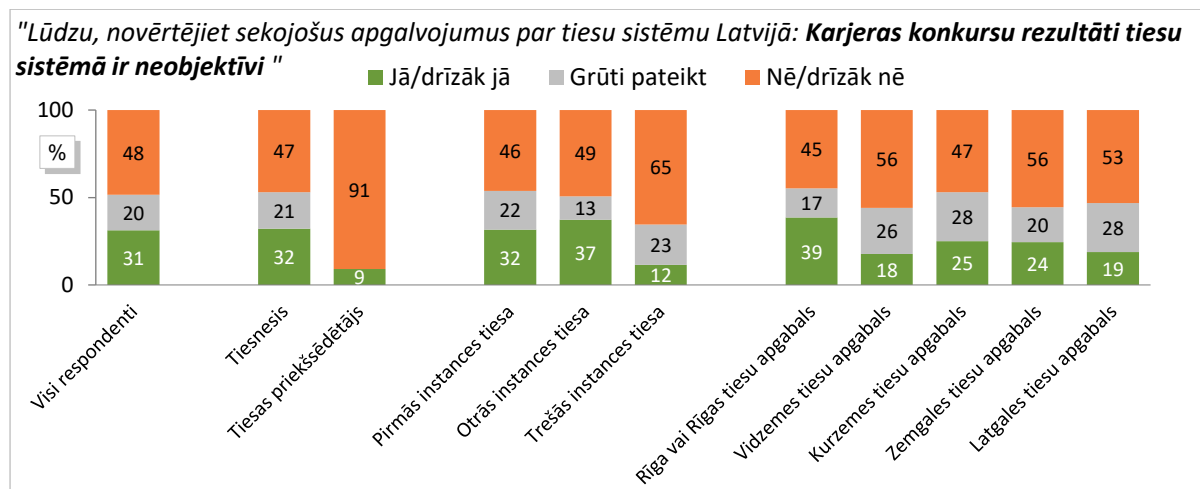
Tam, ka Latvijas tiesnešiem ir pārāk augstas ētikas prasības atzīst 17,9% visu respondentu, no tiem 5,1% pilnībā un 12,8% - daļēji. Kritiskāk pret ētikas prasībām noskaņoti vecāka gadagājuma tiesneši grupā virs 61 gada – 29,3% pilnībā vai daļēji atzīst, ka ētikas prasības ir pārāk augstas (skat. 7.5. attēlu). Savukārt neviens no aptaujātajiem trešās instances tiesas tiesnešiem nav šim ne pilnībā, ne daļēji piekrituši. Reģionāli nedaudz biežāk kā vidēji pārāk augstu ētikas prasības vērtē Latgalē (25%) un Vidzemē (23,5%).

7.5. Attēls: Pārāk augstas ētikas prasības

1.3.6. Karjeras konkursu rezultāti tiesu sistēmā ir neobjektīvi

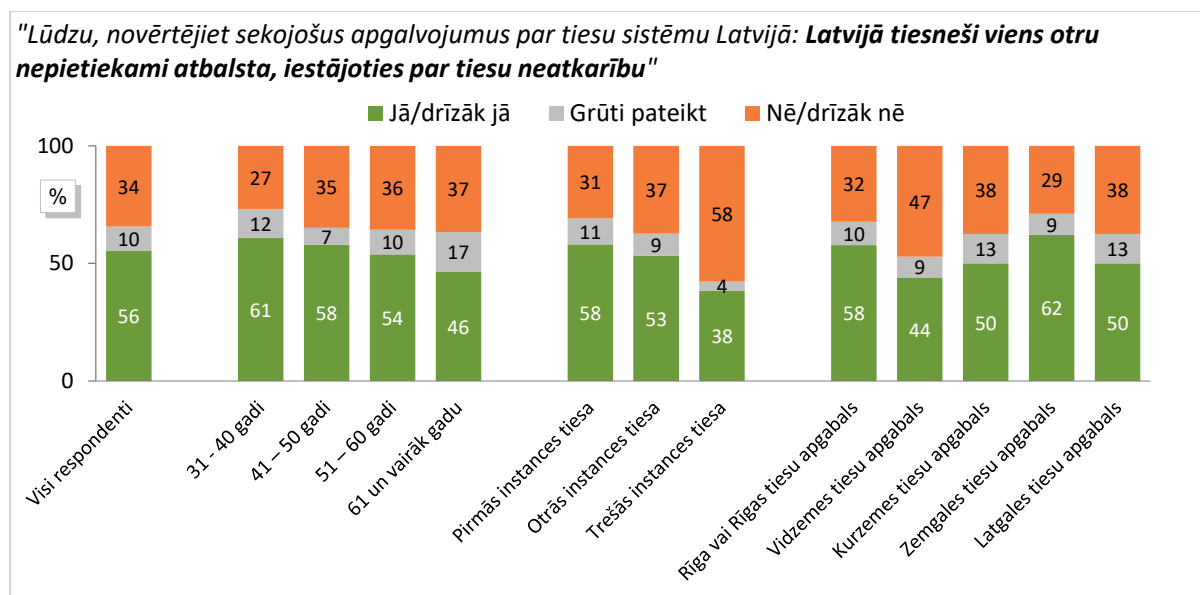
Karjeras konkursu neobjektivitātei pilnībā un daļēji piekrīt 31,3% aptaujas dalībnieku. Šādi retāk domā tiesu priekšsēdētāji (9,1%) un trešās instances tiesas tiesneši (11,5%) (skat. 7.6. attēlu). Visasāk šī problēma vērtēta Rīgā un Rīgas tiesu apgabalā (38,5%, no tiem 22,4% daļēji piekrīt), bet visretāk tā ir atzīta Vidzemē (17,6%) un Latgalē (18,85).

7.6. Attēls: Tiesu sistēmas karjeras konkursu objektivitāte

1.3.7. Latvijā tiesneši viens otru nepietiekami atbalsta, iestājoties par tiesu neatkarību

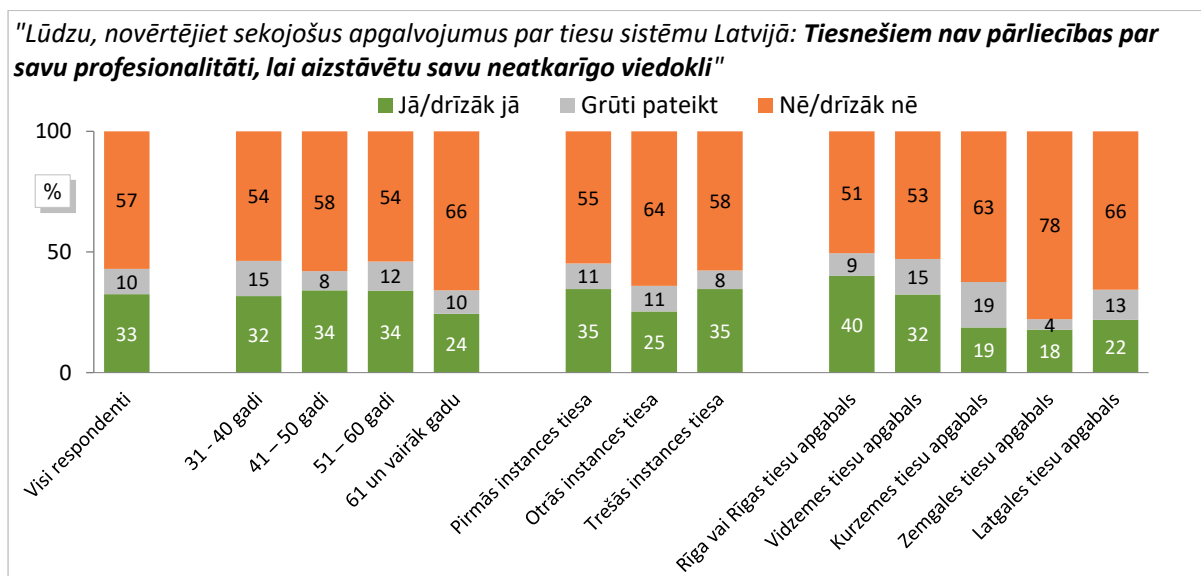
Nedaudz vairāk kā puse – 55,5% respondentu piekrīt un drīzāk piekrīt, ka tiesneši viens otru nepietiekami atbalsta, iestājoties par tiesu neatkarību. Trešdaļa respondentu - 34,3% - tam nepiekrīt. Te ir gana augsts no atbildes atturējušos respondentu skaits – 10,1%. Jo jaunāki respondenti, jo biežāk izteikta piekrišana šim apgalvojumam - šādi domā 61% 31-40 gadu vecu respondentu un 46,3% vecuma grupā virs 61 gada (skat. 7.7. attēlu). Vecākā grupā arī ir augsts uz jautājumu neatbildējušo īpatsvars – 17,1%. Retāk šāda atbalsta trūkumam piekrīt trešās instances tiesas tiesneši. No reģioniem visbiežāk – 62,2% - atbalsta trūkumu atzīst Zemgalē.

7.7. Attēls: Tiesnešu savstarpējais atbalsts, iestājoties par tiesu neatkarību

1.3.8. Tiesnešiem nav pārliecības par savu profesionalitāti, lai aizstāvētu savu neatkarīgo viedokli

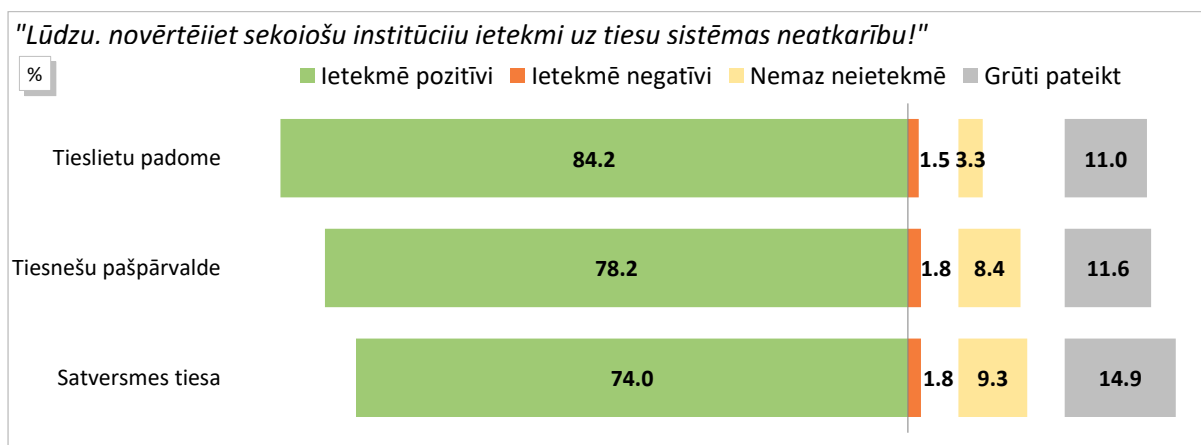
Pārliecības trūkumu par profesionalitāti, aizstāvot savu viedokli, pilnībā un daļēji atzinuši 32,5% respondentu. Retāk šāda pārliecība bijusi tiesnešu grupā virs 61 gada (24,4%), tiesu priekšsēdētājiem (18,2%, no tiem visi daļēji) (skat. 7.8. attēlu). Interesanti, ka zemāks atbalsts šim izteikumam atrodams otrās instances tiesnešu vidū (25,3%), kamēr pirmās un trešās instances tiesnešu vidū šis atbalsts ir 34,6%, tiesa, trešās instances tiesas tiesneši visi piekrituši "daļēji". Biežāk (40,1% gadījumu) par pārliecību šaubījušies respondenti Rīgā un Rīgas apgabalā.

7.8. Attēls: Tiesnešu pārliecinātība par savu profesionalitāti

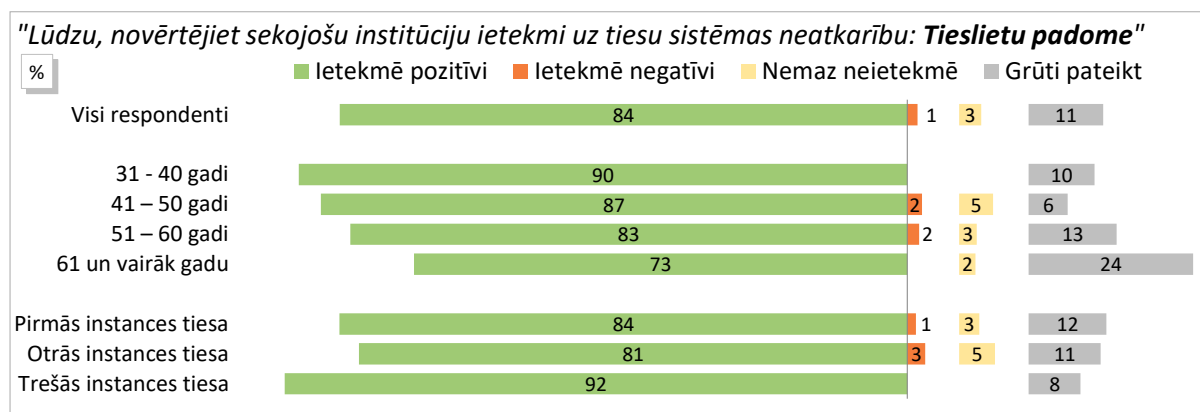
1.3.9. Tiesu sistēmas institūciju ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību

Līdzīgi kā aprakstīts augstāk šajā sadaļā, pašas tiesu sistēmas institūciju ietekmes vērtējums ir pozitīvāks kā ārējiem ietekmes faktoriem (skat. 8. attēlu). Visaugstākā pozitīvā ietekme ir piešķirta **Tieslietu padomei** (84,2% to vērtē pozitīvi), tam seko **tiesnešu pašpārvalde** (78,2%) un **Satversmes tiesa** (74%). Vērtējot tiesu sistēmas institūcijas, ir ievērojami zemāks "grūti pateikt" viedokļu skaits, kas liecina, ka, atšķirībā no ārējo institūciju ietekmes, iekšējā ietekme ir bijusi apsvērta un par to biežāk izveidojies viedoklis.

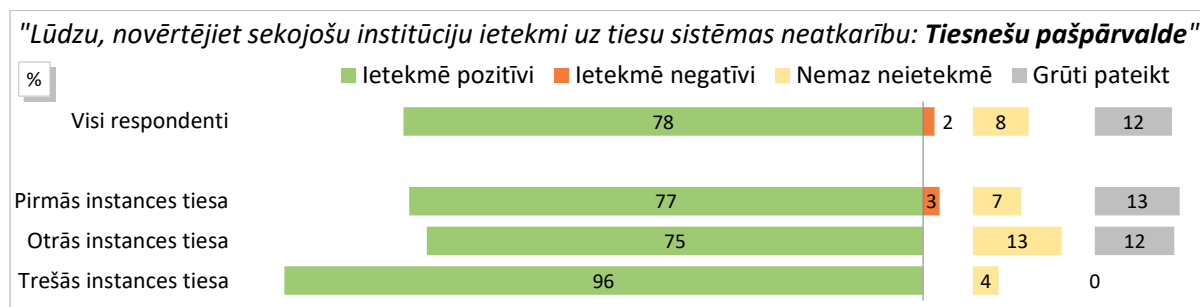

8. Attēls: Tiesu sistēmas institūciju ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību

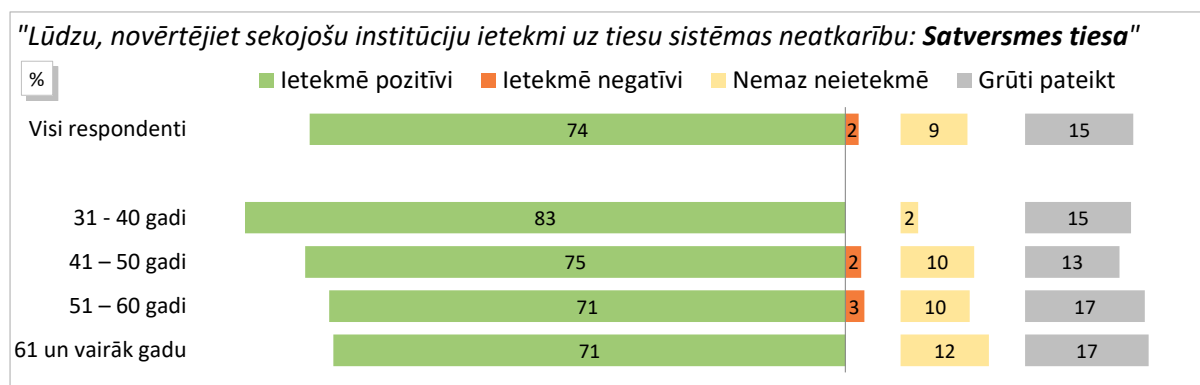
Tieslietu padomes un Satversmes tiesas ietekmes vērtējumā redzamas nelielas paaudžu viedokļu atšķirības (skat. 8.1. un 8.2. attēlus). Ja 90,2% 31-40 gadu vecu respondenti Tieslietu padomes ietekmi uz tiesu sistēmas neatkarību vērtē pozitīvi, tad pozitīvas ietekmes vērtējums 61 gada un vecāku respondentu grupā ir 73,2% . Taču tas nenozīmē negatīva vērtējuma pieaugumu ar katru vecuma grupu, šī starpība veidojas uz "grūti pateikt" atbilžu rēķina. Augstāks kā vidēji īpatsvars pozitīvas Tieslietu padomes un tiesnešu pašpārvaldes ietekmes vērtējumā, ir arī trešās instances tiesnešu vidū. Līdzīgi 82,9% jaunākās grupas respondentu un 70,7% vecākās grupas respondentu pozitīvu ietekmi piedēvē Satversmes tiesai (skat. 8.3. attēlu).

8.1. Attēls: Tieslietu padomes ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību

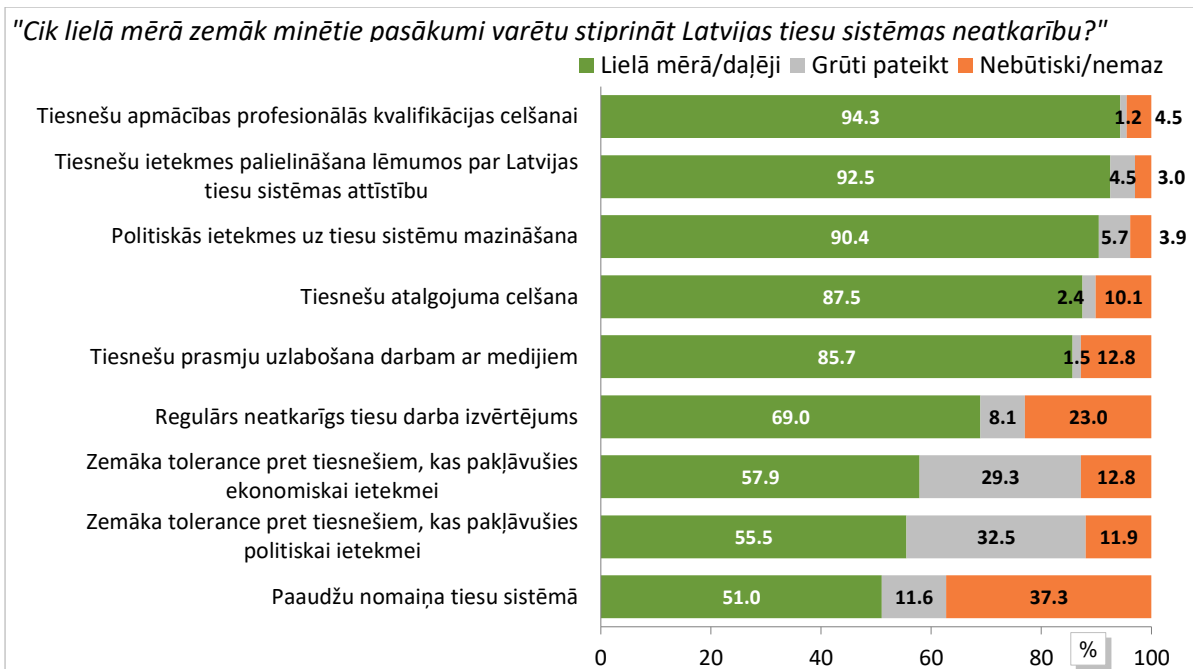
8.2. Attēls: Tieslietu pašpārvaldes ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību

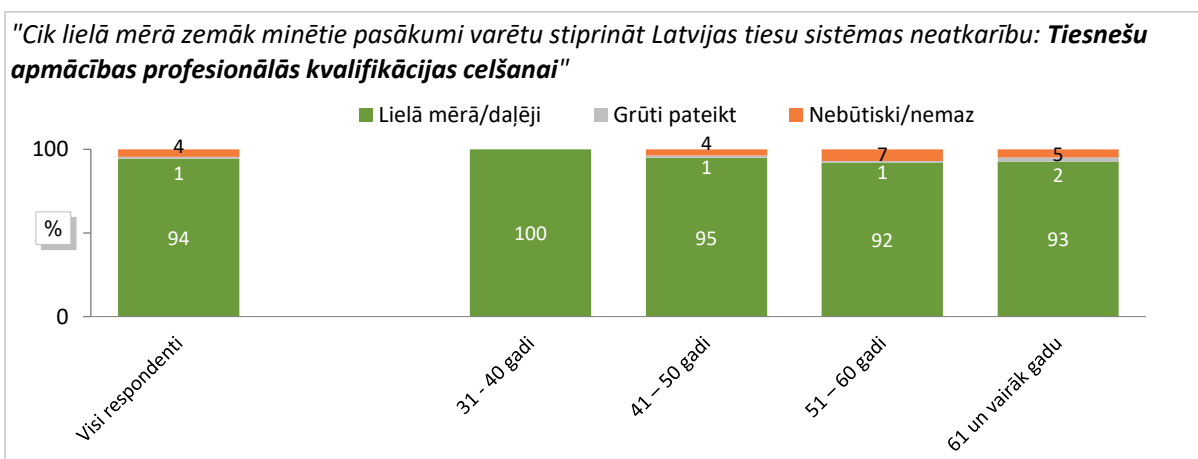
8.3. Attēls: Satversmes tiesas ietekme uz tiesu sistēmas neatkarību

1.4. Pasākumi tiesu sistēmas neatkarības stiprināšanai

Jautājot par iespējamiem pasākumiem tiesu sistēmas neatkarības paaugstināšanai un summējot "lielā mērā" un "daļēji" atbildes (skat. 9. attēlu), populārākais pasākums ir iekšējs – **tiesnešu kvalifikācijas celšana** (94,3%) un **pašu tiesnešu ietekmes palielināšana lēmumos par tiesu sistēmas attīstību** (92,5%). Kvalifikācijas celšanu atbalsta 100% jaunākās paaudzes tiesnešu (31-40 gadi) un 92,2%-92,7% tiesnešu virs 51 gada vecuma (skat. 9.1. attēlu).

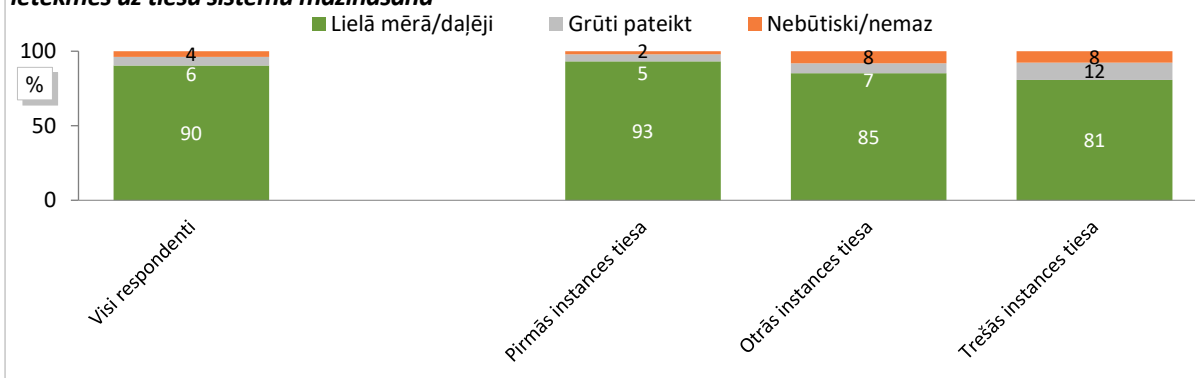
9. Attēls: Pasākumi tiesu sistēmas neatkarības stiprināšanai

9.1. Attēls: Atbalsts tiesnešu kvalifikācijas celšanai

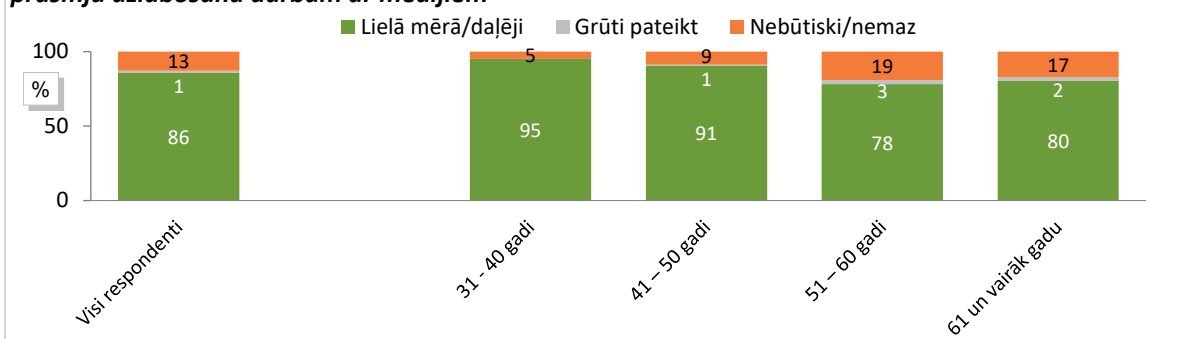
Vēl 90,4% tiesnešu vēlētos **mazināt politisko ietekmi uz tieslietu sistēmu**, bet 87,5% to redz tiesnešu **atalgojuma celšanā** un 85,7% **tiesnešu prasmju uzlabošanā darbā ar medijiem**. Nepieciešamību mediju prasmju uzlabošanā biežāk min jaunāka gadagājuma tiesneši – 95,1% 31-40 gadu vecuma grupā un 78,3-80,5% grupās virs 51 gada vecuma (skat. 9.3. attēlu). Savukārt politiskās ietekmes mazināšana aktuālāka ir zemākas instances tiesnešiem – 93,2% pirmās instances, bet 80,8% trešās instances tiesnešiem (skat. 9.2. attēlu).

"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: Politiskās ietekmes uz tiesu sistēmu mazināšana"

9.2. Attēls: Atbalsts politiskās ietekmes mazināšanai

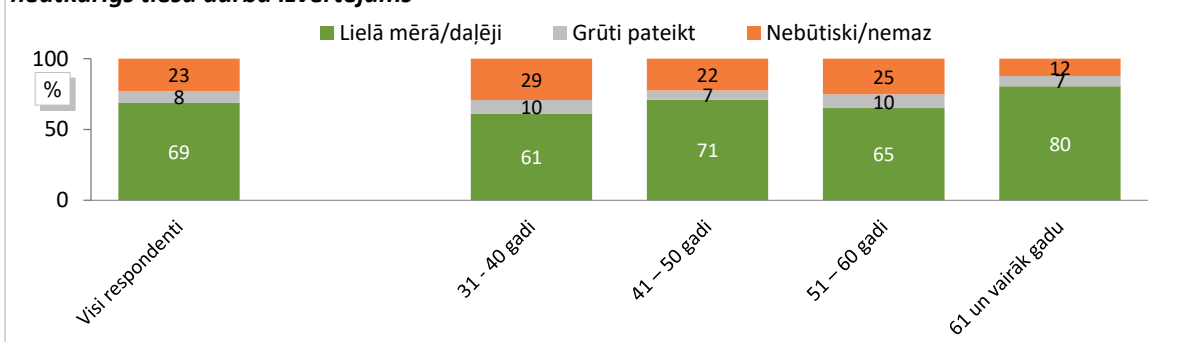
"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: Tiesnešu praspmju uzlabošana darbam ar medijiem"

9.3. Attēls: Atbalsts tiesnešu praspmju uzlabošanai darbam ar medijiem

Salīdzinoši augsti vērtēts instruments ir arī **regulārs neatkarīgs tiesu sistēmas darba izvērtējums** – to atbalsta 69% respondentu. To vidēji biežāk atbalstījuši tiesneši virs 61 gada vecuma – 80,5%, bet retāk kā vidēji 31-40 gadus veci tiesneši – 61% (skat. 9.4. attēlu).

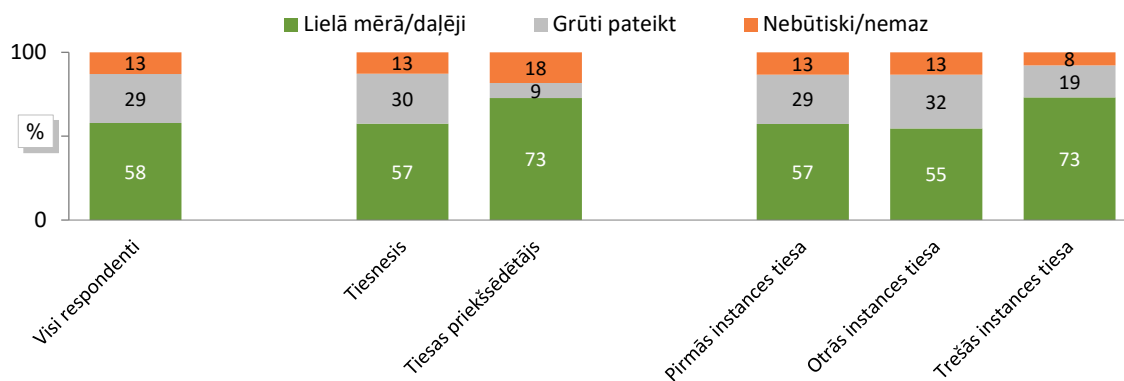
"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: Regulārs neatkarīgs tiesu darba izvērtējums"

9.4. Attēls: Atbalsts regulāram neatkarīgam tiesu darba izvērtējumam

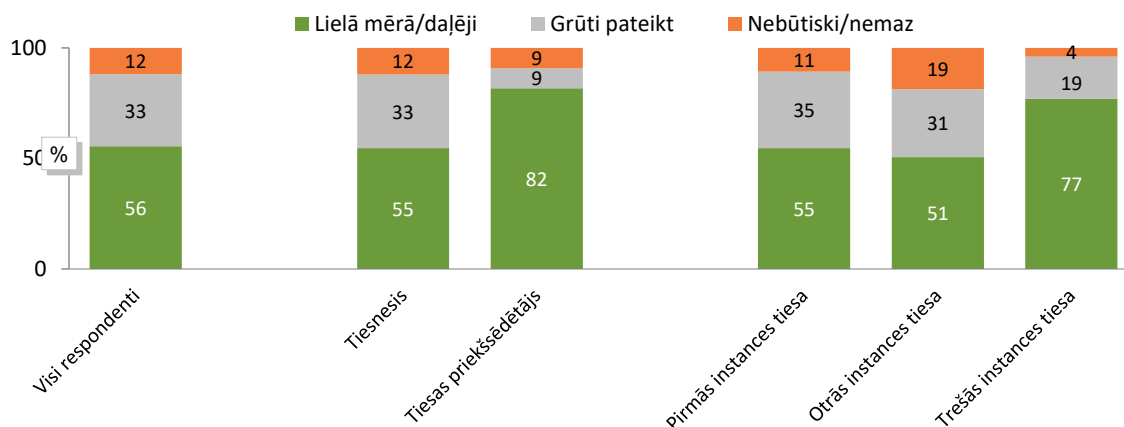
Paaudžu nomaiņai, zemākai tolerancei pret tiesnešiem, kas pakļāvušies ekonomiskai vai politiskai ietekmei, nozīmi piešķir vidēji 51%-58% respondentu. Uz paaudžu nomaiņu lielāku uzsvāru biežāk liek jaunāka gadagājuma respondenti – 73,2% grupā 31-40 gadi un tikai 43,9% vecuma grupā virs 61 gada (skat. 9.7. attēlu). Vidēji retāk uz paaudžu nomaiņu raugās Latgales (40,6%), Kurzemes (43,8%) un Zemgales tiesu apgabala (44,4%) respondenti. Augstāku nozīmi zemākai tolerancei pret ietekmes pārkāpumiem piešķir tiesu priekšsēdētāji un trešās instances tiesneši, kas arī šo ietekmi vērtē kritiskāk kā citi tiesneši (skat. 9.5. attēlu).

"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: **Zemāka tolerance pret tiesnešiem, kas pakļāvušies ekonomiskai ietekmei**"

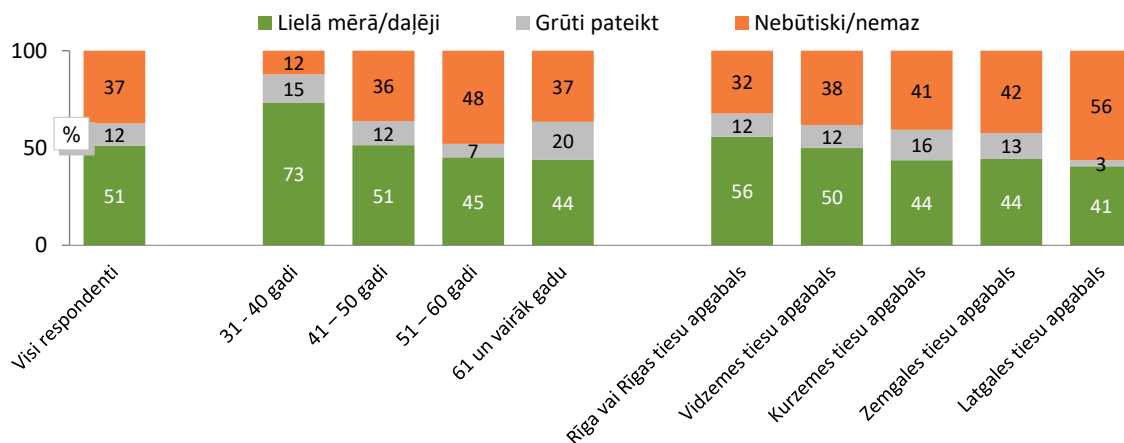
9.5. Attēls: Atbalsts zemākai tolerancei pret tiesnešiem, kas pakļāvušies ekonomiskai ietekmei

"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: **Zemāka tolerance pret tiesnešiem, kas pakļāvušies politiskai ietekmei**"

9.6. Attēls: Atbalsts zemākai tolerancei pret tiesnešiem, kas pakļāvušies politiskai ietekmei

"Cik lielā mērā zemāk minētie pasākumi varētu stiprināt Latvijas tiesu sistēmas neatkarību: **Paudžu nomaīņa tiesu sistēmā**"

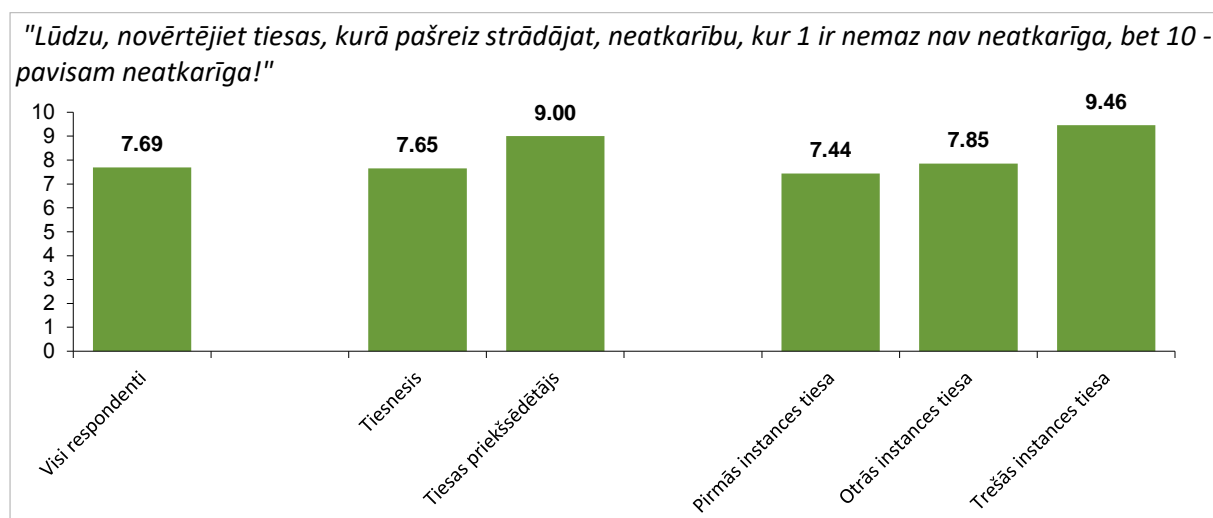

9.7. Attēls: Atbalsts paudžu nomaīņai tiesu sistēmā

2. Konkrētās tiesas neatkarība

Jautājot par konkrētās tiesas neatkarību vēlējamies salīdzināt tās uztveri ar tiesu sistēmas neatkarības uztveri. Līdzīgi kā jautājumā par tiesu sistēmu, tika izmantota 10 ballu skala, kur 1 ir nemaz nav neatkarīga, bet 10 - pavisam neatkarīga.

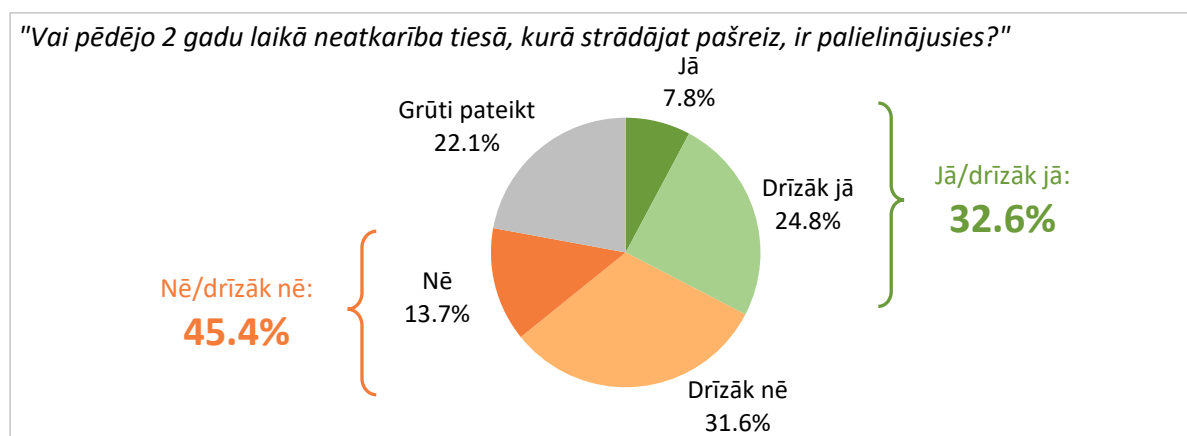
Vidējais tiesnešu sniegtais vērtējums savas tiesas neatkarībai ir 7,69, augstāks kā vidēji tiesu sistēmai (6,95) (skat. 10. Attēlu). Līdzīgi kā tiesu sistēmas vērtējumā, tiesu priekšsēdētāji (9,00) un trešās instances tiesneši (9,46) savu tiesu neatkarību vērtējuši augstāk salīdzinot ar pārējiem tiesnešiem (7,65).

10. Attēls: Konkrētās tiesas neatkarība

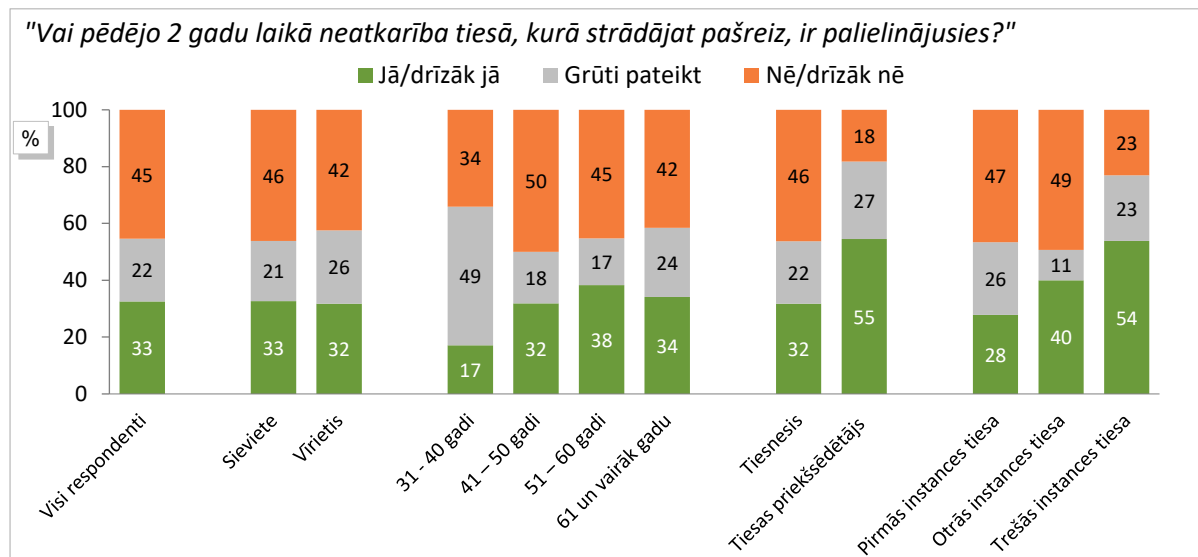
Ja raugās uz kritiski noskaņotiem tiesnešiem, tad vērtējumu 4 un zemāk snieguši vidēji 9% respondentu. Šis īpatsvars ir nedaudz augstāks par vidējo vīriešu vidū (12%), 51-60 gadu vecu tiesnešu (13%), 61 gadu un vecāku (12,2%), kā arī 1. instances tiesnešu vidū (11,1%) un Latgales (15,6%) tiesu apgabalā. Ja Kurzemes tiesu apgabalā 4 punktu un zemāku vērtējumu tiesu sistēmai sniedza 16% tiesnešu, tad savai tiesai tik zemu vērtējumu snieguši vien 6,3% šī apgabala respondenti.

Uz jautājumu par situācijas uzlabošanu konkrētajā tiesā, kurā respondents strādā (skat. 11. attēlu) 33% visu respondentu atbild pozitīvi (jā un drīzāk jā) (jāpiebilst, ka par tiesu sistēmas pārmaiņām pozitīvi izteicās nedaudz vairāk - 37% respondentu), bet 45,4% negatīvi (nē un drīzāk nē). 21,1% respondentu uz šo jautājumu nevar atbildēt.

11. Attēls: Izmaiņas konkrētās tiesas neatkarībā

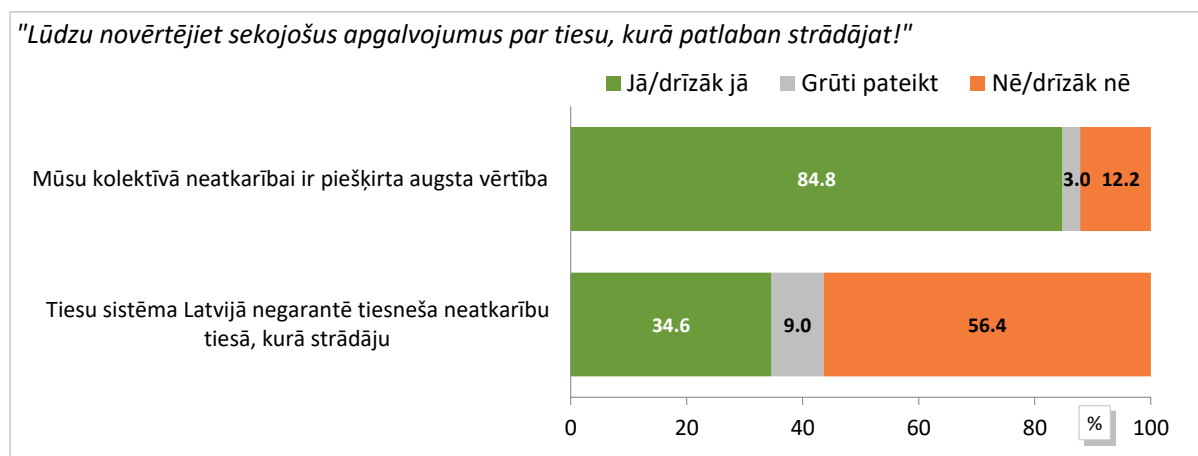
Atšķirībā no viedokļa par tiesu sistēmas neatkarību, viedoklis par savas tiesas neatkarību ir līdzīgs vīriešu un sieviešu vidū (skat. 11.1. attēlu). Ja pārmaiņas tiesu sistēmā jaunāki tiesneši vērtēja pozitīvāk nekā vecāka gadagājuma tiesneši, tad tikai 17,1% 31-40 gadu veco tiesnešu pārmaiņas savā tiesā vērtē pozitīvi. 60,3% tiesu priekšsēdētāji redz pozitīvas pārmaiņas tiesu sistēmas neatkarībai. Tāpat pēdējos gados savas tiesas neatkarības pieaugumu saskatījuši 53.8% trešās instances tiesas, 40% otrās un tikai 27,8% pirmās instances tiesas tiesnešu.

11.1 Attēls: Izmaiņas konkrētās tiesas neatkarībā dažādās respondentu grupās

1.1. Tiesas neatkarības vērtējums

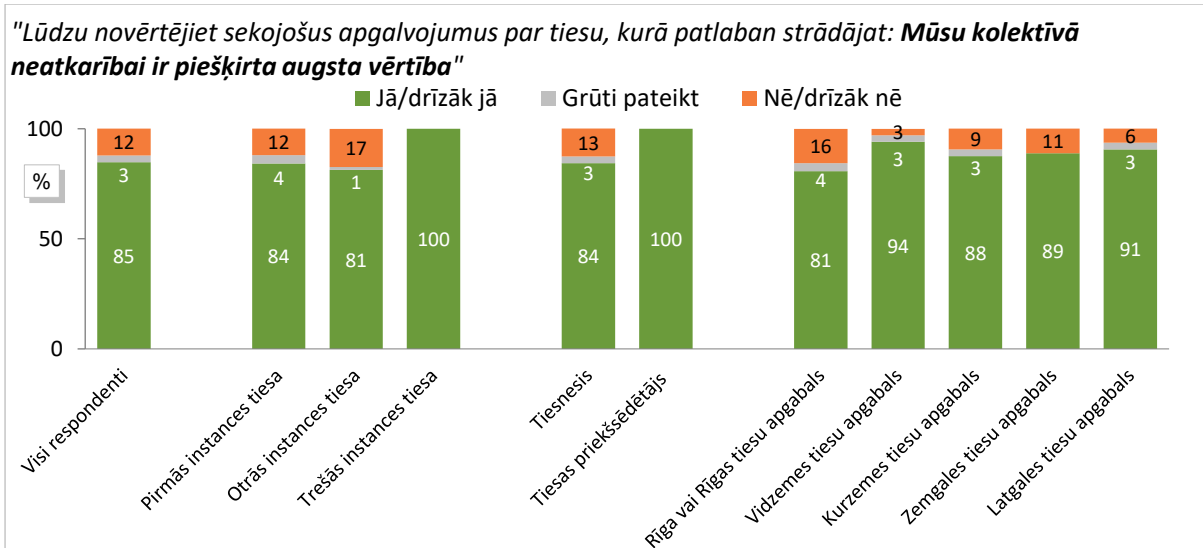
Tiesas neatkarībai ir piešķirta gana augsta vērtība, liecinot par augstu patriotisma izjūtu savā tiesā (skat. 12. attēlu).

12. Attēls: Tiesas neatkarības vērtējums

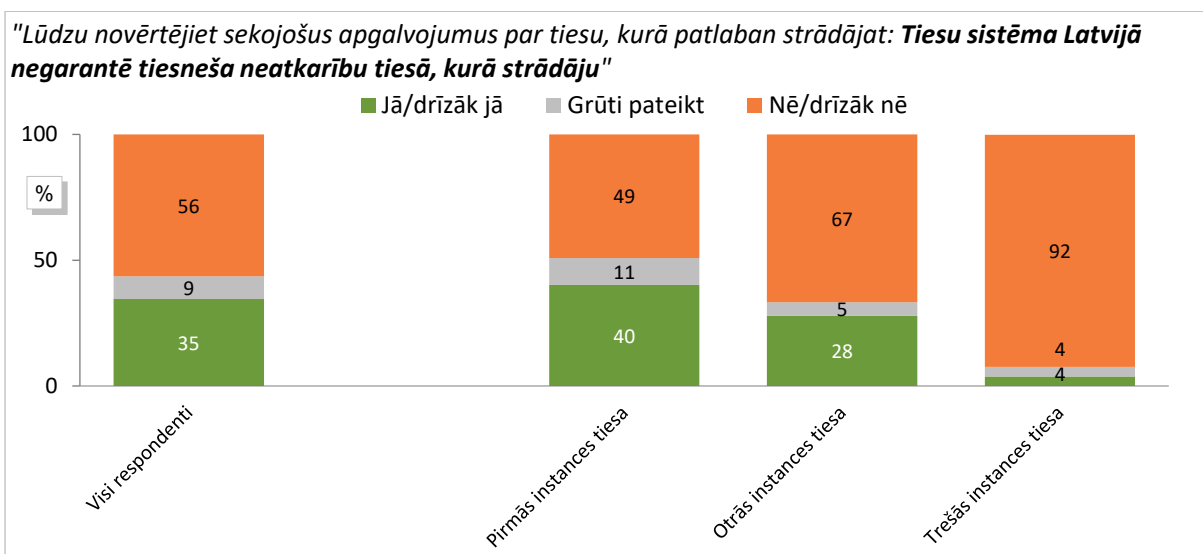
1.1.1. Mūsu kolektīvā neatkarībai ir piešķirta augsta vērtība

Kopumā 84.8% respondentu atzīst (jā un drīzāk jā), ka viņu tiesā neatkarībai piešķirta augsta vērtība. Lai arī šis vērtējums ir par 9 procentpunktiem augstāks, salīdzinot ar vērtējumu par tiesu sistēmu, te tāpat vērojama liela viedokļa viendabība. Biežāk kā vidēji atbalstu šīs vērtības klātesamībai apstiprina trešās instances tiesneši, tiesu priekšsēdētāji (abi 100%) bet retāk – tiesneši Rīgā un Rīgas tiesu apgabalā (80.7%) (skat. 12.1. attēlu). Latgales tiesu apgabala tiesneši, kuri sniedza zemāko vērtējumu neatkarības vērtībai tiesu sistēmā (65,6%), savu tiesu vērtē augstāk kā vidēji (90,6%).

12.1. Attēls: Viedoklis par to, vai tiesas kolektīvā neatkarībai piešķirta augsta vērtība

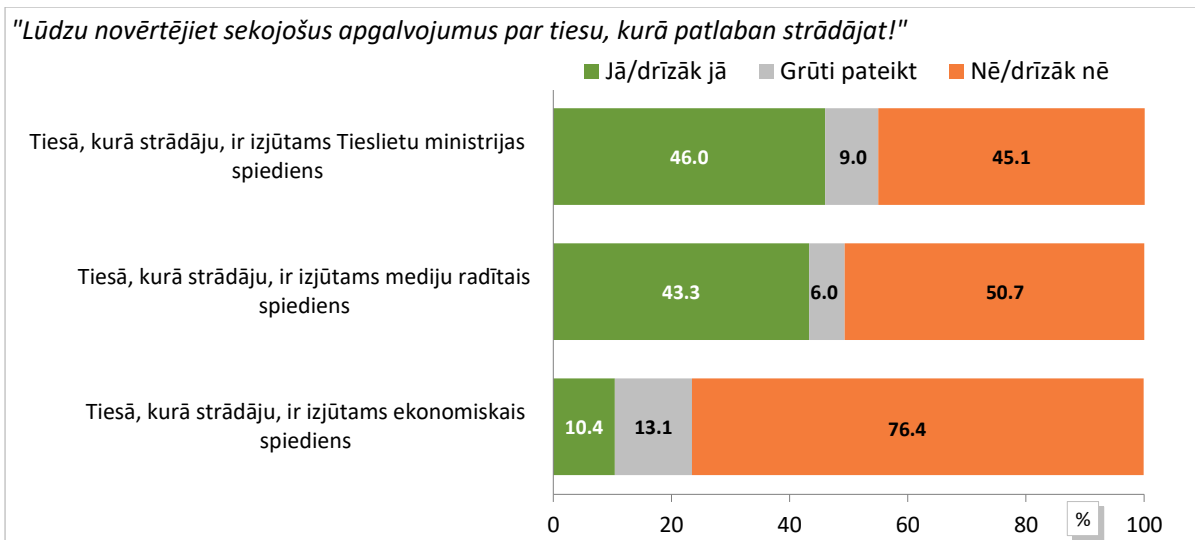
1.1.2. Tiesu sistēma Latvijā negarantē tiesneša neatkarību tiesā, kurā strādāju
 Vairāk par pusi (56,4%) tiesnešu nepiekrīt, ka tiesu sistēma negarantē neatkarību viņu tiesā, savukārt 34,6% tam piekrīt. Viedoklis būtiski atšķiras respondentiem dažādās tiesu instancēs (skat. 12.2. attēlu). Ja pirmās tiesu instances tiesnešu 49% vidū šim apgalvojumam nepiekrīt, bet 40,2% piekrīt, tad otrajā instancē šī proporcija ir 66,7 un 28,0%, bet trešajā - 3.8 un 92.3%. Vienā no atbildēm uz atvērto jautājumu komentēts, ka "visu tiesu neatkarību lielā mērā ietekmē tas, ka Tiesu administrācija daļēji ir padota Tieslietu ministrijai, nevis Tieslietu padomei".

12.2. Attēls: Viedoklis par to, vai Tiesu sistēma Latvijā garantē tiesneša neatkarību konkrētajā tiesā

2.2. Ārējās ietekmes faktori

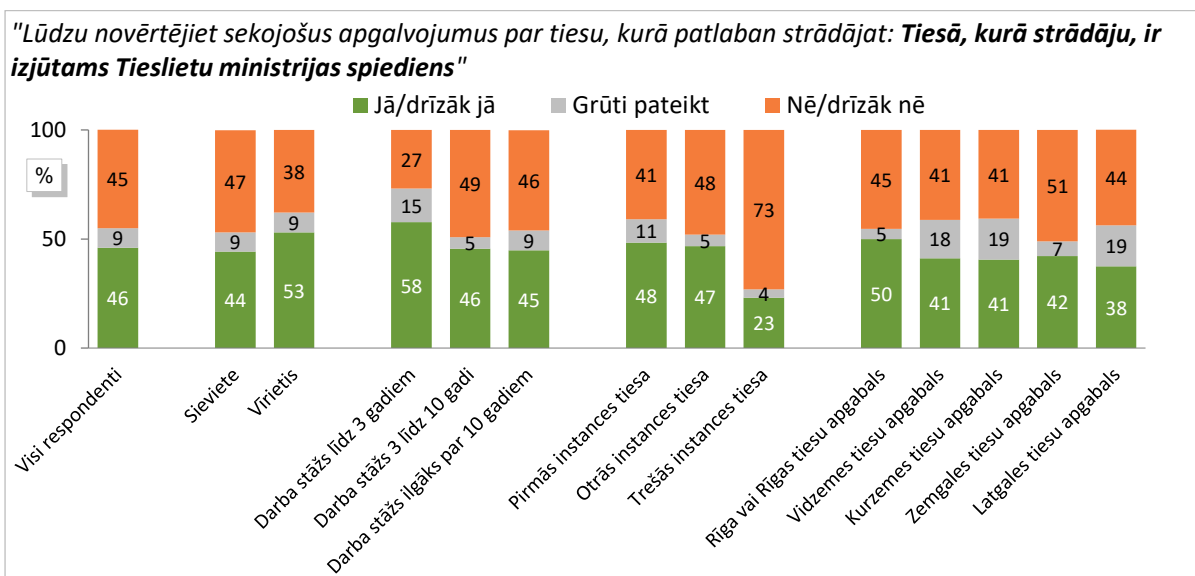
Visaugstāko spiedienu tiesneši jutuši no medijiem un tieslietu ministrijas, taču jautājot par konkrētu tiesu, kurā respondents strādā, ietekme vērtēta zemāk, salīdzinot ar spiedienu un tiesu sistēmu kopumā (skat. 13. attēlu).

13. Attēls: Ārējās ietekmes faktori

2.2.1. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams tieslietu ministrijas spiediens

Mazāk nekā puse respondentu (46%) piekrīt, ka tiesā, kurā viņi strādā, jūtams tieslietu ministrijas spiediens. Biežāk to atzinuši vīrieši (53%), salīdzinot ar sievietēm (44,2%). Spiedienu biežāk izjutuši tiesneši ar mazāku stāžu (57,7% tiesnešu grupā ar stāžu līdz 3 gadiem), kā arī zemākas instances tiesās, salīdzinot ar augstākas instances tiesām (attiecīgi 48,3% pirmās, 46,7% otrās un vien 23% trešās instances tiesās). Biežāk kā vidēji spiedienu jutuši Rīgas un Rīgas apgabala tiesneši (50%), bet retāk Latgales tiesu apgabala tiesneši (37,5%). Atvērtajās atbildēs tieslietu ministra spiediens minēts 3 reizes, kā arī pieminēts "sadarbības trūkums starp departamentiem; juridiskās metodes nepārziņāšana, līdz ar to nevajadzīga konfrontācija starp dažādiem viedokļiem".

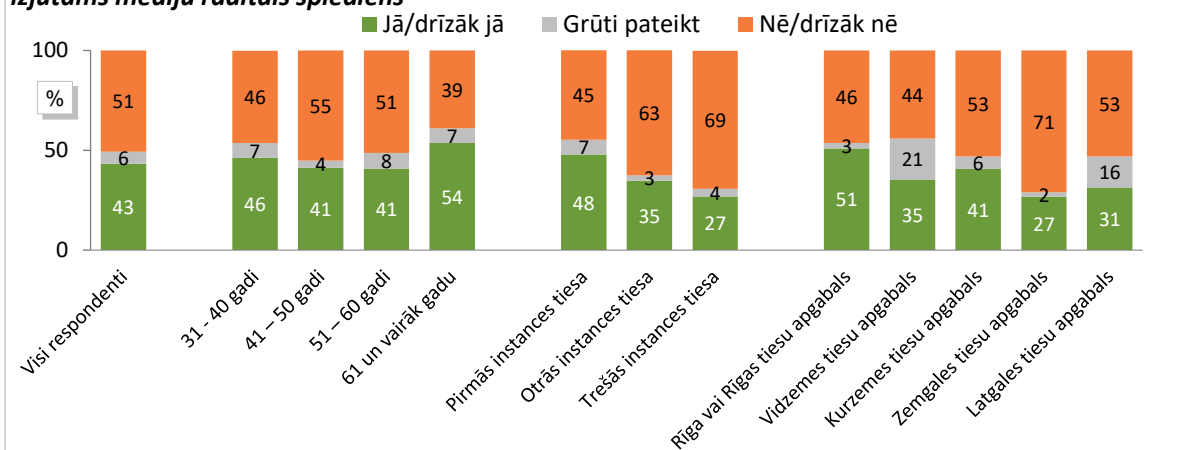

13.1. Attēls: Tieslietu ministrijas spiediena izjušana konkrētajā tiesā

2.2.2. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams mediju radītais spiediens

Mediju spiedienu atzīst un drīzāk atzīst 43,3% respondentu (salīdzinājumam uz tiesu sistēmu kopumā to atzīst 79,4%) (skat. 13.2. attēlu). Ievērojami biežāk tam 61 gadu un vecāki tiesneši (53,7% gadījumu), kā arī Rīgas un Rīgas apgabala tiesas tiesneši (51%), savukārt retāk kā vidēji – otrās (34,7%) un trešās (26,9%) instances tiesneši, kā arī tiesneši Zemgales (26,7%) un Latgales (31,3%) tiesu apgabalos.

"Lūdzu novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu, kurā patlaban strādājat: **Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams mediju radītais spiediens**"

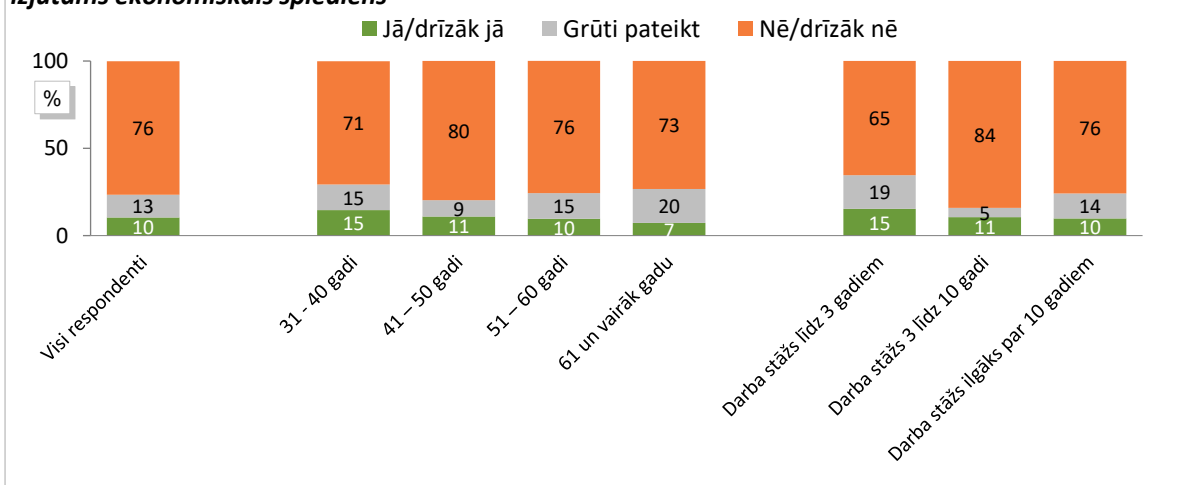

13.2. Attēls: Mediju spiediena izjušana konkrētajā tiesā

2.2.3. Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams ekonomiskais spiediens

Ekonomiskajam spiedienam ir piešķirta salīdzinoši zemāka loma ietekmē uz tiesu sistēmas neatkarību, taču uz tā esamību attiecībā uz savu tiesu apliecina un drīzāk apliecina 10,4% respondentu (skat. 13.3. attēlu). Biežāk to izjutuši gados jaunāki tiesneši – 14,6% vecuma grupā 31-40 gadi un 15,4% tiesnešu vidū ar stāžu līdz trīs gadiem. Interesanti, ka ekonomisko interešu spiedienu uz tiesu sistēmu kopumā atzīst trīskārt lielāks respondentu īpatsvars.

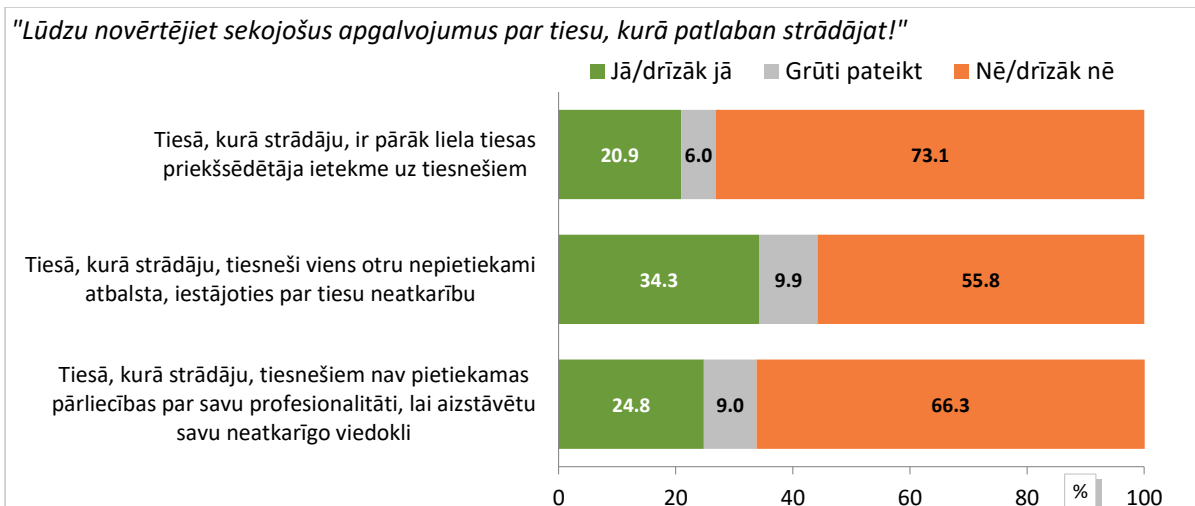
"Lūdzu novērtējiet sekojošus apgalvojumus par tiesu, kurā patlaban strādājat: **Tiesā, kurā strādāju, ir izjūtams ekonomiskais spiediens**"

13.3. Attēls: Ekonomiskā spiediena izjušana konkrētajā tiesā

2.3. Iekšējās ietekmes faktori

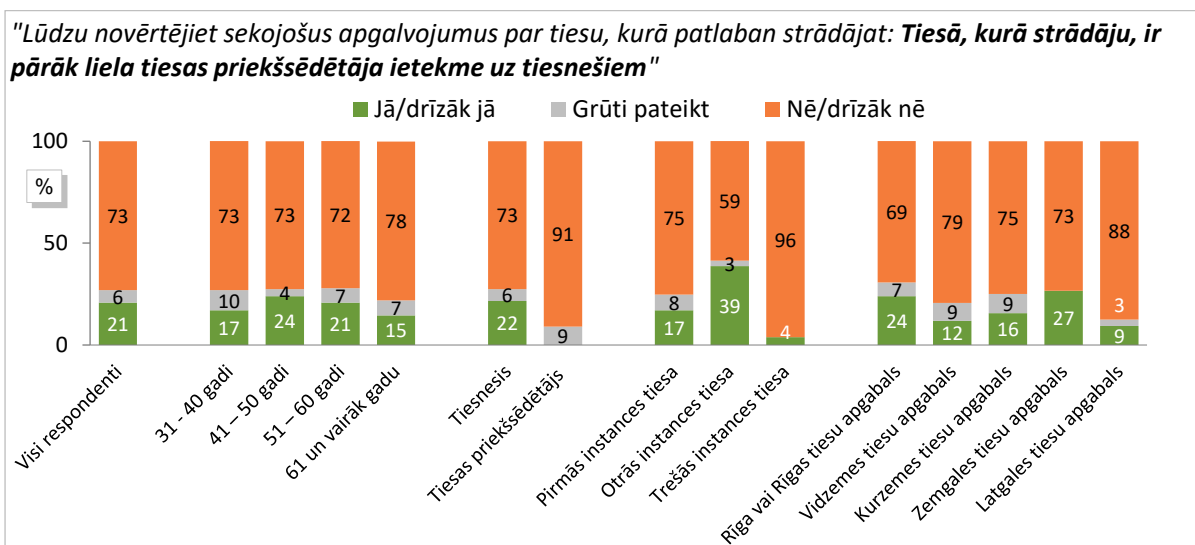
Kopumā iekšēju konkrētās tiesu organizācijas faktoru ietekme vērtēta kā vidēji mazāk nozīmīga, salīdzinot ar ārējiem faktoriem (skat. 14. attēlu).

14. Attēls: Iekšējās ietekmes faktori

2.3.1. Tiesā, kurā strādāju, ir pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem

Ja tiesas priekšsēdētāja pārāk lielu ietekmi tiesu sistēmā atzina 30,1% respondentu, tad par situāciju savā tiesā šādu viedokli pauduši 20,9% respondentu. Retāk to atzinuši vecāka gadagājuma (virs 61 gada) tiesneši (14,6%) un trešās instances tiesas tiesneši (3,8%) (skat. 14.1. attēlu). Paši priekšsēdētāji šo ietekmi neatzīst. Retāk kā vidēji tiesu priekšsēdētāju pārāk lielu ietekmi atzīst Latgales (9,4%), Vidzemes (11,8%) un Kurzemes (15,6%) tiesu apgabala tiesneši, bet biežāk kā vidēji Rīgas un Zemgales tiesu apgabala tiesneši (24% un 26,7%).

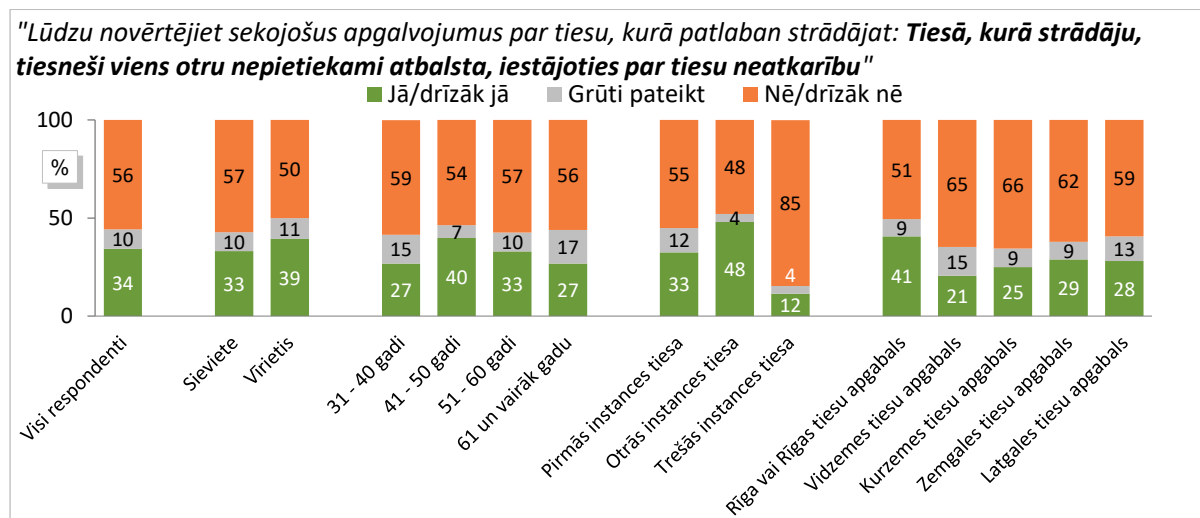

14.1. Attēls: Pārāk liela tiesas priekšsēdētāja ietekme uz tiesnešiem konkrētajā tiesā

2.3.2. Tiesā, kurā strādāju, tiesneši viens otru nepietiekami atbalsta, iestājoties par tiesu neatkarību

Ja nedaudz vairāk kā puse – 55,5% respondentu piekrīt un drīzāk piekrīt, ka tiesneši viens otru nepietiekami atbalsta, iestājoties par tiesu neatkarību, tad tikai 34,3% šādi domā par savu tiesu (skat. 14.2. attēlu). Lielākā daļa respondentu – 55,8% - tam nepiekrīt. Vidēji biežāk savstarpējam atbalstam savā tiesā nepiekrīt vīrieši – 39,4%, salīdzinot ar 33,1% sievietēm. Atšķirībā no vērtējuma par tiesu sistēmu kopumā, lai arī atšķirības atbilstu dalījumā dažādās grupās ir vērojamas, tās neuzrāda vienotu tendenci. Tā jaunākā un vecākā gadagājuma tiesneši identiski retāk kā vidēji piekrīt atbalsta trūkumam (26,8%), kamēr 41-50 gadu vecuma grupā šādi domā 39,9% tiesnešu. Ievērojami biežāk kā vidēji

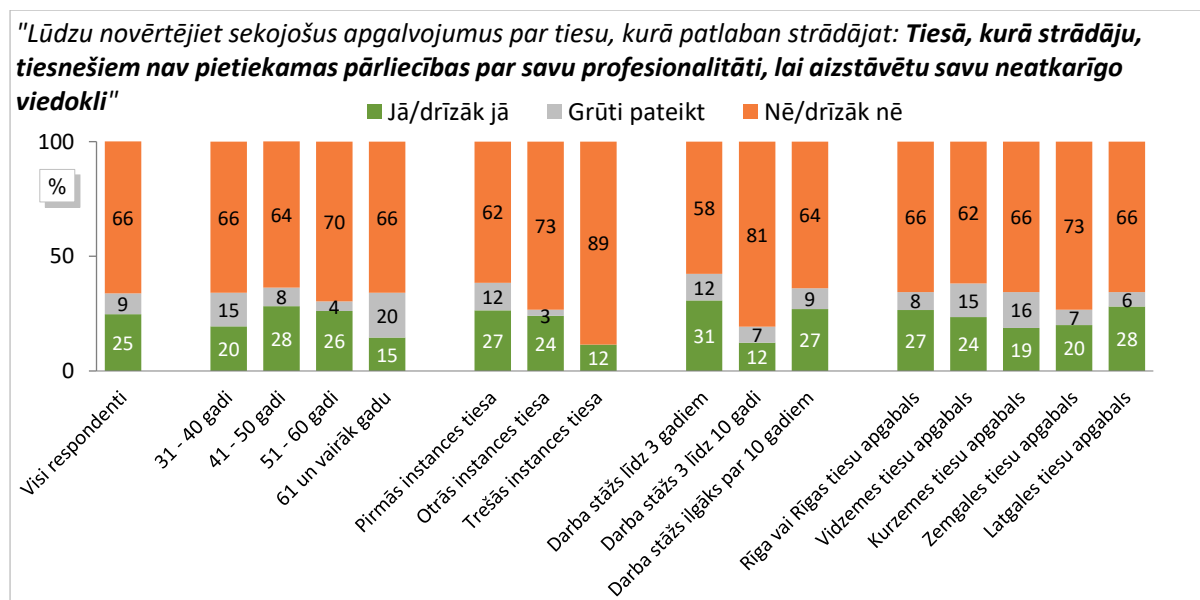
atbalsta trūkumam savā tiesā piekrīt otrās (48%), bet retāk (11,5%) trešās instances tiesas tiesneši. Reģionāli savstarpējais atbalsts viszemāk vērtēts Rīgā, kur tā trūkumu atzīst vai drīzāk atzīst 40,6% tiesnešu, bet augstāk – Vidzemes tiesu apgabalā, kur to atzīst 20,6% tiesnešu.

14.2. Attēls: Tiesnešu savstarpējā atbalsta trūkums konkrētajā tiesā

2.3.3. Tiesā, kurā strādāju, tiesnešiem nav pietiekamas pārliecības par savu profesionalitāti, lai aizstāvētu savu neatkarīgo viedokli

Šim apgalvojumam piekrīt un drīzāk piekrīt 24,8%, bet nepiekrīt un drīzāk nepiekrīt 66,3% respondentu. Retāk kā vidēji šim apgalvojumam piekrīt vecāka gadagājuma (61 gads un vairāk) tiesneši – 14,6%, trešās instances tiesas tiesneši (11,5%), bet biežāk (30,8%) tiesneši ar stažu līdz 3 gadiem (skat. 14.3. attēlu). Reģionāli Kurzemes apgabala tiesneši retāk kā vidēji piekrituši šim apgalvojumam (18,8%).

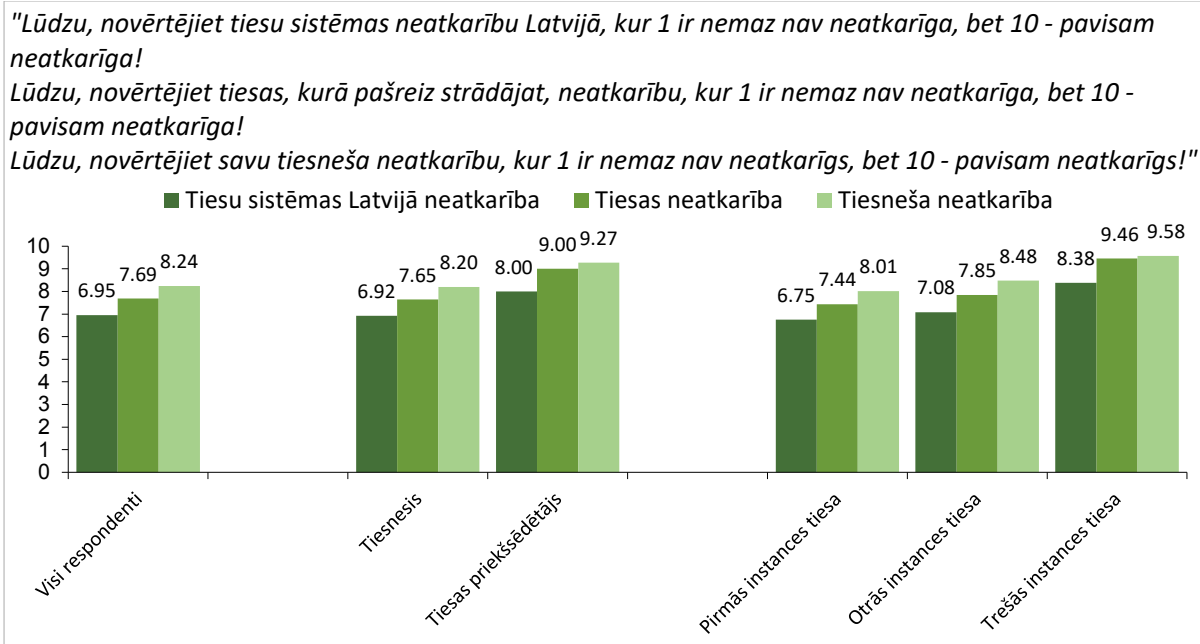
14.3. Attēls: Tiesnešu pārliecības par savu profesionalitāti trūkums konkrētajā tiesā

Raugoties uz papildinājumiem, ko tiesnesi snieguši atvērtajos jautājumos, uzrādīta zināma konflikta pastāvēšana arī tiesu iekšienē. Tiesnešus uztrauc "nespēja zemākas instances tiesnesim pastāvēt par savu spriedumu, pretēju spriedumu ietekme uz tiesneša karjeru", "izteikta tiesas priekšsēdētājas un kolēģijas vadītājas iejaukšanās tiesnešu neatkarībā un lietu spriešanā", "caurredzamas lietu sadales pēc nejaušības principa un lietu sadales plāna trūkums", "tiesas priekšsēdētāja pilnvaru termiņš (jau

trešais pēc kārtas vienā tiesā) pagarināšana”, “tiesas vadība diemžēl neuzskata par vajadzīgu konsultēties ar tiesnešiem tiesai svarīgu jautājumu izlemšanā”, “Augstākās tiesas pārstāvju korupcija un centieni manipulēt [zemākas tiesas tiesnešus], tiesneši vēlas “tiesnešu noslodzes reģionāla izlīdzināšanu”. Arī atbilžu dalījums slēgtajos jautājumos norāda uz viedokļu polaritāti tiesas priekšsēdētāja un tiesnešu, kā arī augstākas un zemākas instances tiesnešu starpā; atbildes uz atvērtajiem jautājumiem ļauj ielūkoties vien daļā no iespējamiem iemesliem.

3. Tiesneša neatkarība

Vērtējot tiesneša neatkarību, tika izmantota 10 ballu skala, kur 1 ir nemaz nav neatkarīgs, bet 10 - pavisam neatkarīgs. Vidējais tiesnešu sniegtais pašu tiesnešu neatkarības vērtējums ir 8,24 (skat. 15. attēlu), kas ir ievērojami augstāks vērtējums kā tiesu sistēmai un tiesai, kurā tiesnesis strādā.

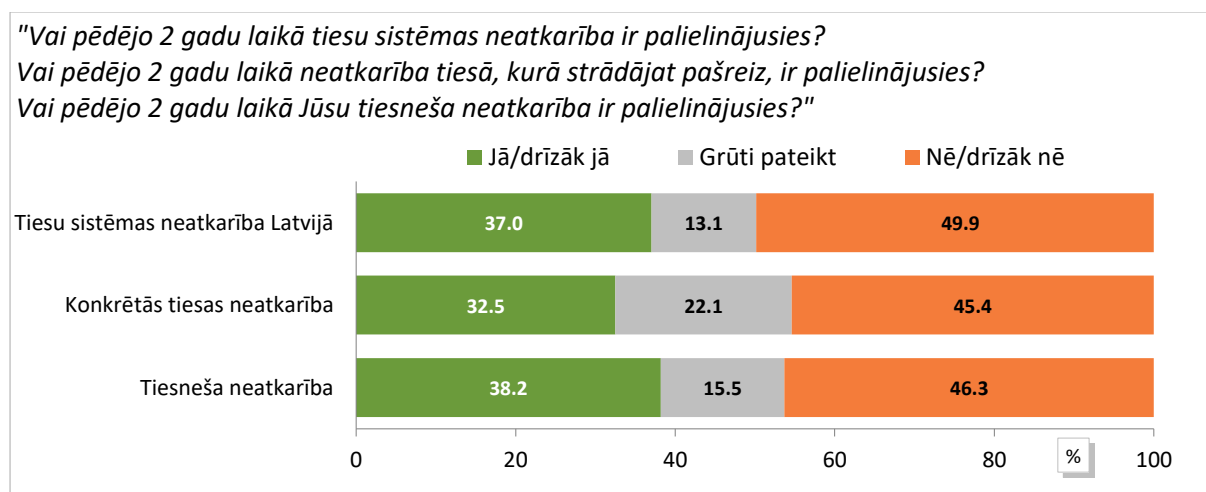

15. Attēls: Tiesneša neatkarība

Nedaudz augstāk kā vidēji savu neatkarību vērtējuši tiesu priekšsēdētāji un 3. instances tiesneši – attiecīgi vidēji 9,27 un 9,58.

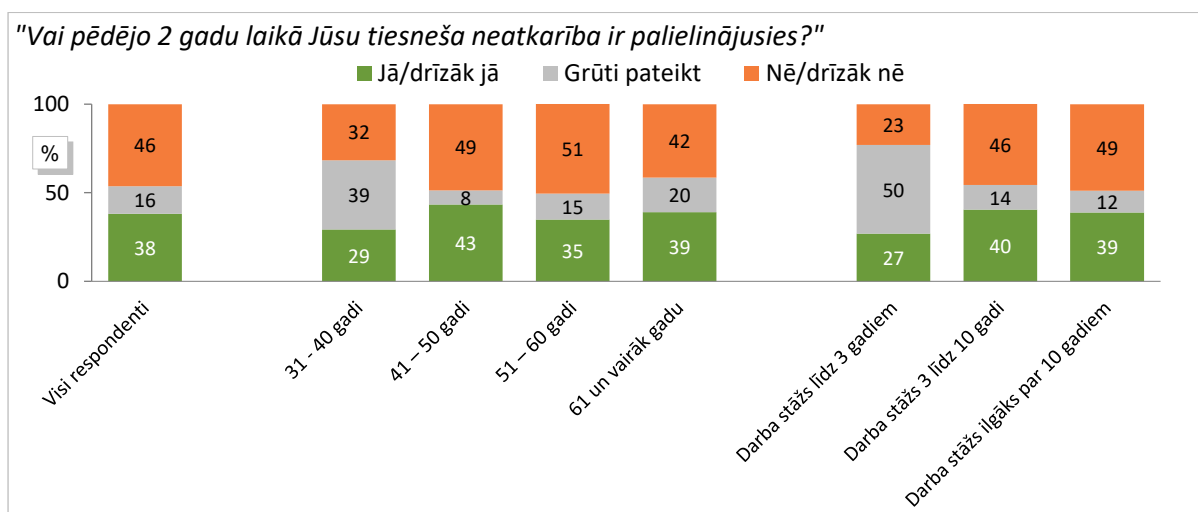
Ja raugās uz kritiski noskaņotiem tiesnešiem, tad vērtējumu 4 un zemāk snieguši 4,5% respondentu. Ievērojami augstāks par vidējo šis īpatsvars ir Latgales tiesu apgabalos (12,5%), savukārt Zemgales tiesu apgabalā neviens tiesnesis nav novērtējis savu neatkarību zemāk par 4.

Uz jautājumu **par situācijas uzlabošanos pašā tiesneša neatkarībai** 38,2% visu respondentu atbild pozitīvi (jā un drīzāk jā) (skat. 16. un 16.1. attēlus), bet 46,3% - negatīvi (nē un drīzāk nē), kas ir līdzīgs dalījums kā vērtējot tiesas un tiesu sistēmas neatkarību.

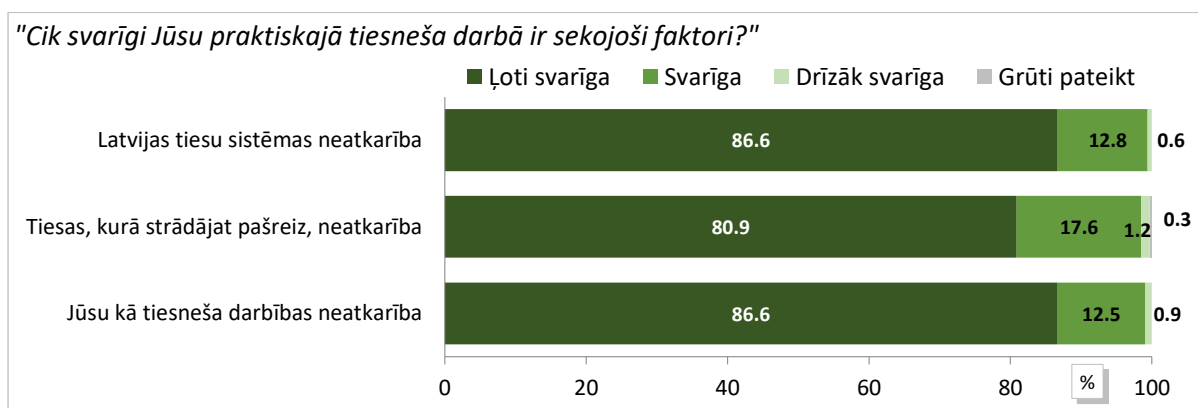
16. Attēls: Tiesneša neatkarības uzlabošanās

Zemāks vērtējums par savas tiesneša neatkarības uzlabošanos ir gados un stāžā jaunākiem tiesnešiem (attiecīgi 29% 31-40 gadu vecuma grupā un 27% tiesnešiem ar stāžu līdz 3 gadiem).

16.1. Attēls: Tiesneša neatkarības uzlabošanās dažādās respondentu grupās

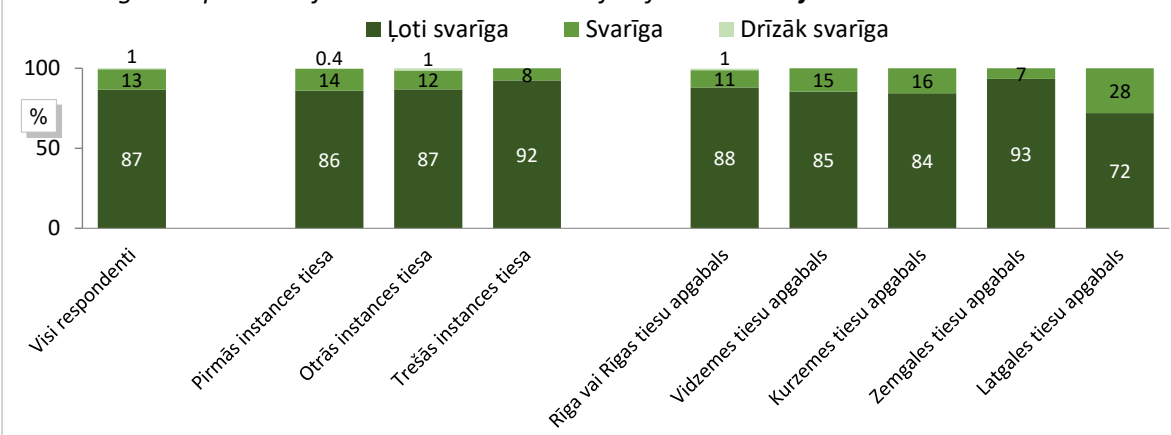
Tiesnešiem tika jautāts par tiesu sistēmas, tiesas, kurā tiesnesis strādā, un paša tiesneša neatkarības nozīmību. Tiesu sistēmas un paša tiesneša neatkarība ir ļoti svarīga 86,6% tiesnešu, bet savas tiesas neatkarība ir ļoti svarīga 80,9% tiesnešu (skat. 17. attēlu).

17. Attēls: Tiesneša un tiesas neatkarības nozīmība

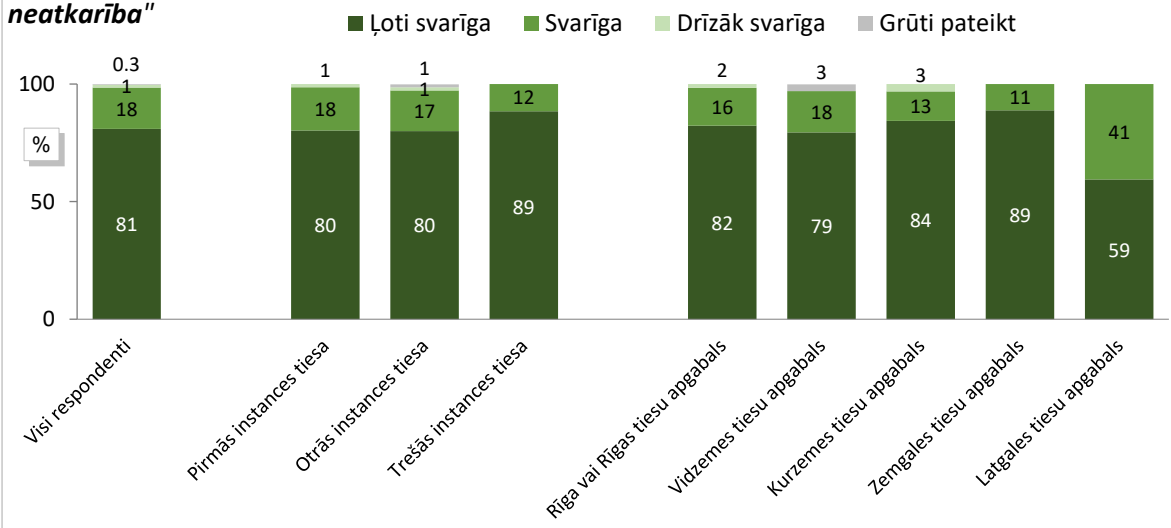
Augstāku nozīmību visu posmu neatkarībai piešķir trešās instances tiesas tiesneši (92,3% "ļoti svarīgi" atbildes par tiesu sistēmu un savu neatkarību, 88,5% - par savu tiesu). Reģionāli viszemāk neatkarību novērtē Latgales tiesu apgabala respondenti – tiesu sistēmas neatkarība ir ļoti svarīga 59,8%, savas tiesas – 59,4%, bet savas tiesneša neatkarība - 62,5% respondentu.

"Cik svarīgi Jūsu praktiskajā tiesneša darbā ir sekojoši faktori: **Latvijas tiesu sistēmas neatkarība**"

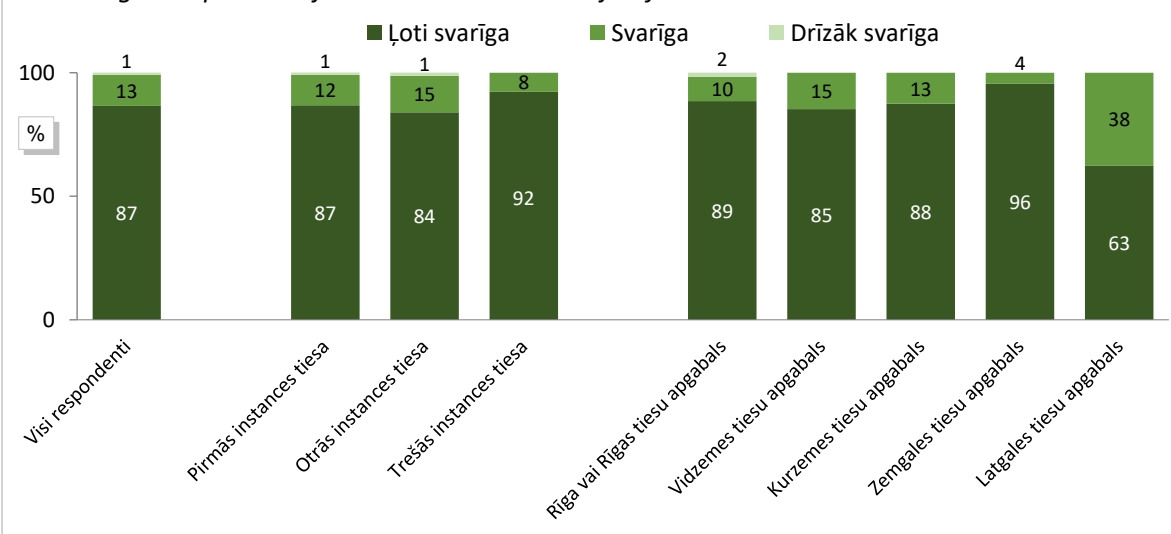
17.1. Attēls: Latvijas tiesu sistēmas neatkarības nozīmība

"Cik svarīgi Jūsu praktiskajā tiesneša darbā ir sekojoši faktori: **Tiesas, kurā strādājat pašreiz, neatkarība**"

17.2. Attēls: Konkrētās tiesas neatkarības nozīmība

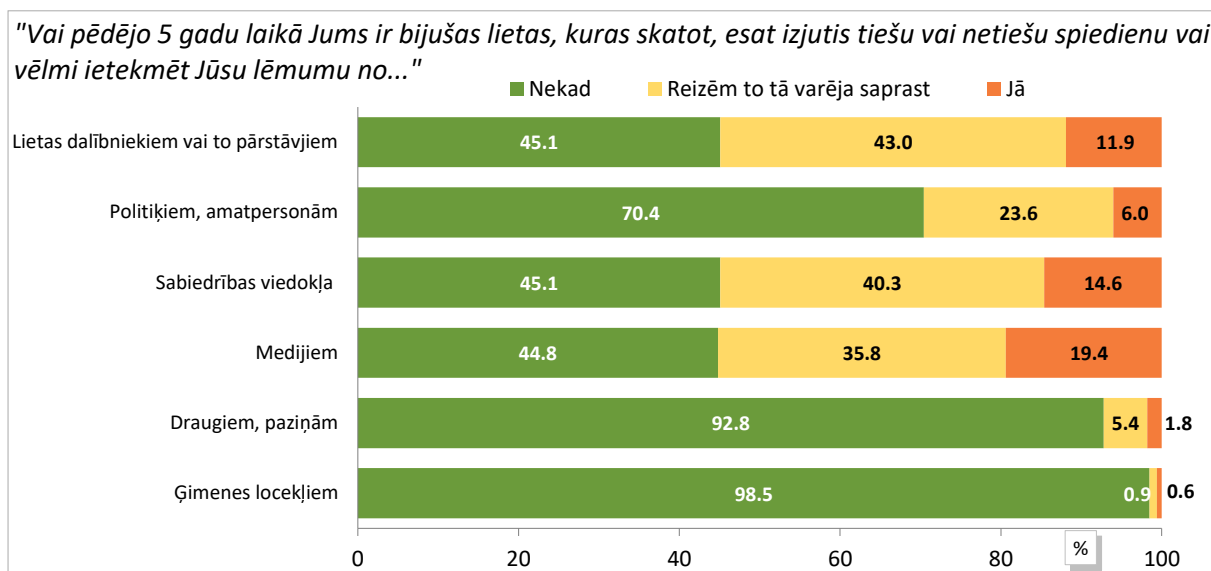
"Cik svarīgi Jūsu praktiskajā tiesneša darbā ir sekojoši faktori: **Jūsu kā tiesneša darbības neatkarība**"

17.3. Attēls: Tiesneša darbības neatkarības nozīmība

3.1. Ārējā ietekme

Par iespējamo ārējo ietekmi uzdoti jautājumi, aptverot lietas dalībnieku un pārstāvju, politiķu un amatpersonu, sabiedrības un mediju spiedienu uz respondenta skatītajām lietām, kā arī draugu un ģimenes spiedienu pēdējo 5 gadu laikā (skat. 18. attēlu).

18. Attēls: Ārējā ietekme

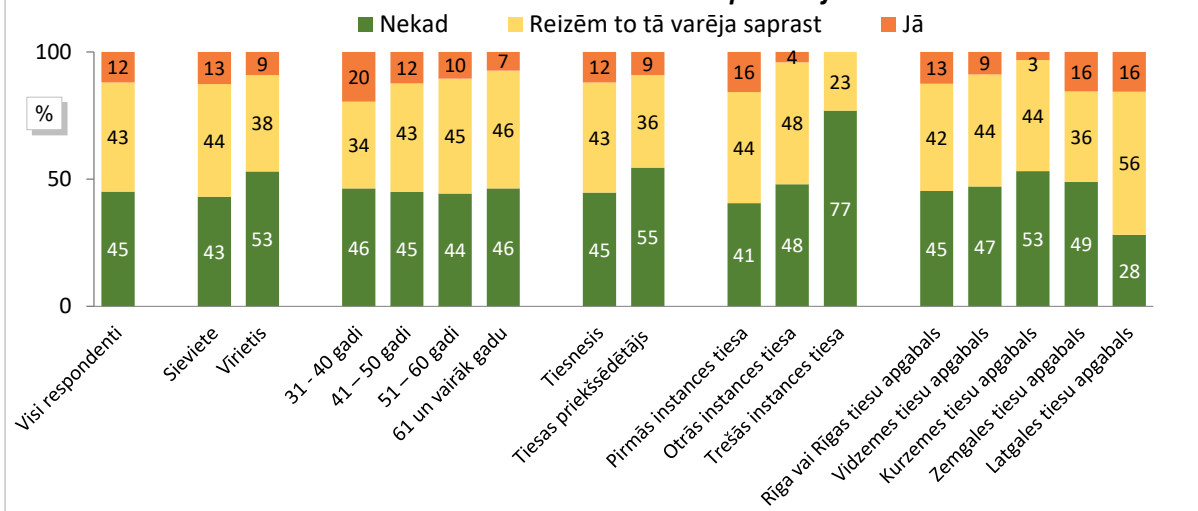
3.1.1. Lietas dalībnieki vai to pārstāvji

Kopumā 11,9% atzīst šādu spiedienu un vēl 43% norāda, ka šādu spiedienu varēja noprast. 45,1% tiesnešu šādu spiedienu nav izjutuši. Biežāk šādu spiedienu nav izjutusi vīrieši – 53%, salīdzinot ar 43,1% sievietēm (skat. 18.1. attēlu).

Spiedienu nav jutis neviens trešās instances tiesas tiesnesis, taču 23,1% norāda, ka reizēm šādi varējis noprast. Jo zemāka līmeņa tiesa, jo spiediens bijis izdarīts biežāk. Tā 15,8% pirmās instances tiesnešu norāda uz spiediena esamību, bet vēl 43,2% - uz mājieniem par šādu spiedienu. Otrajā instancē tiešu spiedienu piedzīvojuši 4%, bet 48% - šādi ir varējuši noprast. Lai arī retāk, bet spiedienu piedzīvojuši 9,1% tiesas priekšsēdētāji (12% tiesnešu) un mājienus uztvēruši 36,4% tiesas priekšsēdētāju (43,2% tiesnešu). Biežāk tiešu spiedienu piedzīvojuši jaunākie tiesneši (31-40 gadi) – 19,5%, taču šajā grupā retāk norādīti mājieni (34,1%).

Reģionāli, 15,6% Zemgales un Latgales tiesu apgabala tiesneši atzīst lietas dalībnieki vai to pārstāvju spiedienu pēdējo 5 gadu laikā, bet vēl 56% Latgalē un 35,6% Zemgalē norāda uz mājieniem. Latgalē vien 28,1% tiesnešu atzīst, ka šādu spiedienu nav izjutuši. Savukārt spiediens viszemākais ir bijis Kurzemes apgabalā – te to izjutuši 3,1% tiesnešu, bet 43,8% saņēmuši mājienus. Kurzemē ir augstākais tiesnešu īpatsvars, kas šādu spiedienu nekad nav jutusi – 53,1%.

"Vai pēdējo 5 gadu laikā Jums ir bijušas lietas, kuras skatot, esat izjutis tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt Jūsu lēmumu no... **Lietas dalībniekiem vai to pārstāvjiem**"

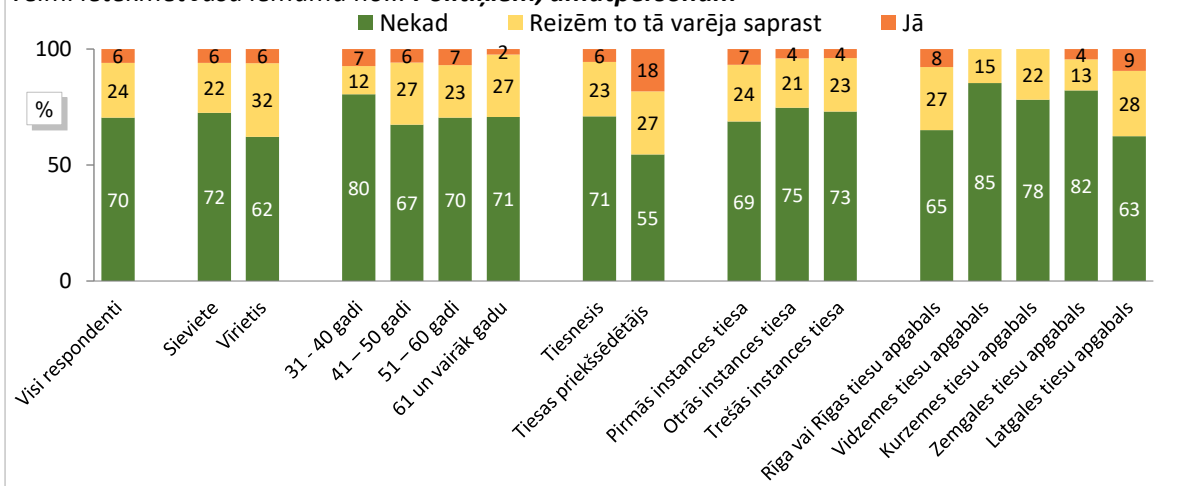

18.1. Attēls: Lietas dalībnieku vai to pārstāvju ietekme

3.1.2. Politīķi, amatpersonas

Uz politiķu un amatpersonu tiešu spiedienu pēdējo 5 gadu laikā izskatītajās lietās norāda 6% respondentu, vēl 23,6% šādi varējuši noprast. 70,4% šādu spiedienu nav jutuši. Interesanti, ka te uz spiedienu biežāk norāda vīrieši (spiedienu savā kolektīvā vīrieši vērtē zemāk kā sievietes) – 62,1% vīriešu, salīdzinot ar 72,5% sieviešu atzīst, ka spiedienu nav jutuši (skat. 18.2. attēlu). Tāpat 18,2% tiesu priekšsēdētāji, kuri kopumā retāk atzīst spiedienu uz tiesām, norāda, ka piedzīvojuši tiešu spiedienu un vēl 27,3% varējuši šādi saprast. Tiesnešu vidū šis īpatsvars ir 5,6% un 23,5%. Politīķu un amatpersonu spiediens izjuts visās tiesu instancēs ar salīdzinoši nelielām īpatsvara atšķirībām – tiešs spiediens izjuts 6,8% pirmās, 4% otrās un 3,8% trešās instances tiesnešu lietās pēdējo 5 gadu laikā. Šādu ietekmi noprātuši attiecīgi 24,% pirmās, 21,3% otrās un 23,1% trešās instances tiesas tiesnešu. Retāk spiedienu nav jutuši 31-40 gadu vecie tiesneši (80,5%) un tiesneši ar stāžu līdz 3 gadiem (92,3%). No reģioniem retāk spiediens nav izjuts Rīgā un Rīgas tiesu apgabalā (65,1%), kā arī Latgalē (62,5%).

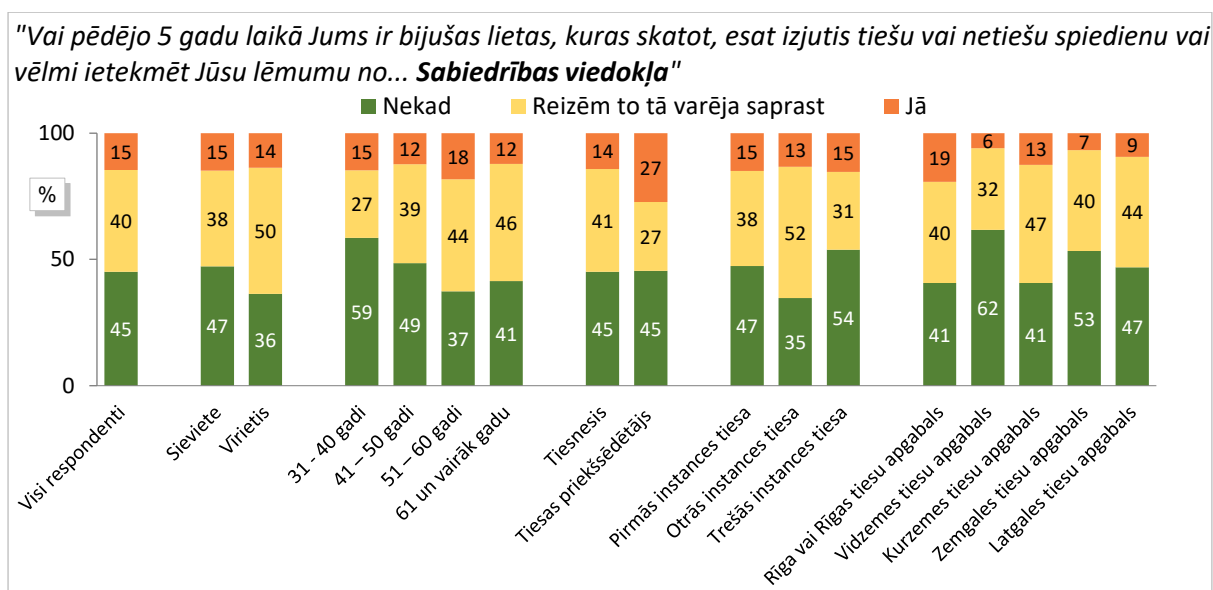
"Vai pēdējo 5 gadu laikā Jums ir bijušas lietas, kuras skatot, esat izjutis tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt Jūsu lēmumu no... **Politīķiem, amatpersonām**"

18.2. Attēls: Politīķu, amatpersonu ietekme

3.1.3. Sabiedrības viedoklis

Sabiedrības viedokļa ietekmi atzīst lielākā daļa tiesnešu – 14,6% - to atzīst tieši un 40,3% varējuši šādi noprast. Tikai 45,1% atzīst, ka šāda spiediena nav bijis. Asāk spiedienu izjutuši vīrieši – 50% par to nopratuši un 13,6% uztvēruši tieši, salīdzinot ar attiecīgi 37,9% un 14,9% sievietes (skat. 18.3. attēlu). Interesanti, ka izteikti retāk spiedienu jutuši jaunie tiesneši – 58,5% 31-40 gadu vecuma grupā un 76,9% tiesnešu vidū ar stāžu līdz 3 gadiem. Jūtīgāki pret sabiedrības spiediena tiešumu ir tiesas priekšsēdētāji – 27,3% to atzīst tieši un tikpat liels īpatsvars varējuši noprast. Tiesnešu vidū šis īpatsvars ir 14,2% un 40,7%. Otrās instances tiesneši izjutuši tiešu vai noprotamu ietekmi biežāk kā citi -65,3%, salīdzinot ar 52,6% pirmajā un 46,2% trešajā instancē. Vienu vai otru spiediena veidu biežāk jutuši Rīgas, Rīgas tiesu apgabala un Kurzemes apgabala tiesneši – 59,4%, bet ievērojami retāk Vidzemē – 38,2%.

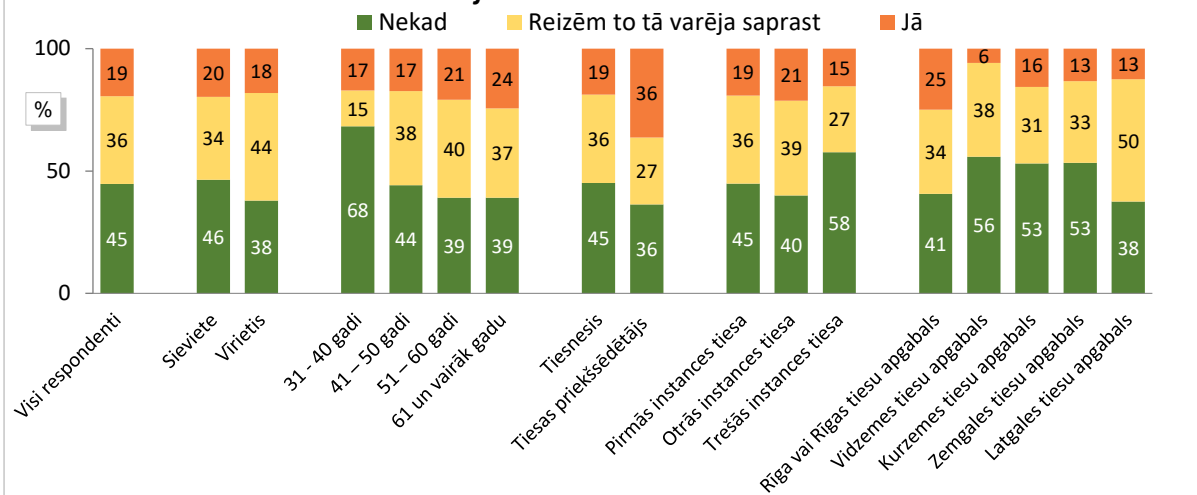

18.3. Attēls: Sabiedrības viedokļa ietekme

3.1.4. Mediji

Tikai 44,8% respondentu pēdējo 5 gadu laikā nav bijušas lietas, kuras skatot, viņi izjutuši tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt lēmumu. 19,4% šādu spiedienu atzina, bet 35,8% pat to nojautuši. Vīrieši biežāk kā sievietes izvēlējušās atbildes variantu "reizēm to tā varēja saprast" – 43,9%, salīdzinot ar 33,8% sievietes (skat. 18.4. attēlu). Savukārt sievietes biežāk atzīmē, ka spiediena nav bijis – 46,5%, salīdzinot ar 37,9% vīriešu. Retāk spiedienu jutusi vai par to nopratuši jauna gadagājuma (31-40 gadi) tiesneši un tiesneši ar stāžu līdz 3 gadiem – attiecīgi 68,3% un 88,5%. Ievērojami biežāk par tiešu spiedienu atbild tiesu priekšsēdētāji, to jutuši vai nopratuši 63,6%. Biežāk kā vidēji biežāk spiedienu jutuši vai par to nopratuši tiesneši Latgales tiesu apgabalā (62,5%) un Rīgas un tās tiesu apgabalā (59,4%).

"Vai pēdējo 5 gadu laikā Jums ir bijušas lietas, kuras skatot, esat izjutis tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt Jūsu lēmumu no... **Medijiem**"

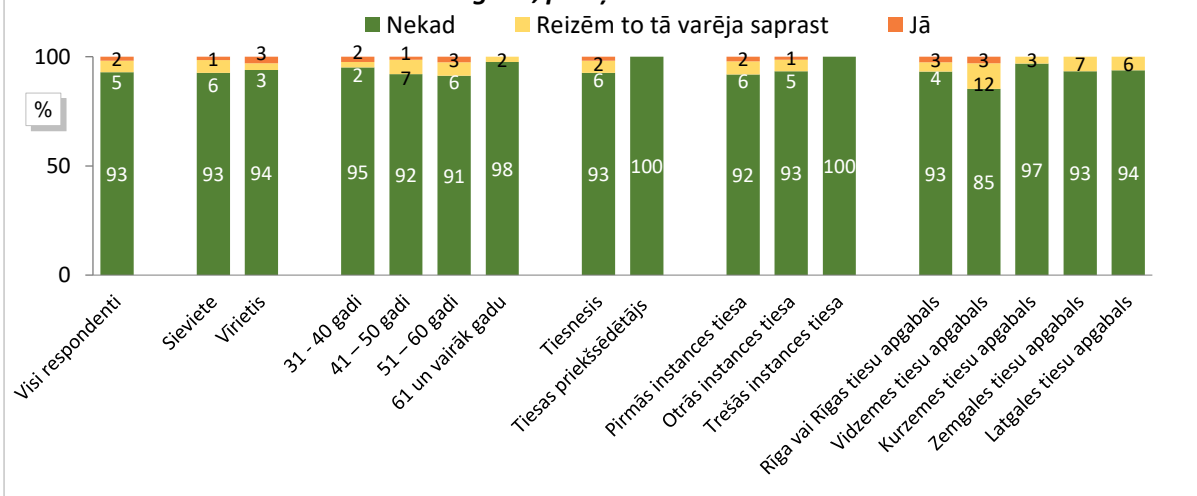

18.4. Attēls: Mediju ietekme

3.1.5. Draugi, paziņas

No draugiem uz paziņām tiešs vai netiešs spiedienu izjutuši 1,8% respondentu un vēl 5,4% par tādu nopratuši. Biežāk par šādu spiedienu atbildējuši katras zemākas instances tiesas tiesneši (neviens trešā instancē) un Vidzemes tiesu apgabalā, kur šādu spiedienu nav jutuši ievērojami zemāks īpatsvars – 85,3% - respondentu (skat. 18.5. attēlu).

"Vai pēdējo 5 gadu laikā Jums ir bijušas lietas, kuras skatot, esat izjutis tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt Jūsu lēmumu no... **Draugiem, paziņām**"

18.5. Attēls: Draugu, paziņu ietekme

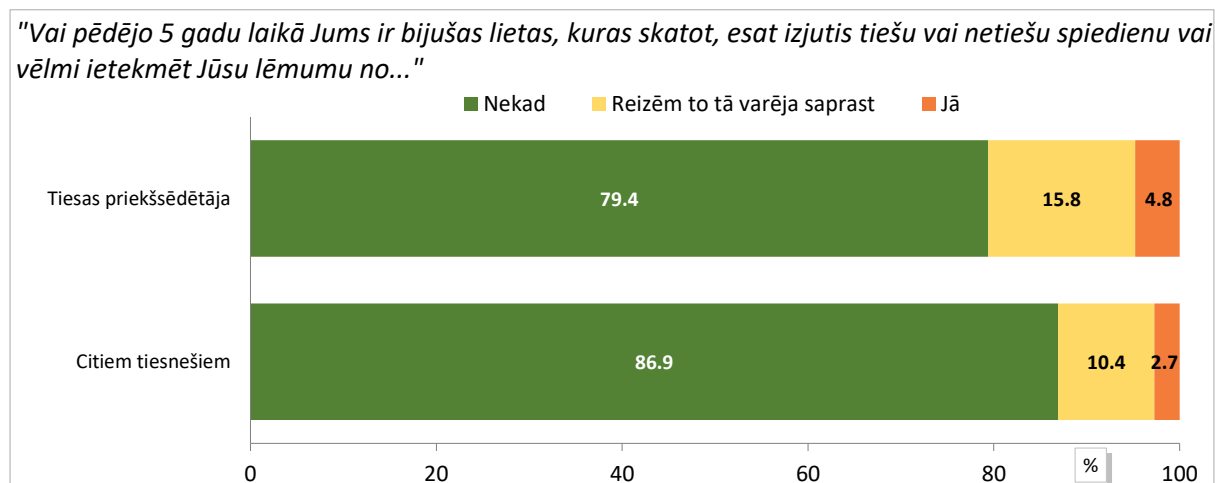
3.1.6. Ģimenes locekļi

Ģimenes locekļi nav ietekmējuši 98,5% respondentu lēmumus, parādot, ka šāda ietekme tiesnešus viņu skatījumā neapdraud.

Raugoties uz atvērtajām atbildēm, no ārējiem faktoriem dominē tieslietu ministrs, ministrija (3 reizes), vienā gadījumā "ir bijuši slēpti draudi izrēķināties", no iestādēm minēts maksātnešpējas kontroles dienests, policija, prokuratūra un sabiedriskās organizācijas.

3.2. Iekšējā ietekme tiesā

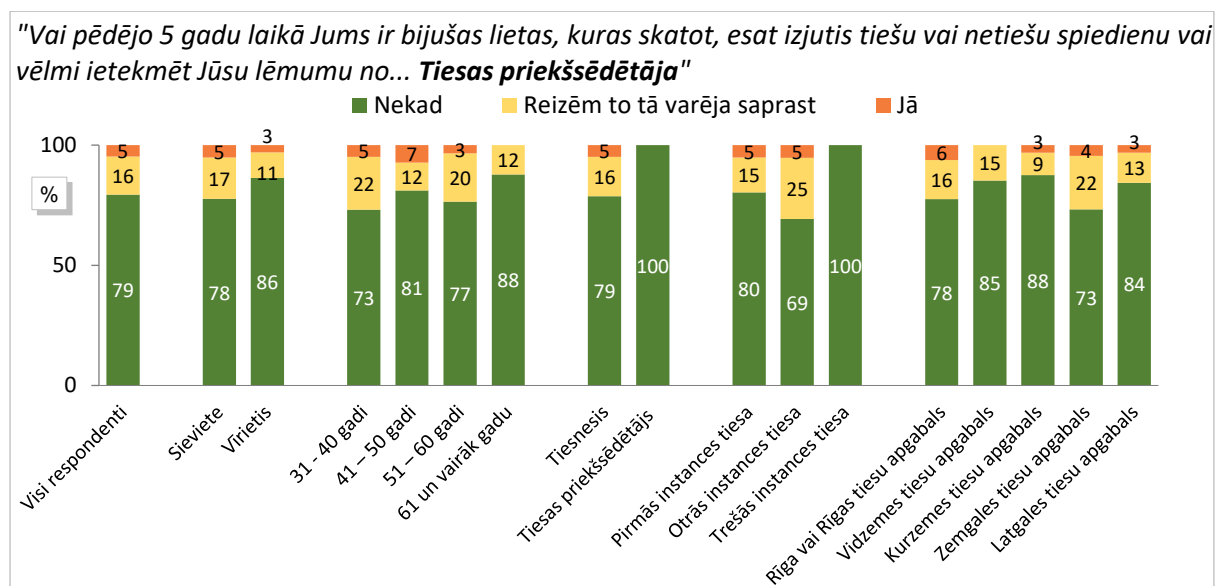
Te skatīti divi faktori, par kuriem jautāts, vai pēdējo 5 gadu laikā nav bijušas lietas, kuras skatot, tiesneši izjutuši tiešu vai netiešu spiedienu vai vēlmi ietekmēt lēmumu – tiesas priekšsēdētāja ietekme, uz kuru kā neatkarību bremsējošu faktoru tiesneši norādījuši, vērtējot tiesu sistēmu un savu sistēmu vispārināti (skat. 19. attēlu).

19. Attēls: Iekšējā ietekme tiesā

3.2.1. Tiesas priekšsēdētājs

Kopumā 4,8% respondentu atzīst, ka izjutuši spiedienu no tiesas priekšsēdētāja, bet 15,8% šādi reizēm varējuši noprast. Salīdzinoši, vispārinot, tiesu priekšsēdētāju ietekmi uz tiesu sistēmu atzīst gandrīz trešdaļa, bet uz savu tiesu - piektā daļa respondentu. 79,4% šādu ietekmi uz savu darbu nekad nav jutuši. Biežāk ietekme justa otrās instances tiesās – 5,2% to piedzīvojuši, bet vēl 25,3% varējuši šādi noprast (skat. 19.1. attēlu). Pirmās instances tiesā šādu respondentu ir attiecīgi 5,1% un 14,5%. Rīgā un Rīgas tiesu apgabālā ir augstākais to respondentu īpatsvars, kur izjuts tiešs tiesas priekšsēdētāja spiediens – 6,3%. Savukārt Zemgales tiesu apgabālā – mājienus izjutošo respondentu īpatsvars – 22,2%.

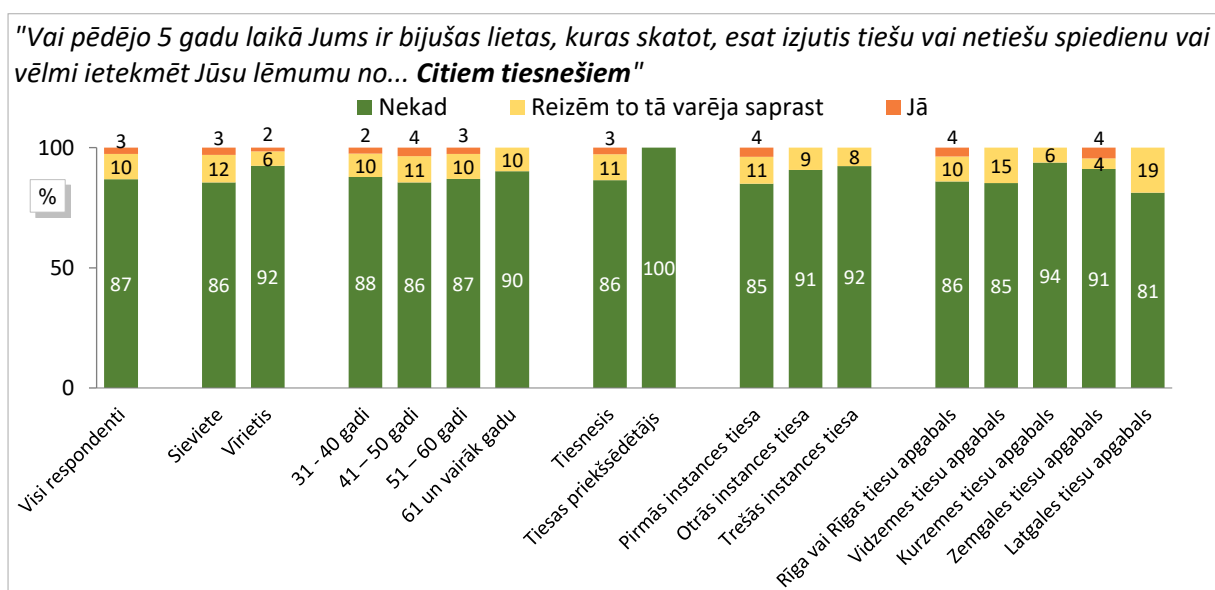

19.1. Attēls: Tiesas priekšsēdētāja ietekme

3.2.2. Citi tiesneši

No citiem tiesnešiem spiedienu pēdējo 5 gadu laikā izjutuši 2,7%, reizēm par šādu ietekmi sapratuši vēl 10,4% respondentu. Vīrieši šādu spiedienu izjutuši retāk – 92,4% vīriešu norāda, ka šāda spiediena nekad nav bijis, kamēr šādu ir 85,5% sieviešu (skat. 19.2. attēlu). Uz tiešu spiedienu norāda 3,8% pirmās instances tiesas tiesnešu un šajā grupā ir augstākais mājienus izjutošo tiesnešu īpatsvars – 11,1. Uz tiesu spiedienu norāda 3,6% Rīgas un tās tiesu apgabala respondenti un 4,4% Zemgales tiesu apgabala respondenti. Latgales tiesu apgabalā ir augstākais uz mājieniem norādījušo respondentu īpatsvars – 18,8%.

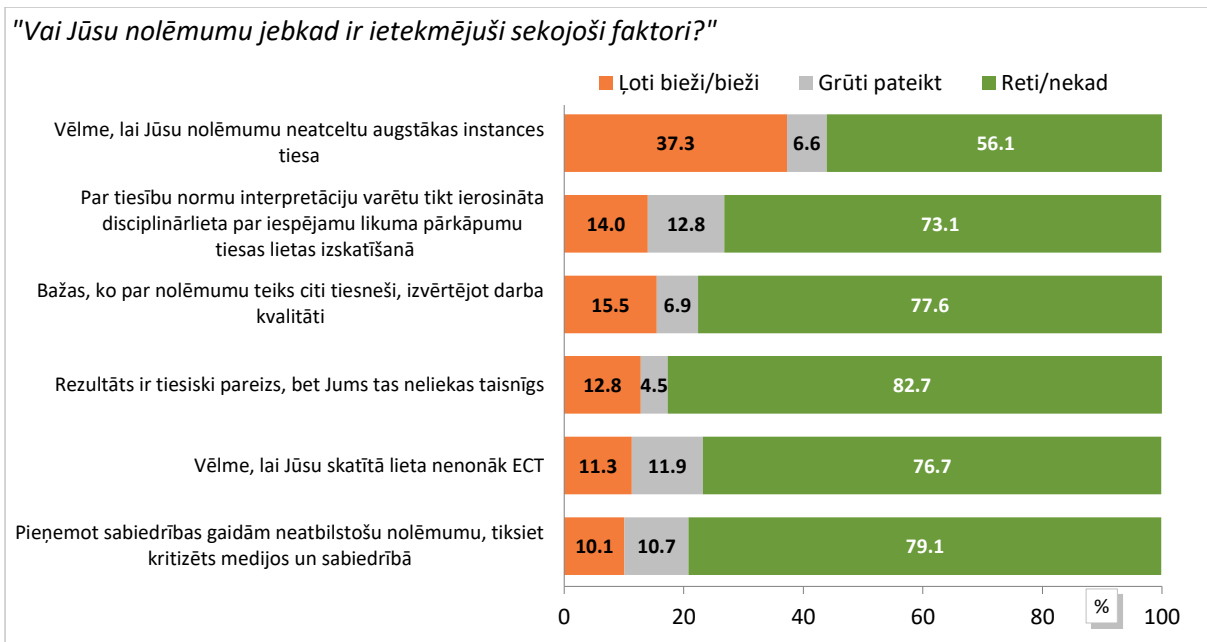
Papildus pie atvērtajām atbildēm minēti augstākas instances tiesas nolēmumi/preteji viedokļi (2 reizes), personiska nepārliecinātība/nezināšana (2 reizes), likumā noteiktie termiņi, darba apjoms, disciplinārlietas.

19.2. Attēls: Citu tiesnešu ietekme

3.3. Nolēmumus ietekmējoši faktori

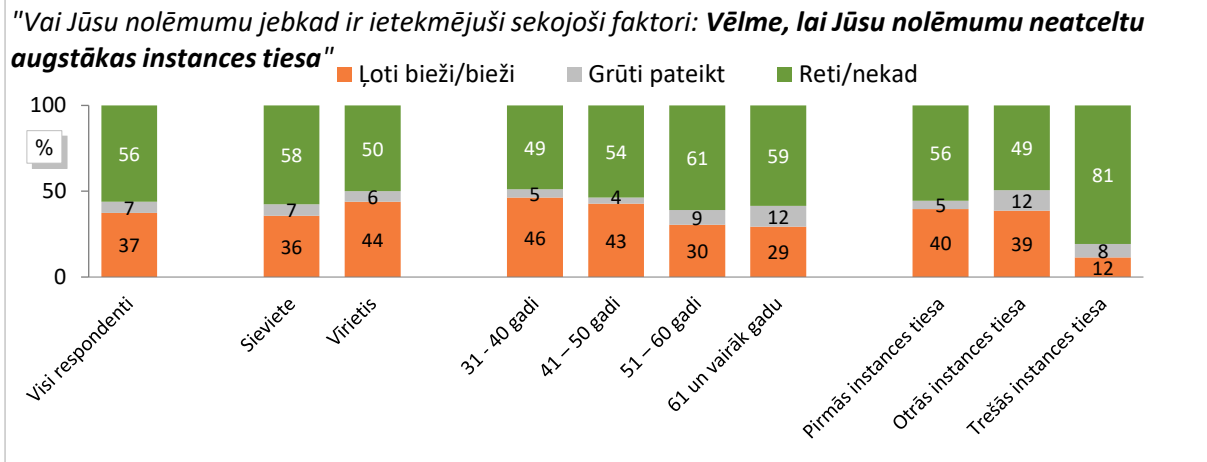
Vērtēšanai tika doti vairāki apgalvojumi saistībā ar nolēmuma kvalitāti, jautājot, vai nolēmumu jebkad ir ietekmējuši sekojoši faktori (skat. 20. attēlu). Ietekmes faktoros būtiskākais ir bijusi vēlme nolēmuma neatcelšanai augstākā instancē (ECT tiesai ietekme gan ir salīdzinoši zema), kam seko disciplināratbildības draudi un citu tiesnešu viedoklis. Mediju un sabiedrības ietekme te vērtēta salīdzinoši zemu.

20. Attēls: Nolēmumus ietekmējoši faktori

3.3.1. Vēlme, lai nolēmumu neatceltu augstākas instances tiesa

Rūpes par nolēmuma neatcelšanu augstākā instancē bieži un ļoti bieži uztraukušas 37,3% tiesnešu. Biežāk tas uztraucis vīriešus – 43,9%, salīdzinot ar 35,7% sievietes, kā arī jaunāka gadagājuma tiesnešus (46,3% 31-40 gadu vecuma grupā, salīdzinot ar 29,3% 61 un vecāku respondentu grupā), un zemāka instances tiesas tiesnešus (39,7% pirmās un 11,5% trešās instances tiesā).

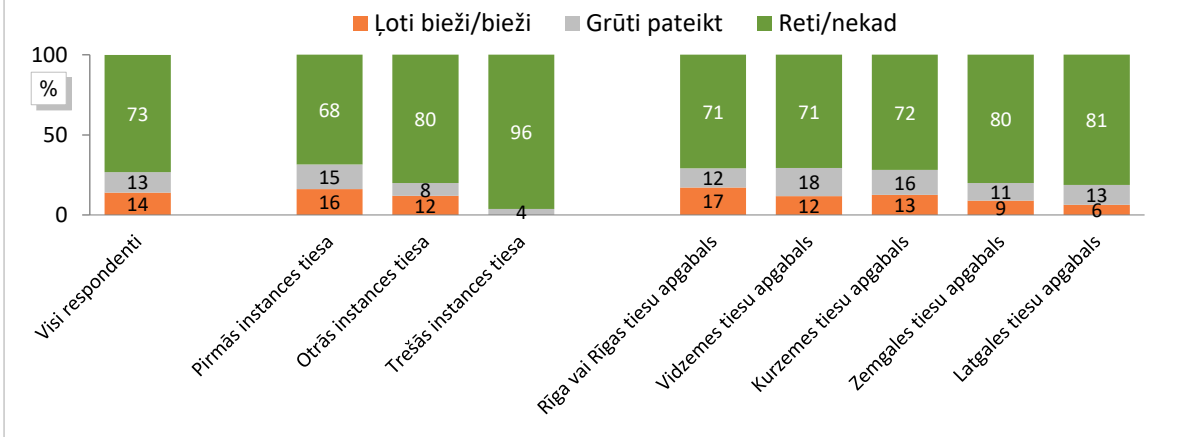

20.1. Attēls: Vēlme, lai nolēmumu neatceltu augstākas instances tiesa

3.3.2. Disciplinārlietas ierosināšana par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā

Bažas, ka par tiesību normu interpretāciju varētu tikt ierosināta disciplinārlieta par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā, bieži un ļoti bieži izjutuši 14% respondentu. To biežāk izjutuši zemākas instances tiesneši – 16,2% pirmās, 12% otrās un neviens trešās instances tiesnesis. Vidēji biežāk spiedienu izjutuši Rīgas un tās apgabala tiesneši – 17,2%, bet retāk Latgales tiesu apgabala tiesneši – 6,3%.

"Vai Jūsu nolēmumu jebkad ir ietekmējuši sekojoši faktori: Par tiesību normu interpretāciju varētu tikt ierosināta disciplinārlieta par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā"

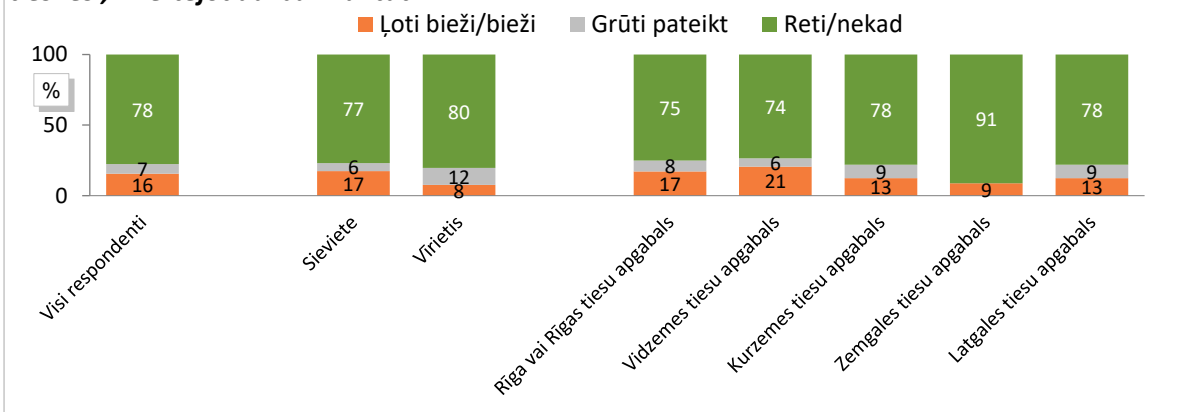

20.2. Attēls: Disciplinārlietas ierosināšana par iespējamu likuma pārkāpumu tiesas lietas izskatīšanā

3.3.3. Citu tiesnešu viedoklis, izvērtējot darba kvalitāti

Bažas, ko par nolēmumu teiks citi tiesneši, izvērtējot darba kvalitāti, bieži un ļoti bieži bijušas 15,5% tiesnešu. Biežāk tās bijušas sievietēm – 17,5%, salīdzinot ar 7,6% vīriešu. Reģionāli tādas bažas biežāk bijušas Vidzemes (20,6%), Rīgas un tās tiesu apgabala tiesnešiem (17,2%).

"Vai Jūsu nolēmumu jebkad ir ietekmējuši sekojoši faktori: Bažas, ko par nolēmumu teiks citi tiesneši, izvērtējot darba kvalitāti"

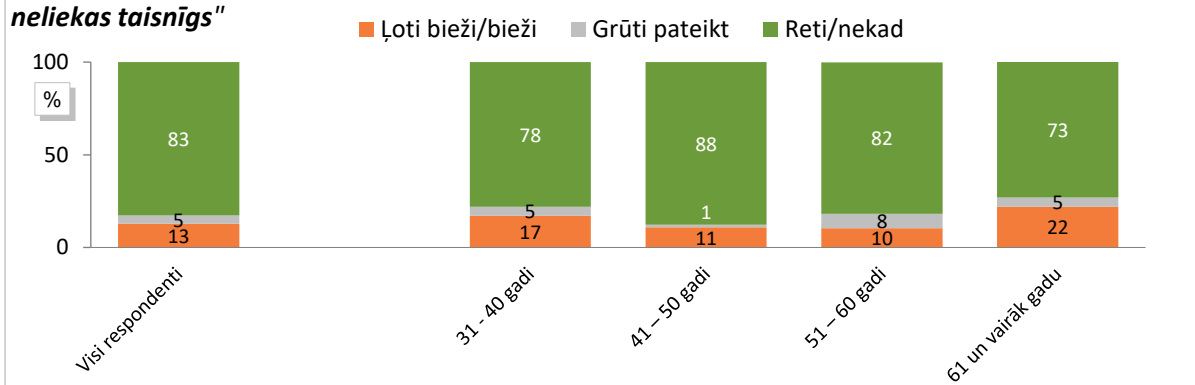

20.3. Attēls: Citu tiesnešu viedoklis, izvērtējot darba kvalitāti

3.3.4. Taisnīgums

12,8% respondentu bieži un ļoti jutuši, ka rezultāts ir tiesiski pareizs, bet pašiem tas neliekas taisnīgs. Vecāka gadagājuma tiesneši (61 un vairāk gadu) teju divkārt biežāk atzīmējuši, ka nolēmumi bieži un ļoti nelikušies taisnīgi (22,2%).

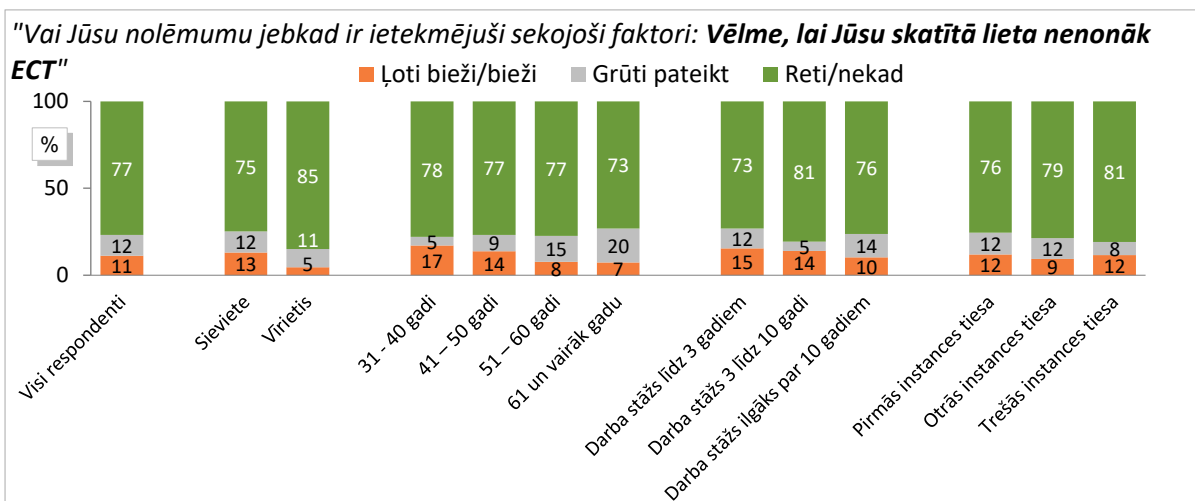
"Vai Jūsu nolēmumu jebkad ir ietekmējuši sekojoši faktori: **Rezultāts ir tiesiski pareizs, bet Jums tas neliekas taisnīgs**"

20.4. Attēls: Taisnīgums

3.3.5. Lietas nenonākšana ECT

Vēlme, lai tiesneša skatītā lieta nenonāk ECT bieži un ļoti bieži ietekmējušas 11,3% respondentu nolēmumu taisīšanu. Līdzīgi kā iepriekš, tas biežāk uztraucis sievietes – 13%, salīdzinot ar 4,5% vīriešu, kā arī jaunāka gadagājuma tiesnešus – 17,1% vecuma grupā 31-40 gadi un 15,4% ar stāžu līdz 3 gadiem. Teju vienādi bieži tas uztraucis visu instanču tiesnešus.

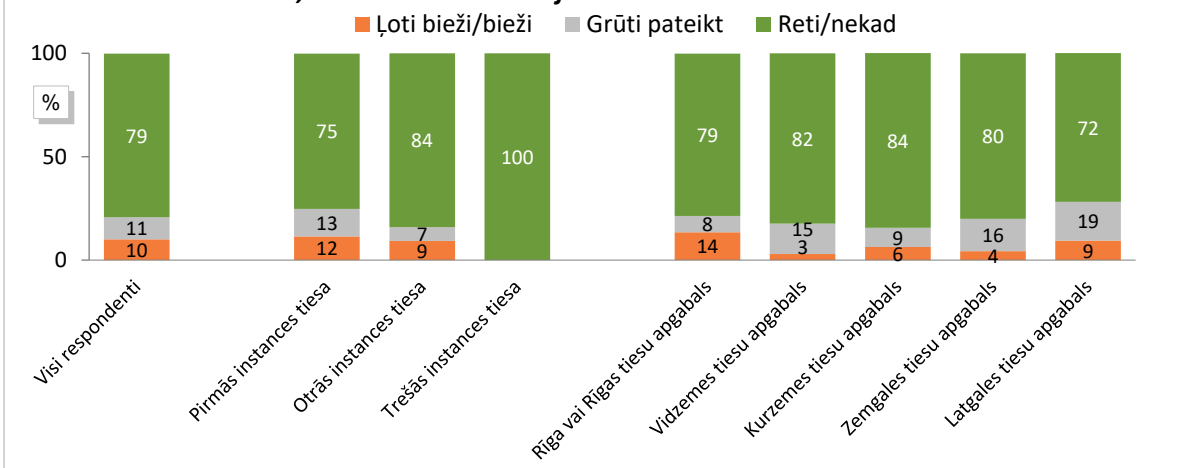

20.5. Attēls: Lietas nenonākšana ECT

3.3.6. Kritika medijos un sabiedrībā

Par kritiku medijos un sabiedrībā, taisot nolēmumu, bieži un ļoti bieži domājuši 10,1% tiesnešu. Šī kritika bieži un ļoti bieži nav ietekmējusi otrās un trešās instances tiesnešus, bet ir šādi ietekmējusi 11,5% pirmās instances tiesnešu. Reģionāli Rīgā un tās apgabalā tiesneši vidēji biežāk norāda uz kritikas ietekmi – 13,5% gadījumu.

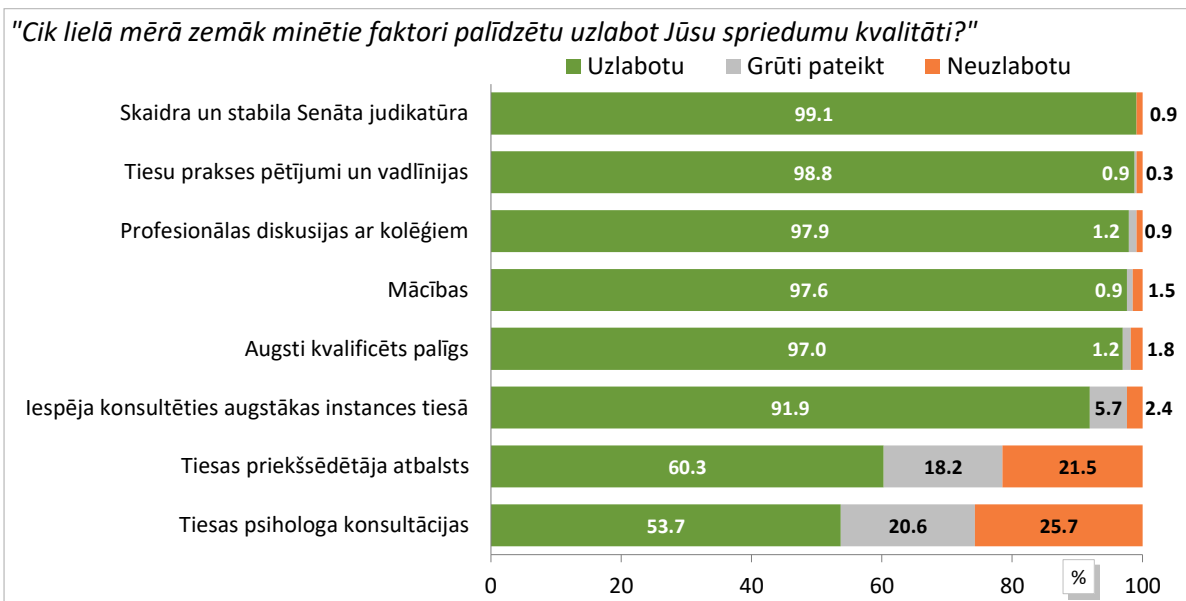
"Vai Jūsu nolēmumu jebkad ir ietekmējuši sekojoši faktori: Pieņemot sabiedrības gaidām neatbilstošu nolēmumu, tiksiet kritizēts medijos un sabiedrībā"

20.6. Attēls: Kritika medijos un sabiedrībā

3.4. Atbalsts spriedumu kvalitātei

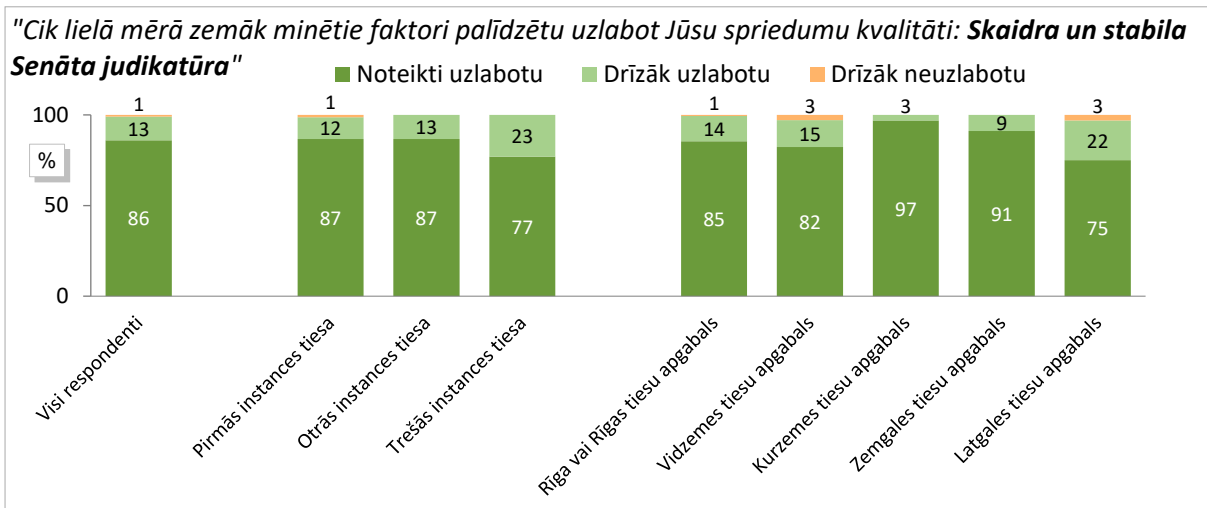
Tiesneši atbalstījuši teju visus uzskaitītos līdzekļus spriedumu kvalitātes uzlabošanai, zemāk vērtējot tiesas priekšsēdētāja un psihologa sniegto atbalstu (skat. 21. attēlu).

21. Attēls: Atbalsts spriedumu kvalitātei

3.4.1. Skaidra un stabila Senāta judikatūra

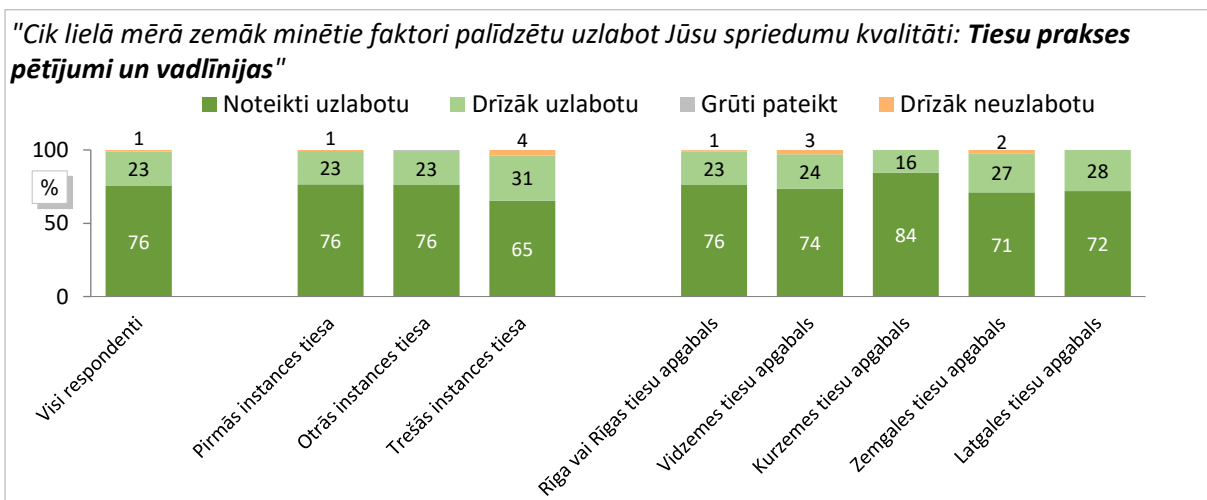
Teju visi tiesneši (99,1%) tam piekrīt, tai skaitā 86% noteikti, bet 13,1% - drīzāk (skat. 21.1. attēlu). Zemāks "noteikti uzlabotu" atbilžu īpatsvars ir trešās instances tiesas tiesnešu vidū – 76,9%, te arī augstāks "drīzāk uzlabotu" atbilžu īpatsvars – 23,1%. Reģionāli skaidrai un stabilai Senāta judikatūra zemāka nozīme piešķirta Latgales tiesu apgabalā – attiecīgi 75% "noteikti" un 21,9% "drīzāk".

21.1. Attēls: Skaidra un stabila Senāta judikatūra

3.4.2. Tiesu prakses pētījumi un vadlīnijas

Tiesu prakses pētījumi un vadlīnijas noteikti un drīzāk uzlabotu spriedumu kvalitāti 98,8% respondentu. Augstāku nozīmi pētījumiem un vadlīnijām piešķir pirmās un otrās instances tiesu tiesneši, bet zemāku – trešās instances tiesu tiesneši – 65,4% noteikti un 30,8% drīzāk (skat. 21.2. attēlu). Augstāku kā vidēji nozīmi piešķir Kurzemes tiesu apgabala tiesneši – 84,4% noteikti un 15,6% - drīzāk.

21.2. Attēls: Tiesu prakses pētījumi un vadlīnijas

3.4.3. Profesionālas diskusijas ar kolēģiem

Profesionālas diskusijas ar kolēģiem noteikti un drīzāk uzlabotu spriedumus 97,9% respondentu. Te tiesneši ir gana vienprātīgi.

3.4.4. Mācības

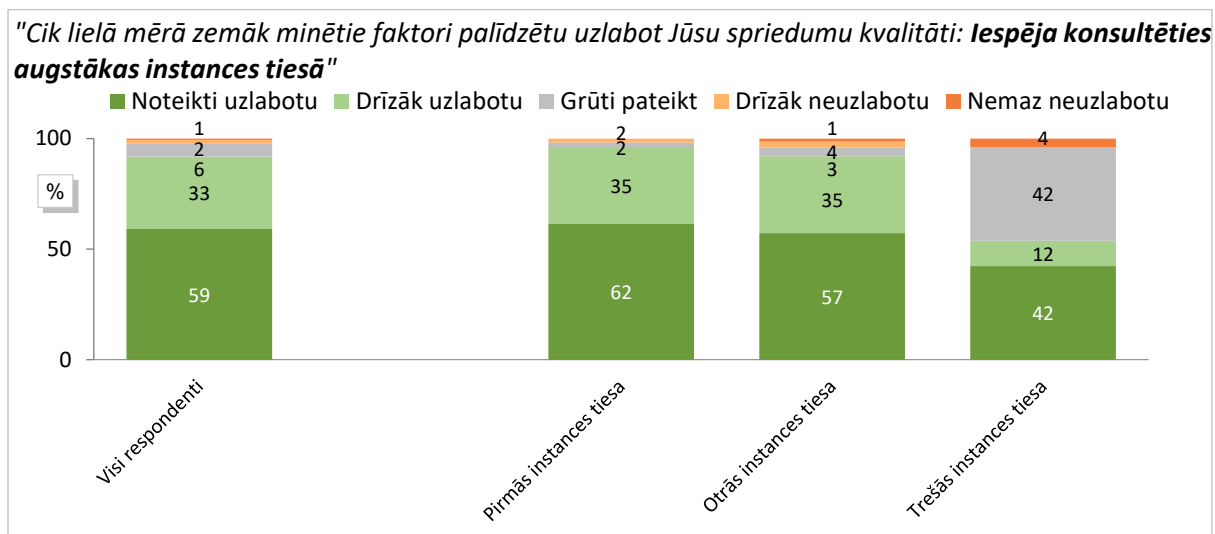
Mācības noteikti un drīzāk spriedumu kvalitāti uzlabotu 97,6% gadījumu.

3.4.5. Augsti kvalificēts palīgs

Augsti kvalificēts palīgs spriedumu kvalitāti noteikti un drīzāk uzlabotu 97% respondentu. Arī te tiesneši ir gana vienprātīgi.

3.4.6. Iespēja konsultēties augstākas instances tiesā

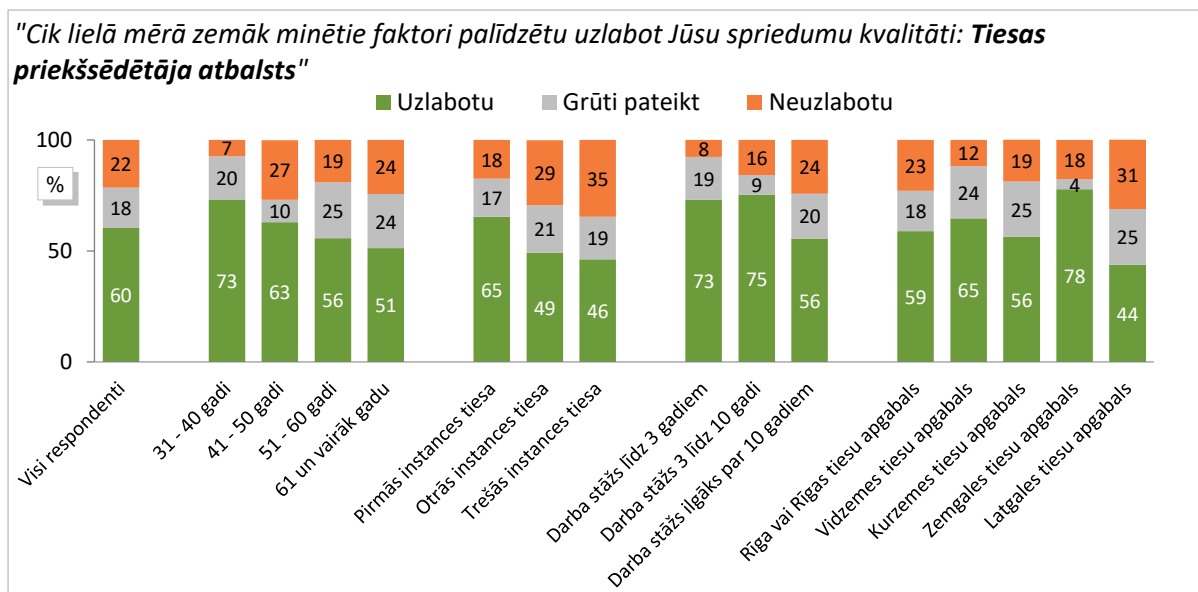
Iespēja konsultēties augstākas instances tiesā noteikti un drīzāk uzlabotu spriedumu kvalitāti 91,9% respondentu ieskatā, turklāt 59,1% atbild ar "noteikti uzlabotu" (skat. 21.3. attēlu). Retāk šādas atbildes snieguši trešās instances tiesneši – 53,8%.

21.3. Attēls: Iespēja konsultēties augstākas instances tiesā

3.4.7. Tiesas priekšsēdētāja atbalsts

Tiesas priekšsēdētāja atbalsts noteikti un drīzāk uzlabotu 60,3% respondentu spriedumu kvalitāti, bet 18,2% ir bijis grūti to izvērtēt. Tiesas priekšsēdētāja atbalsta vērtība krītas ar katru nākamo vecuma grupu, ja tā noteikti un drīzāk uzlabotu 73% 31-40 gadu vecu tiesnešu lēmumus, tad "61 un vairāk gadi" grupā - 51,2% (skat. 21.4. attēlu). Līdzīga sakarība vērojama arī ar tiesneša stāžu. Tāpat retāk tiesas priekšsēdētāja atbalstam piešķirta nozīme ar katru augstāku tiesas instanci – ja šāds atbalsts noteikti un drīzāk uzlabotu 65,4% pirmās instances, tad tikai 49,3% otrās un 46,2% trešās tiesas tiesnešu spriedumus. Retāk kā vidēji atbalsts novērtēts Latgales tiesu apgabalā – vien 43,8% gadījumu, bet augstāk Zemgales tiesu apgabalā – 77,8% gadījumu.

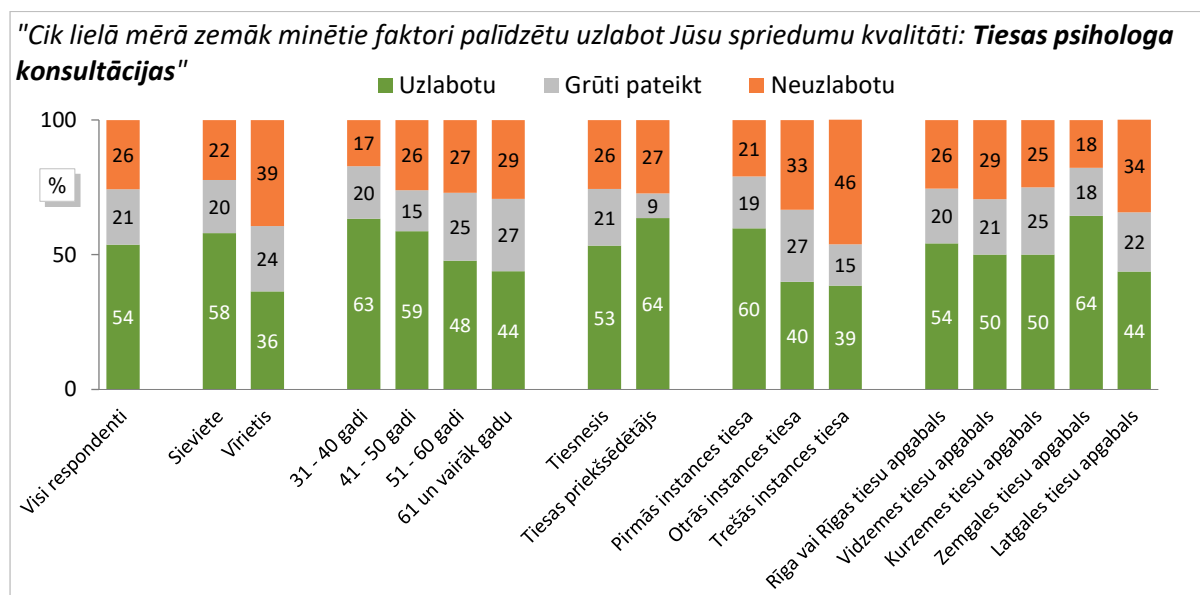

21.4. Attēls: Tiesas priekšsēdētāja atbalsts

3.4.8. Tiesas psihologa konsultācijas

Tiesas psihologa konsultācijas noteikti un drīzāk spriedumu kvalitāti uzlabotu 53,7% respondentu skatījumā, no tiem 23,3% atbild ar "noteikti uzlabotu". Biežāk par to ir pārliecinātas sievietes (58%), salīdzinot ar vīriešiem (36,4%). Tāpat psihologa atbalsts ir pieņemamāks ar katru jaunāko vecuma grupu – 63% 31-40 gadu vecu tiesnešu un vien 43,9% 61 un vairāk gadu vecu tiesnešu grupā. Psihologa atbalstu biežāk atzīst tiesas priekšsēdētāji (63,6%), salīdzinot ar tiesnešiem (53,4%). Tāpat uz tā lomu noteikti un drīzāk biežāk norāda zemākā tiesu instancē – 59,8% pirmās un tikai 38,5% trešās instances tiesnešu. Reģionāli zemāks respondentu skaits pozitīvi novērtējis psihologa atbalstu Latgalē (43,8%), bet augstākais Zemgales tiesu apgabalā (64,4%).

Atvērtajos jautājumos augstāk minētie jautājumi biežāk skatīti no praktiskā viedokļa. Noslodzes mazināšana/mazāks izskatāmo lietu skaits minēts 11 reizes; termiņu par lēmuma pieņemšanu pagarināšana/atbilstība, pietiekošs laiks nolēmuma sagatavošanai (9 reizes). Otra priekšlikumu grupa skar tiesu materiālu lietošanas ērtumu un pieejamību- juridiskās literatūras/datubāzu pieejamība, lietošanas ērtums (minēts 4 reizes), stabila/saprotama likumdošana (minēts 3 reizes), sakārtota, tehnoloģiski uzlabota Tiesu informatīvā sistēma/tiesu nolēmumu meklētājs (3 reizes), plašāks Augstākās tiesas/Senāta nolēmumu skaidrojums (3 reizes). Papildus atbalsta personālam minēta zinātniskā konsultanta pieejamība (2 reizes). Tiesneši norāda arī uz nepilnībām prokuratūras darbā un iesniegto materiālu kvalitātē, 2 reizes norādīts un biežāku un plašāku apmācību nozīmi, psihologa nepieejamību.

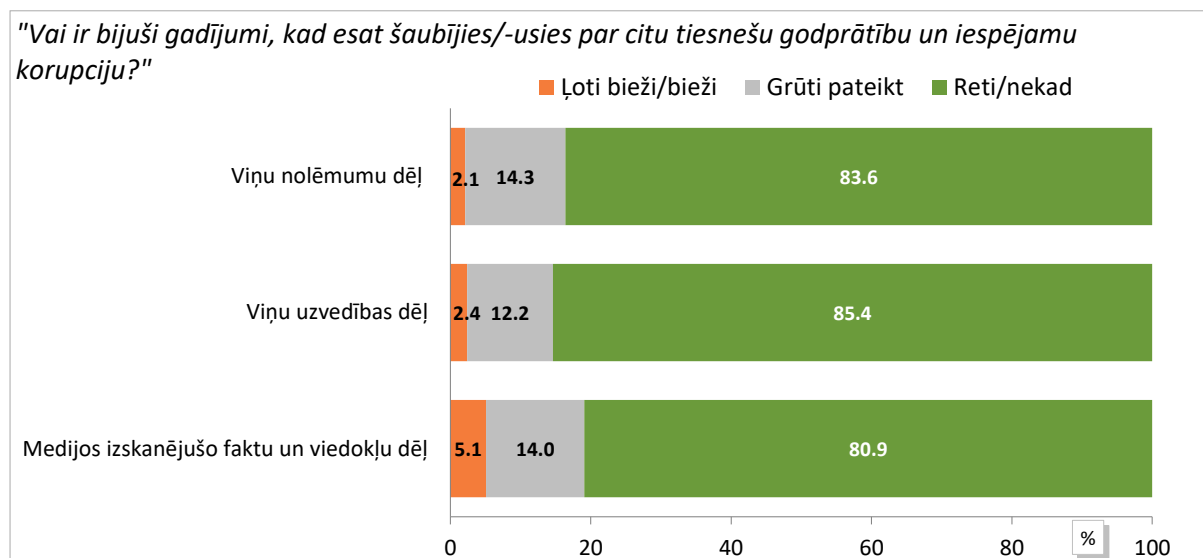

21.5. Attēls: Tiesas psihologa konsultācijas

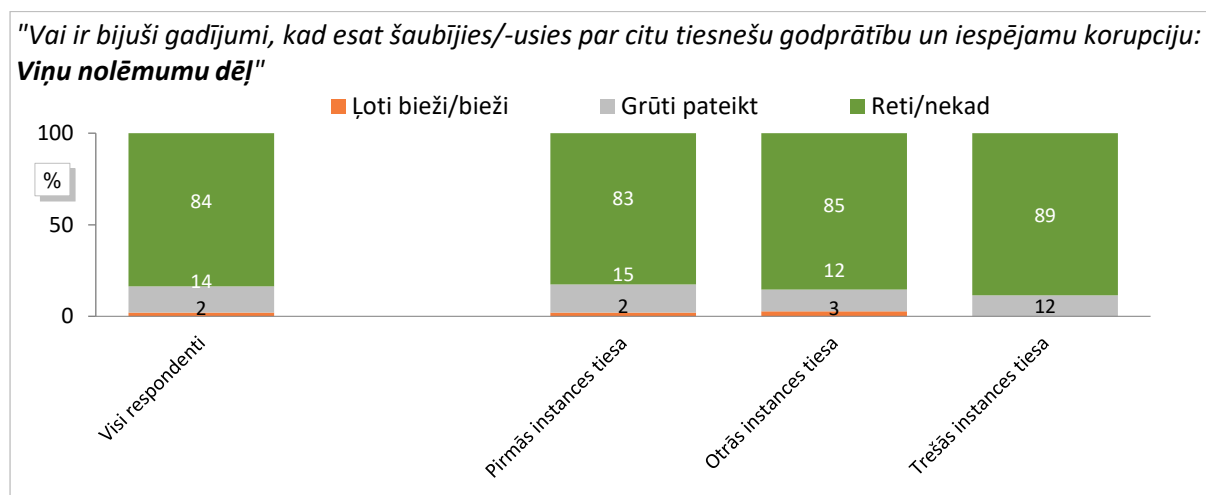
3.5. Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju

Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju bieži un ļoti bieži bijis vien niecīgam skaitam respondentu – 7 respondentiem nolēmumu dēļ, 8 - uzvedības dēļ un 17 – medijos izskanējušo faktu un viedokļu dēļ (skat. 22. attēlus). Lielākā daļa respondentu atzīst, ka šādas šaubas bijušas reti – attiecīgi 50,7% nolēmumu dēļ, 39,4% - uzvedības dēļ un 45,4% – medijos izskanējušo faktu un viedokļu dēļ. Savukārt nekad aizdomas nav bijušas attiecīgi 32,8%, 46% un 35,5% tiesnešu. Šaubas nolēmumu dēļ, bet reti, ir bijušas 76,9% trešās instances, 60% otrās un 44,9% pirmās instances tiesnešu. Līdzīgi arī dalās arī viedoklis medijos izskanējušo faktu un viedokļu dēļ – reti, bet šādas aizdomas bijušas

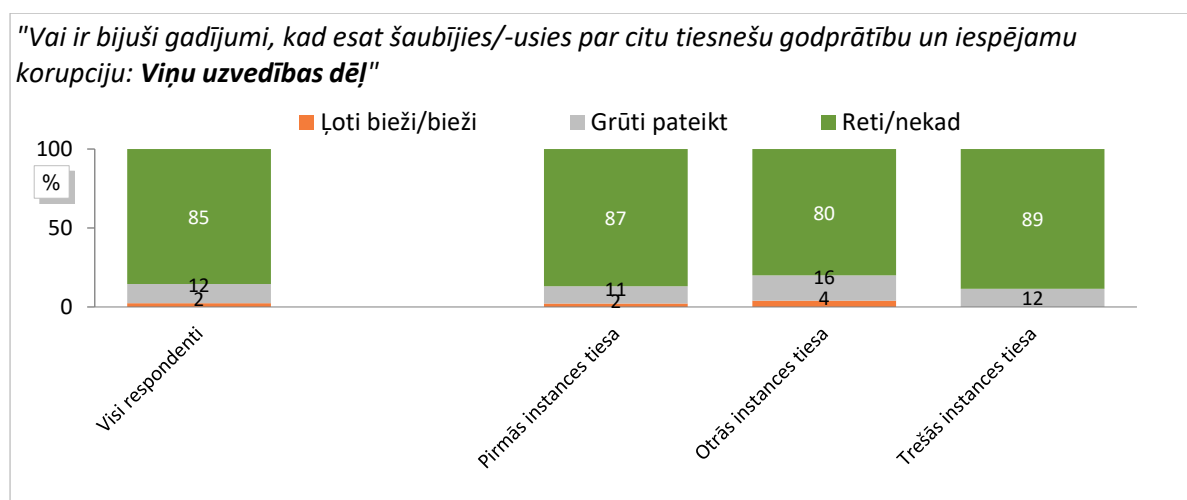
69,2% trešās, 49,3% otrās un 41,5% pirmās instances tiesnešu. Uzvedība nav bijis tik izteikts rādītājs šaubām.

22. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju

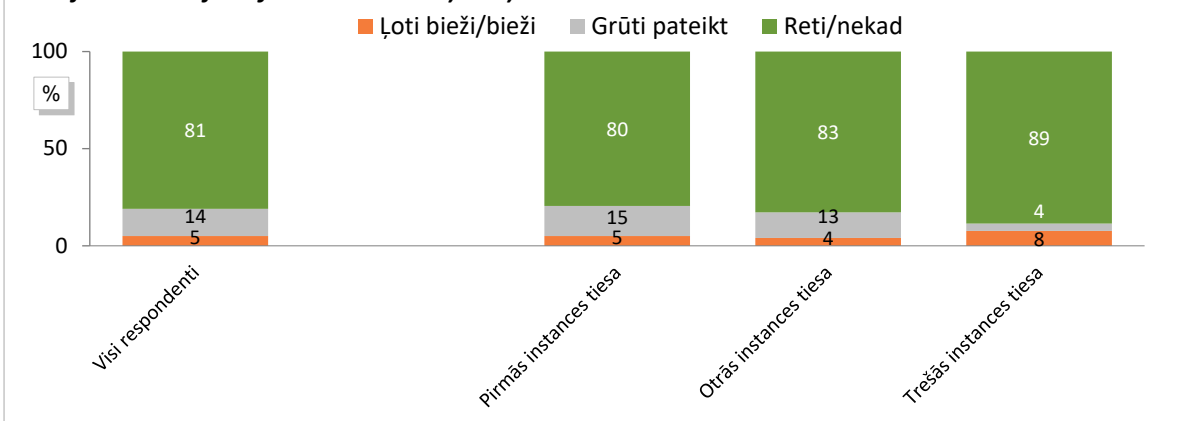

22.1. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu nolēmumu dēļ

22.2. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu uzvedības dēļ

"Vai ir bijuši gadījumi, kad esat šaubījies/-usies par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju: Medijos izskanējušo faktu un viedokļu dēļ"

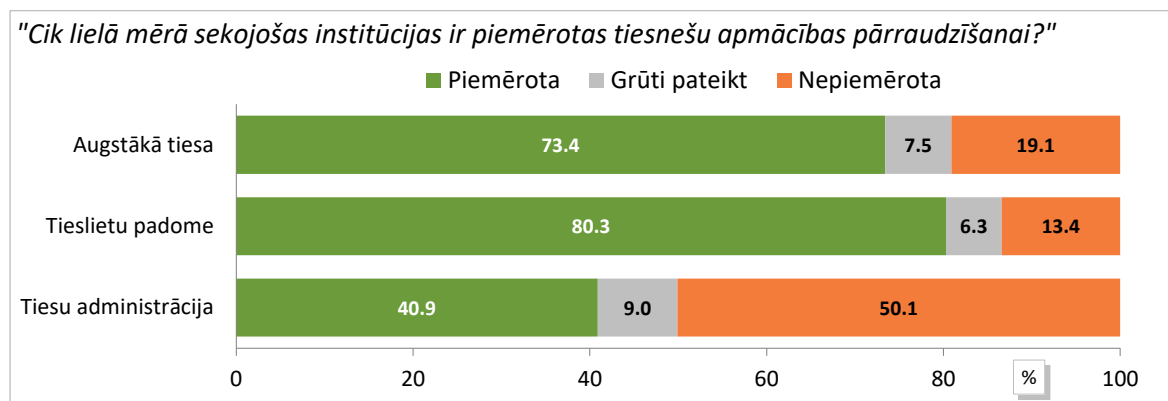
22.3. Attēls: Šaubas par citu tiesnešu godprātību un iespējamu korupciju viņu uzvedības dēļ

Atbildes uz atvērtajiem jautājumiem rāda, nereti šaubas radījusi no paziņām/draugiem saņemta neoficiāla informācija (3 reizes), interešu konflikts - lietā iesaistīti radnieki/draugi/darba devēji (3 reizes), pierādītas nelikumības (2 reizes). Tiesnešus uztraucis acīmredzams pamatojuma trūkums argumentācijā, negodīgā lietu sadale, "neizprotama interese par lietas gaitu, iespējamo iznākumu, slēpti mājieni", pārslodze. Viens respondents uztraucis par tiesnešu publisko uzvedību, jo "nepatīkami dzirdēt to, ka dažu tiesnešu uzvedība neatbilst augstākajiem standartiem - automašīnas vadīšana alkohola reibumā vai darbība kādā reliģiozā sektā". Vēl kāds norāda, ka "šaubas par godprātību rodas brīžos, kad no "skaļām lietām" atstatās daudzi kolēģi, norādot apšaubāmu motivāciju, kad tiesnesis piedalās lietas izskatīšanā vairākus gadus, bet pirms debatēm "izlec laukā" no tiesnešu pamatsastāva, citi tiesneši norāda uz apzinātu, negodprātīgu kolēģa rīcību, bet Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija neņem vērā negatīvās atsauksmes un kolēģu viedokli, sniedzot pozitīvu atzinumu un apstiprinot tiesnesi uz 5 gadiem".

4. Tiesnešu apmācības

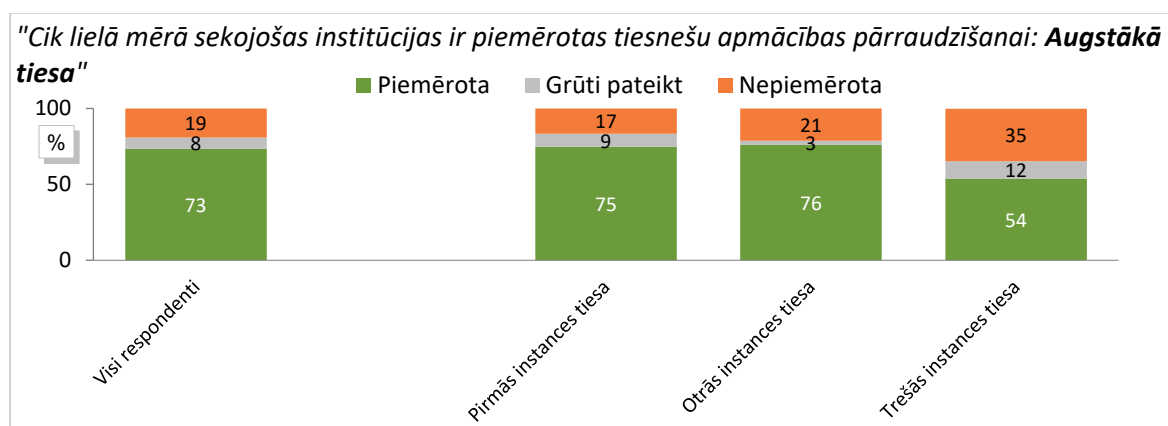
4.1. Pārraudzība

Tiesnešu apmācības pārraudzīšanai tiesneši visbiežāk atbalsta (pilnīgi un drīzāk piemērota) Tieslietu padomi (80,3%), tai seko Augstākā tiesa (73,4%) un vien 40,9% respondentu atbalstītu Tiesu administrāciju (skat. 23. attēlu).

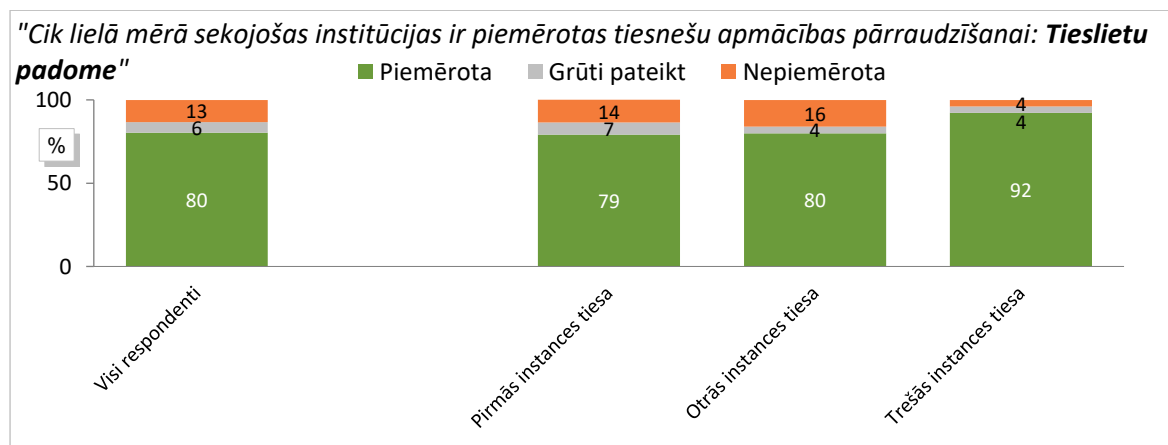
23. Attēls: Dažādu institūciju piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai

Retāk (53,8%) **Augstāko tiesu** kā apmācību organizatoru atbalstītu pašas trešās instances tiesas tiesneši.

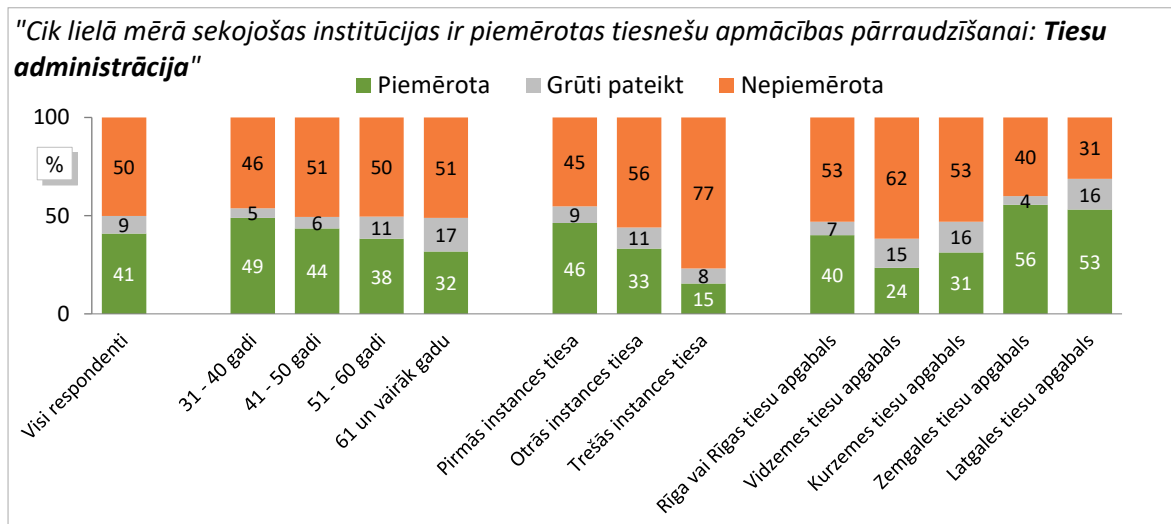
23.1. Attēls: Augstākās tiesas piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai

Tieslietu padomi salīdzinoši biežāk atbalsta trešās instances tiesas tiesneši (92,3%) un 79-80% tiesnešu pārejās tiesu līmeņos.

23.2. Attēls: Tieslietu padomes piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai

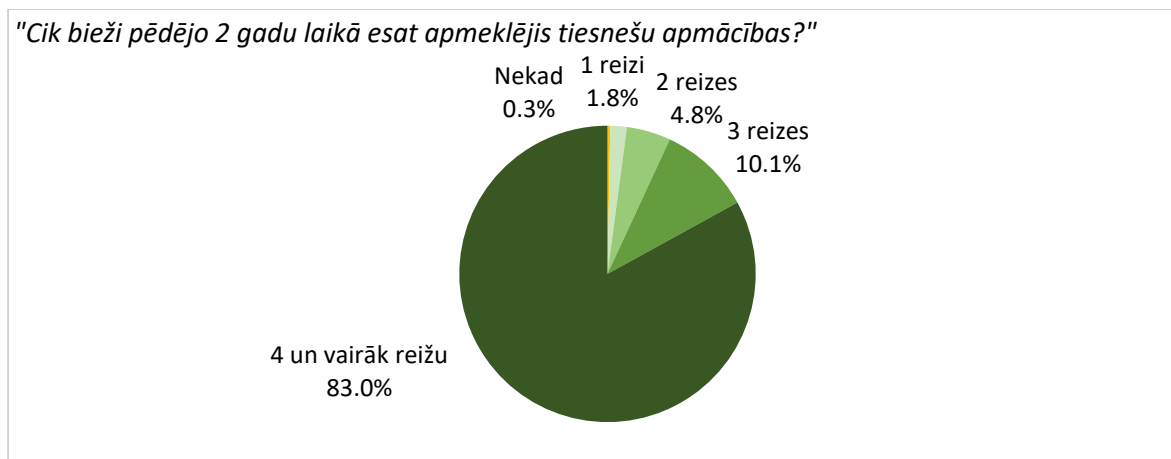
Savukārt **Tiesu administrācija** ir salīdzinoši populārāka izvēle gados jaunāko tiesnešu vidū (53,8% 31-40 gadu vecuma grupa), bet retāk – trešās instances tiesnešu starpā – 15,4%, turklāt visi no tiem atbild “drīzāk piemērota”. No reģioniem zemākais atbalsts Tiesu administrācija apmācību organizēšanā ir Vidzemes (23,5%) un Kurzemes tiesu apgabalā (31,3%).

23.3. Attēls: Tiesu administrācijas piemērotība tiesnešu apmācības pārraudzīšanai

4.2. Piedāvāto apmācību aspektu vērtējums

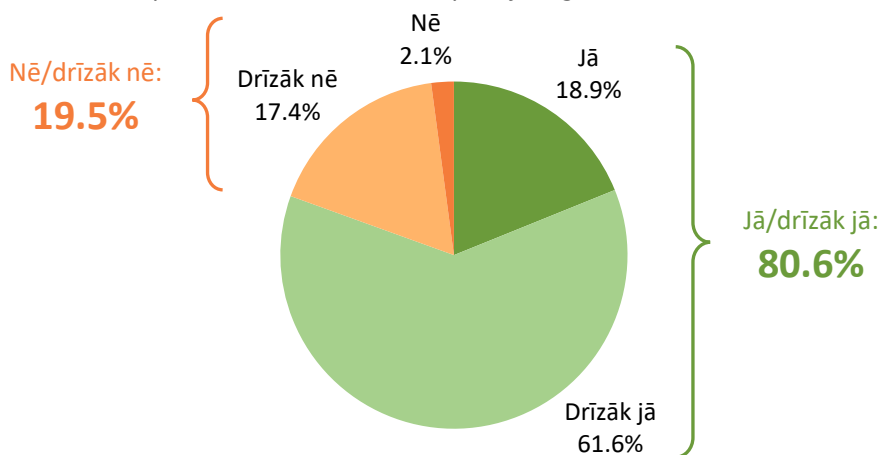
Tiesnešu apmācības pēdējo 2 gadu laikā 4 un vairāk reizes apmeklējuši 83% (skat. 24. attēlu). Vērojama tendence, ka jaunāki tiesneši apmeklē mācības biežāk – visi tiesneši 31-40 gadu vecumā bija apmeklējuši vismaz 4 apmācības pēdējo 2 gadu laikā, kamēr tādu bija tikai 70,7% 61 gada un vecāku tiesnešu grupā.

24. Attēls: Pēdējo 2 gadu laikā apmeklēto tiesnešu apmācību skaits

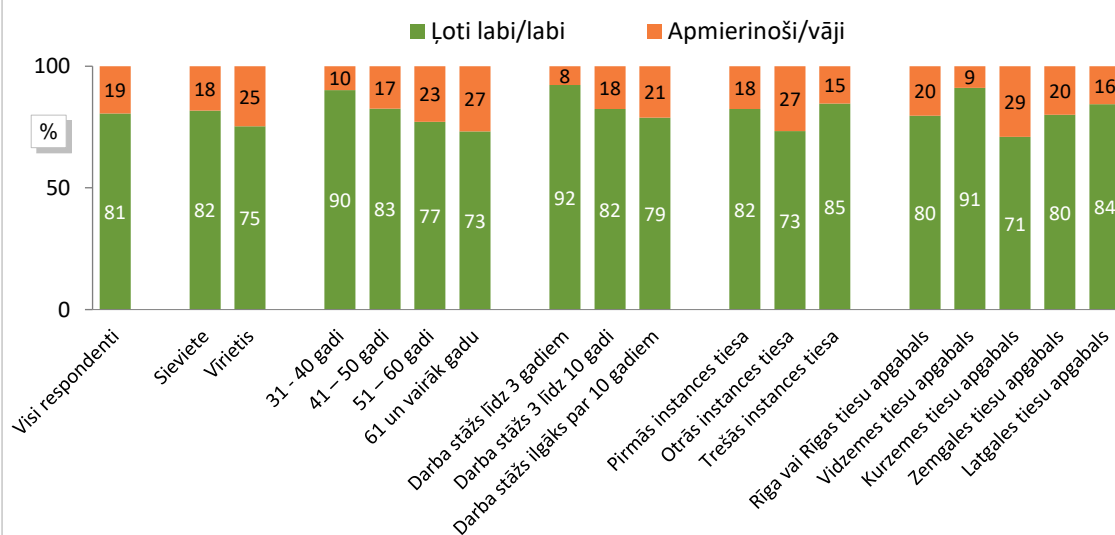
LTMC piedāvāto **mācību saturs** pēdējo 2 gadu laikā apmierina un drīzāk apmierina 80,6% aptaujāto, bet 19,5% - neapmierina un drīzāk neapmierina (skat. 25. attēlu). Apmierinātība ir augstāka gados jaunāku tiesnešu vidū un ar katru vecuma grupu samazinās. Ja pilnībā un drīzāk apmierināto ir 90,3% respondenti 31-40 gadu vecuma grupā, tad 61 gadu un vairāk grupā – 73,1%. Tāpat kritiskāki ir tiesneši ar lielāku gadu stāžu – apmierināto īpatsvars ar stāžu līdz 3 gadiem ir 92,3%, bet ar stāžu virs 10 gadiem – 78,9%. Nedaudz zemāka apmierinātība ir bijusi otrās instances tiesnešu vidū (73,3%), kā arī Kurzemes tiesu apgabalā (71%), bet augstāka Vidzemes tiesu apgabalā – te 91,2% ir ar mācībām apmierināti. Jāpiebilst, ka vīrieši visās vērtējuma kategorijās ir nedaudz kritiskāki, salīdzinot ar sievietēm.

"Vai Jūs apmierina LTMC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā?"

25. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā

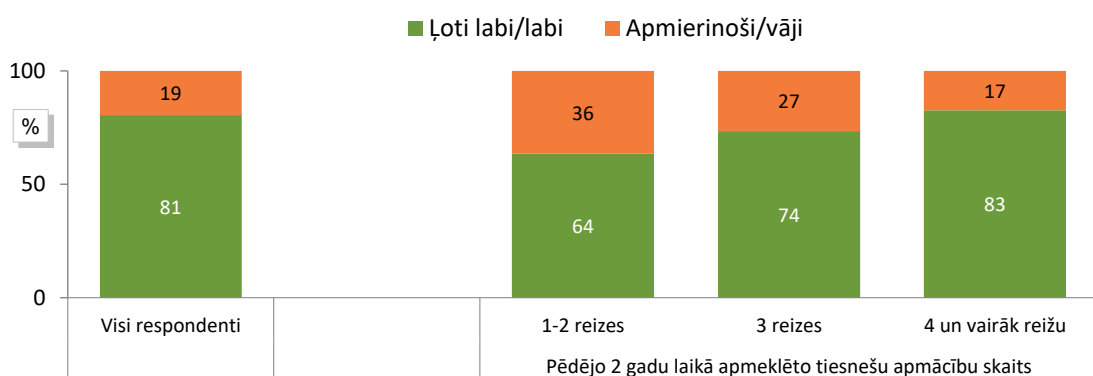
"Vai Jūs apmierina LTMC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā?"

25.1. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā dažādās respondentu grupās

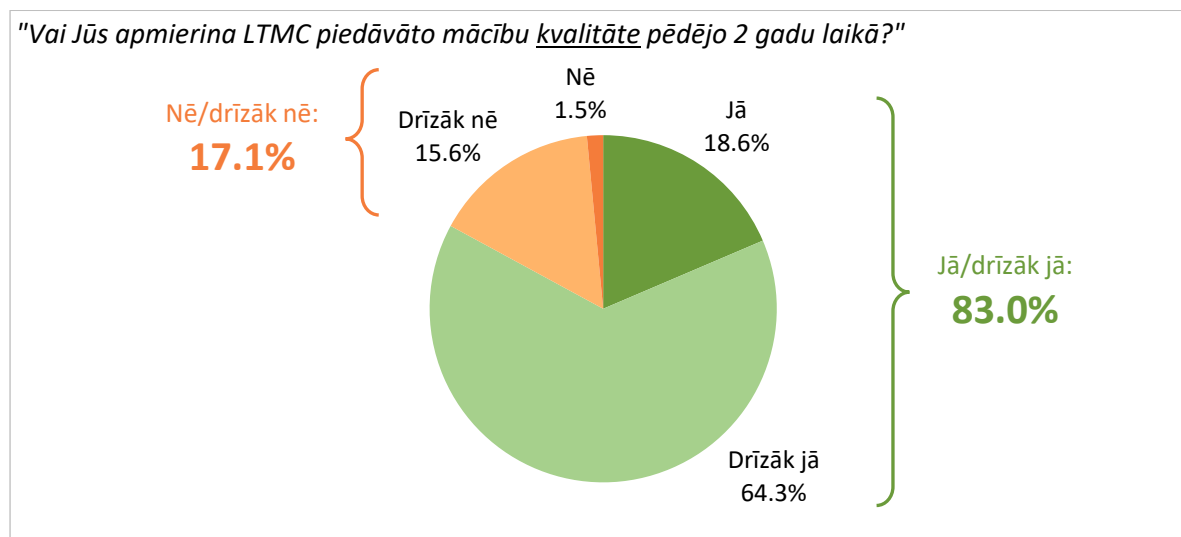
Apmācību vērtējums ir saistīts ar apmācību apmeklējuma biežumu, tāpēc satura vērtējums lasāms ar piesardzību – to ietekmē daudzi citi faktori. Tiesneši, kas biežāk piedalījušies apmācībās, ievērojami augstāk vērtē arī pašas apmācības (skat. 25.2. attēlu).

"Vai Jūs apmierina LTMC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā?"

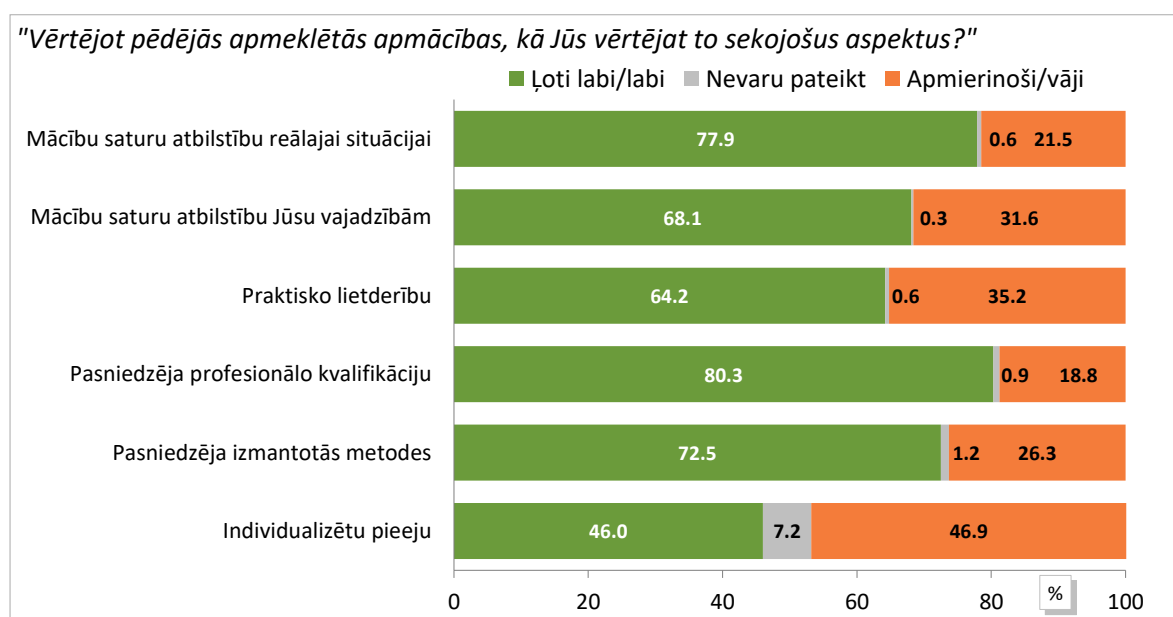
25.2. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību saturu pēdējo 2 gadu laikā atkarībā no apmeklēto mācību skaita

LMTC piedāvāto **mācību kvalitāte** pēdējo 2 gadu laikā apmierinājusi 83% respondentu (skat. 26. attēlu). Atbilžu tendences ir līdzīgas kā atbildēs par saturu, izņemot reģionālo vērtējumu, kur kvalitāte apmierinājusi un drīzāk apmierinājusi 91% Latgales un Vidzemes tiesu apgabala respondentu, kamēr vien 77-78% respondentu Kurzemē un Zemgalē.

26. Attēls: Apmierinātība ar LMTC piedāvāto mācību kvalitāti pēdējo 2 gadu laikā

Jautājot par pēdējām apmeklētām mācībām, **pasniedzēja profesionālo kvalifikāciju** kā labu un ļoti labu vērtē 80,3% tiesnešu (skat. 27. attēlu). **Mācību satura atbilstību reālajai situācijai** kā labu un ļoti labu atzīst 77,9% respondentu, bet kā apmierinošu un vāju – 21,5% respondentu. Augstāku vērtējumu kā vidēji snieguši 21-40 gadus vecie tiesneši – 92% atbilstību vērtējuši kā labu un ļoti labu. Mācību satura atbilstību vajadzībām pozitīvi vērtē 68,1% respondentu, bet 25,1% tās vērtē apmierinoši. Arī te jaunākie tiesneši ir kopumā apmierinātāki (82,9% 31-40 gadu vecuma grupā), salīdzinot ar vecākā gadagājuma tiesnešiem (56,1% 61 gadu un vecāku grupā). Reģionāli viszemāk atbilstība vērtēta Latgales tiesu apgabalā (56,3%).

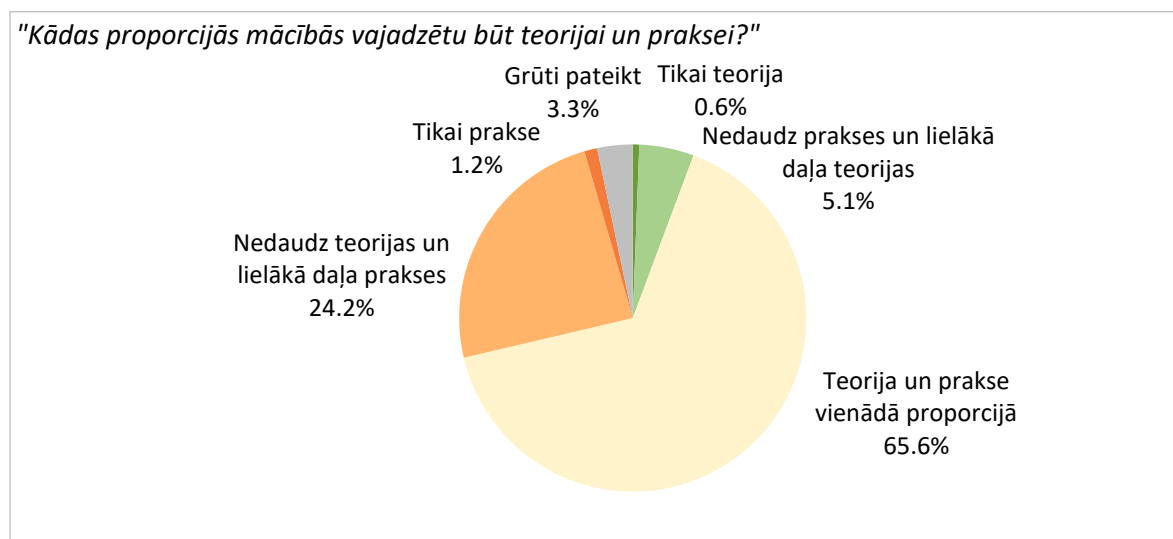
27. Attēls: Dažādu apmācību aspektu vērtējums

Pasniedzēja izmantotās metodes labi un ļoti labi vērtējuši 72,5% tiesnešu. Vērtēšanas tendences ir līdzīgas citiem kritērijiem. Reģionāli nedaudz zemāk kā vidēji šis aspekts vērtēts Kurzemes tiesu apgabalā (59,4%). Individualizētu pieeju kā labu un ļoti labu novērtējuši 46% respondentu, bet 15,2% tā šķitusi vāja.

Praktisko lietderību kā labu un ļoti labu vērtē 64,2%, bet apmierinošu - 28,7% respondentu. Tāpat kā ar citiem aspektiem, pozitīvāk noskaņoti ir gados jaunāki tiesneši. Reģionu griezumā izceļas Vidzemes apgabala respondenti, kur apmierinātība ar praktisko lietderību ir augstākā – 76,2%.

4.3. Apmācību veids

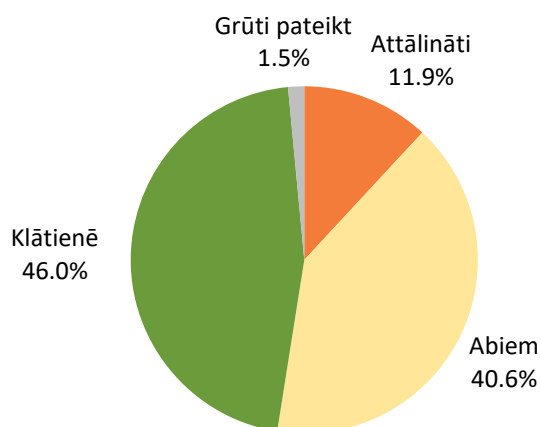
65,7% respondentu atzinuši, ka vēlētos teorijas un prakses attiecības vienādā proporcijā; nākamā populārā opcija ir “nedaudz teorijas un lielākā daļa prakses”- 24,2% respondentu (skat. 28. attēlu). Interesanti, ka “nedaudz teorijas un lielākā daļa prakses” opciju biežāk kā vidēji izvēlējušies gados jaunākie (31,7% 31-40 gadus vecie) un vecākie tiesneši (29,3% 61 gadu un vairāk).

28. Attēls: Prakses un teorijas optimālā proporcija mācībās

Mācībām klātienē priekšroku dod 40,6% respondentu, attālināti 11,9%, bet abiem - klātienē un attālināti 46% (skat. 29. attēlu). Augstāka priekšroka klātienē redzama 61 gadu un vecāku respondentu grupā – 58,5%, taču augstāks kā vidēji īpatsvars tādu respondentu ir arī tiesnešu vidū ar stāžu līdz 3 gadiem – 57,7%. Viszemākais attālinātu mācību piekritēju īpatsvars ir Zemgales tiesu apgabalā – 4,4%.

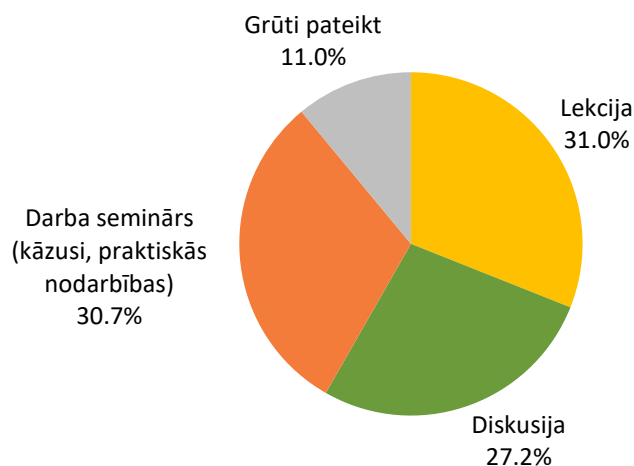
"Kuram no mācību veidiem Jūs dotu priekšroku?"

29. Attēls: Mācību veids

Tiesnešiem nav vienas īpašas priekšrokas kādai mācību formai – teju līdzīgi atbildes sadalītas starp lekcijām, diskusijām un darba semināriem (kāzusi, praktiskās nodarbības) – attiecīgi 31%, 27,2% un 30,7% (skat. 30. attēlu).

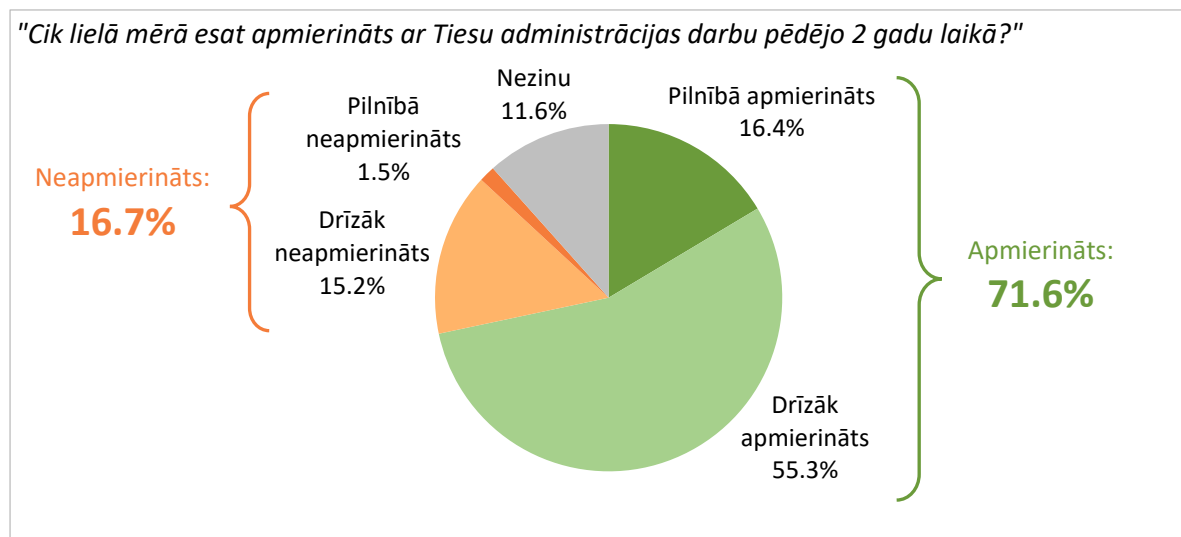
"Kuram no sekojošām mācību formām Jūs dotu priekšroku?"

30. Attēls: Mācību forma

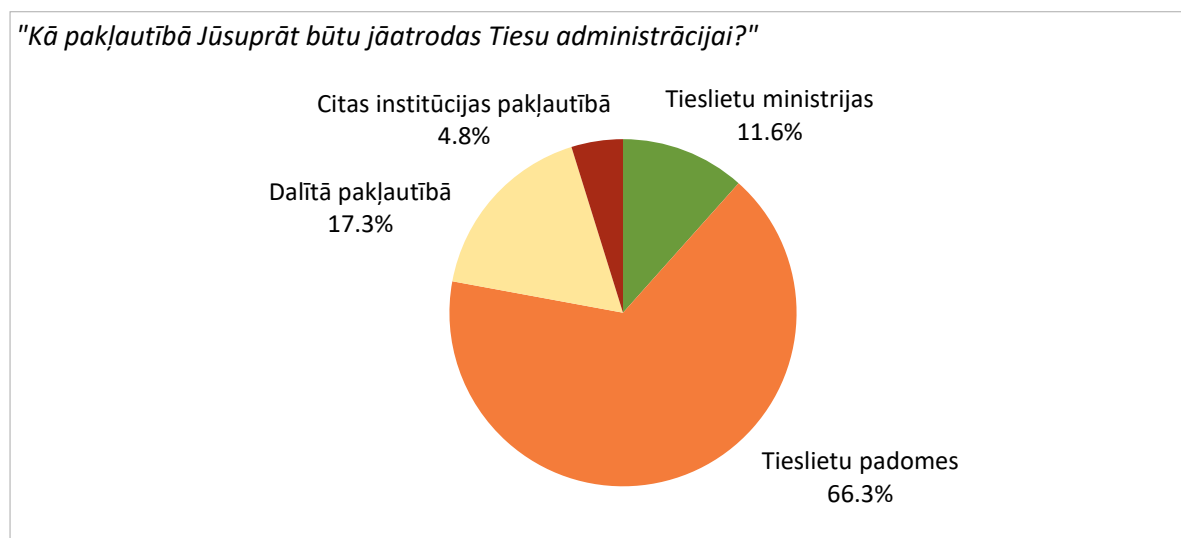
5. Tiesu darba organizācija un pārmaiņas

71,6% respondentu ir pilnībā un drīzāk apmierināti ar Tiesu administrācijas darbu pēdējo 2 gadu laikā (skat. 31. attēlu).

31. Attēls: Apmierinātība ar Tiesu administrācijas darbu pēdējo 2 gadu laikā

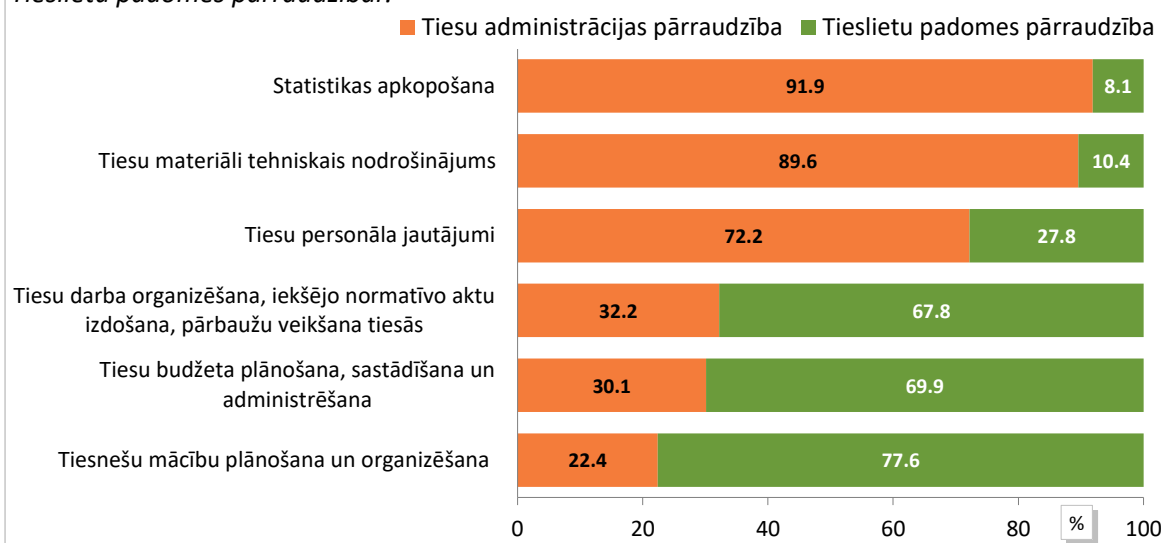
Lielākā daļa tiesnešu (66,3%) uzskata, ka Tiesu administrācijai jābūt Tieslietu padomes pakļautībā. 11,6% to redzētu Tieslietu ministrijas un 17,3% dalītā pakļautībā (skat. 32. attēlu).

32. Attēls: Uzskati par to, kā pakļautībā būtu jāatrodas Tiesu administrācijai

Ja funkcijas tiktu dalītas starp Tiesu administrāciju un Tieslietu padomi, tad pirmajai biežāk tiktu uzticēta statistikas apkopošana (91,9%), tiesu materiāli tehniskā apgāde (89,6%), tiesu personāla jautājumi (72,2%), bet Tieslietu padomei - tiesnešu mācību plānošana un organizēšana (77,6%), tiesu budžeta plānošana, sastādīšana un administrēšana (69,9%), tiesu darba organizēšana, iekšējo normatīvo aktu izdošana, pārbaužu veikšana tiesās (67,8%) (skat. 33. attēlu).

"Ja funkcijas tiktu dalītas, kuras no šīm funkcijām Jūs deleģētu Tiesu administrācijai un kuras Tieslietu padomes pārraudzībai?"

33. Attēls: Viedoklis par dažādu funkciju uzticēšanu Tiesu administrācijai vai Tieslietu padomei

Secinājumi

Kopumā pētījums uzrāda gana augstu tiesu sistēmas neatkarības pašvērtējumu. Gan atbilžu dalījums, gan neatkarības vērtējums tiesu sistēmas, konkrētas tiesas un paša tiesneša līmeņos, rāda, ka Latvijas tiesneši savas individuālās neatkarības situāciju vērtē augstāk kā kolektīvo. Tāpat atbilžu dalījumā vērojamas būtiskas atšķirības starp tiesu instancēm dažādos ar tiesu neatkarību saistītos aspektos. Jo augstāka tiesas instance, jo augstāks ir neatkarības pašvērtējums visos jautājumu līmeņos. Tiesas priekšsēdētāja pozīcija ļauj optimistiskāk vērtēt situāciju.

Tiesnešu pašu vērtējumā savstarpējais atbalsts tiesnešu vidū ir nepietiekams. No vienas puses, tiesneši redz savas pārstāvniecības trūkumus un viedokļa neņemšanu vērā, veidojot tiesu sistēmas politisko un tiesisko ietvaru. No otras puses, tiesnešu pašu vidē atbalsts nav pietiekams. Ja salīdzinoši augsts īpatsvars tiesnešu atzīst pašu tiesnešu solidāro organizāciju, piemēram, ētikas komisijas, lomu, tad īpaši zemākas instances tiesneši vēlētos sadarbību paplašināt, saņemot atbalstu no augstākas instances tiesas tiesnešiem.

Satraucoši, ka gana augsti rādītāji ir tiesnešu uztvertajam neatkarības apdraudējumam, kas liecina, ka lai arī kopumā situācija ir novērtēta kā laba, tiesneši nejūtas droši. Drošību apdraud arī iekšēji organizatoriski faktori – hierarhiskas attiecības starp instancēm un tiesnešiem pašiem, gan ārēji faktori.

Tiesneši joprojām ir satraukti par mediju ietekmi un tā izpaužas gan medijos paustajā vēstī, kuru tiesneši nereti uztver kā spiedienu, gan tiesnešu vēl joprojām nedrošā komunikācijā ar medijiem. Visaugstākais mediju un sabiedrības spiediens jūtams pirmās instances tiesās. Jo zemākas instances tiesa, jo šim spiedienam pievienojas dažādi ar pašas tiesu hierarhiju saistīti faktori – darba rezultātu izvērtējums, sprieduma pārskatīšana augstākā instancē, norādījumi no tiesas priekšsēdētāja, iespējama disciplināratbildība.

Jaunāka gadagājuma un zemāka stāža tiesneši ir biežāk pakļauti gan ārējam, gan iekšējam spiedienam, taču ir atvērtāki mācībām, kvalifikācijas paaugstināšanai un praktiskiem treniņiem, piemēram, darbam ar medijiem.

Pētījums uzrāda arī salīdzinoši augstu politiskās ietekmes klātbūtni, kura visbiežāk izpaudusies tieši tieslietu ministra vai/un ministrijas izdarītajā spiedienā. Tiesnešus uztrauc arī lietas dalībnieku spiediens, citu tiesībsargājošo iestāžu darba kvalitāte, kas rezultātā ietekmē arī pašu tiesnešu darbu.